

Mukəddəs Kitab

Təwrat 12-qisim

«Padixahlar «2» »

© Mukəddəs Kitab 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Uyşurqə Kalam Tərijimisi»

Padixahlar «2»

«Padixahlar» — kitabning dawami

1 ¹ Ahab o'lgandin keyin Moab Israiloqa isyan kətürdi.

Ilyas pəyoqəmbər Aħaziyaqə tənbiħ beridu

² Aħaziya Samariyədə turoqanda ordisidiki balihanining pənjirisidin yikilip qūxūp, kesəl bolup qaldı. U həwərqilərnı əwətip ularoqa: — Əkron xəhıridiki ilah Baal-Zəbubdin mening toqramda, kesilidin saqiyamdu, dəp soranglar, dedi.

³ Lekin Pərwərdigarning Pərixtsi bolsa tixbilik Iliyaska: — Ornungdin tur, Samariya padixahning əlqilirining aldioqa berip, ularoqa: — Israilda Huda yokmu, Əkrondiki ilah Baal-Zəbubdin yol sorioqili mangdinglarmu? ⁴ Xuning uqun Pərwərdigar hazir mundaq dediki: «Sən qikqan kariwattin qūxəlməysən; sən qokum əlisən» degin, — dedi.

Xuning bilən Ilyas yoloqa qikti.

⁵ Həwərqilər padixahning yenioqa kaytip kəldi; u ulardin: Nemixka yenip kəldinglar, dəp soridi.

⁶ Ular uningqa: — Bir adəm bizgə uqrap bizgə: — Silərnı əwətkən padixahning yenioqa kaytip berip uningqa: «Pərwərdigar mundaq dəydu: — Israilda Huda yokmu, Əkrondiki ilah Baal-Zəbubdin yol sorioqili adəmlərnı əwətingmu? Xuning uqun sən qikqan kariwattin qūxəlməysən; sən qokum əlisən!» dənglar, — dedi.

⁷ Padixah ulardin: Silərgə uqrap bu səzlərnı kılqan adəm kandaq adəm ikən? — dəp soridi.

⁸ Ular uningqa: U tüklik, beligə tasma baqlıqan adəm ikən, dedi. Padixah: U Tixbilik Ilyas ikən, dedi.

⁹ Andin padixah bir əllikbexini qol astidiki əllik adimi bilən Ilyasning qexioqa mangdurdy; bu kixi Ilyasning qexioqa baroqanda, mana u bir dəngning üstidə olturatti. U uningqa: I Hudaning adimi, padixah seni qūxūp kəlsun! dəydu, dedi.

¹⁰ Lekin Ilyas əllikbexioqa: Əgər mən Hudaning adimi bolsam, asmandin ot qūxūp sən bilən əllik adimingni kəydürsun, dəp jawab bərdi. Xuan asmandin ot qūxūp, uning əzi bilən əllik adimini kəydürüwətti.

¹¹ Xuning bilən padixah yənə bir əllikbexini uning qol astidiki əllik adimi bilən uning qexioqa mangdurdy. U uningqa: I Hudaning adimi, padixah eytti: Seni dərhal qūxūp kəlsun! — dedi.

¹² Lekin Ilyas əllikbexioqa: Əgər mən Hudaning adimi bolsam, asmandin ot qūxūp sən bilən əllik adimingni kəydürsun, dəp jawab bərdi. Xuan Hudaning oti asmandin qūxūp uning əzi bilən əllik adimini kəydürüwətti.

¹³ Padixah əmdi uqinqi bir əllikbexini qol astidiki əllik adimi bilən uning qexioqa mangdurdy; əllikbexi berip Ilyasning aldioqa qikip, tizlinip uningqa yalwurup: I Hudaning adimi, mening jenim bilən sening bu əllik kulungning janliri nəziringdə əziz bolsun! ¹⁴ Dərwəka, asmandin ot qūxūp, ilgiriki ikki əllikbexini ularning qol astidiki əllik adimi bilən kəydürüwətti. Lekin hazir mening jenim sening nəziringdə əziz bolsun, dedi.

¹⁵ Pərwərdigarning Pərixtsi Iliyaska: Sən qūxūp uning bilən baroqin; uningdin qorqmioqin, dedi. U ornidin turup uning bilən qūxūp padixahning qexioqa berip ¹⁶ padixahka: Pərwərdigar səz kılip: «Israilda wəhiy sorioqili bolidioqan Huda yokmu, Əkrondiki ilah Baal-Zəbubdin yol sorioqili əlqilərnı əwətingoqu? Xuning uqun sən qikqan kariwattin qūxəlməysən; sən qokum əlisən!» dəydu, — dedi.

« Padixahlar «2» »

¹⁷ Xuning bilən Iliyas degendək, Pərwərdigarning səzi boyıqə Aħaziya əldi. Uning oqlı bolmioqəqqa, Yəhoram uning ornida padixah boldi. Bu Yəhoxafatning oqlı, Yəhuda padixahi Yəhoramning ikkinqi yili idi.

¹⁸ Əmdi Aħaziyaning baxka ixliri, uning kılqan əməlliri bolsa, ular «İsrail padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

Iliyas asmanoqa kətürülidu

2¹ Pərwərdigar Iliyasni kəra kuyunda asmanoqa kətürməkqi bolqan waqıtta Iliyas bilən Elixə Gilgaldin qikıp ketiwatatti.

² Iliyas Elixəqa: — Səndin etünimən, bu yərdə qaloqin; qünki Pərwərdigar meni Bəyt-Əlgə mangozudı. Elixə: Pərwərdigarning hayati bilən, wə sening hayating bilən kəsəm kılımənki, seningdin hərgiz ayrılmaymən! dedi. Xuning bilən ular Bəyt-Əlgə quxüp kəldi. ³ U waqıtta Bəyt-Əldiki pəyoqəmbər xagirtliri Elixaning kexioqa kelip uningoqa: Biləmsən, Pərwərdigar bügün oqjangni səndin elip ketidu? — dedi. U: Bilimən; xük turunglar, dedi.

⁴ Iliyas Elixəqa: — Səndin etünimənki, bu yərdə qaloqin; qünki Pərwərdigar meni Yerihoqa mangozudı. Elixə: Pərwərdigarning hayati bilən, wə sening hayating bilən kəsəm kılımənki, seningdin hərgiz ayrılmaymən, dedi. Xuning bilən ular ikkisi Yerihoqa bardı.

⁵ U waqıtta Yerihodiki pəyoqəmbər xagirtliri Elixaning kexioqa kelip uningoqa: Biləmsən, Pərwərdigar bügün oqjangni səndin elip ketidu? — dedi. U: Bilimən; xük turunglar, dedi.

⁶ Iliyas Elixəqa: — Səndin etünimənki, bu yərdə qaloqin; qünki Pərwərdigar meni İordan dəryasioqa mangozudı, dedi. Elixə: Pərwərdigarning hayati bilən, wə sening hayating bilən kəsəm kılımənki, seningdin hərgiz ayrılmaymən, dedi, xuning bilən ular ikkisi mengiwərđi.

⁷ Əmdi pəyoqəmbər xagirtliridin əllik kixi berip, ularning udulida yirəktin qarap turatti. Əmma u ikkiylən İordan dəryasining boyida tohtap turdı. ⁸ Iliyas yepinqisini katlap, uning bilən suni uriwıdı, su ikkigə bəlünüp turdı; ular ikkisi kuruq yoldin etti. ⁹ Ətüp bolqandın keyin Iliyas Elixəqa: Mən səndin ayrılmasta, sening əzüng üqün məndin nemə tiliking bolsa, dəwərgin, dedi. Elixə: Sening üstüngdə turoqan Rohning ikki həssisi üstümgə kənsun, — dedi.

¹⁰ U: Bu tilikinggə erixmək kiyındur; mən səndin elip ketilgən waqıtmda, meni kərup tursang, sanga xundək berilidu; bolmisa, berilməydu, — dedi.

¹¹ Wə xundək boldiki, ular səzlixip mangoqanda, mana, otluq bir jəng hərwişi bilən otluq atlar namayan boldı; ular ikkisini ayrıwətti wə Iliyas kəra kuyunda asmanoqa kətürülüp kətti.

¹² Elixə buni kərup: I atam, i atam, İsrailning jəng hərwişi wə atlık əskərliri! — dəp warkiridi. Andin u uni yənə kəralmıdı. U öz kiyimini tutup, ularni yirtip ikki parqə kiliwətti.

¹³ Andin u Iliyasning uqısidin quxüp qaloqan yepinqisini yərdin elip, İordan dəryasining

1:17 «...Yəhoram uning ornida padixah boldı» — bu «Yəhoram» bəlkim Aħaziyaning inisi. U Yəhüdaning padixahi Yəhoram degən adam əməs. «Bu Yəhoxafatning oqlı, Yəhuda padixahi Yəhoramning ikkinqi yili...» — muxu ayəttə ikki Yəhoram bar; birinqi İsrail, yəni ximaliy padixahlıqning padixahi, ikkinqi Yəhüdaning padixahi.

1:18 «...ular «İsrail padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?» — bu kitab Təwrattiki «Tarih-təzkirə» əməs, biraq xübhısızki, Təwrattiki «Tarih-təzkirə» bu kitabın kəp uqurlarnı aloqan.

2:3 «pəyoqəmbər xagirtliri» — ıbraniy tilida «pəyoqəmbərnıng oqulliri». Bular bəlkim öz yurtını taxlap, məlum bir pəyoqəmbərgə əgixip uningdin təlim-tərbiyə alıdıqan wə xundəklə Hudadin pəyoqəmbərlik iltıpat-qabiliyətını tiləydiqan adəmlər idi. «Pərwərdigar bügün oqjangni səndin elip ketidu» — «səndin» ıbraniy tilida «bəxingdin» dəp ıpadiliniđu. Demək, keyin Iliyas Elixaning bexi bolmaydu.

2:5 «Pərwərdigar bügün oqjangni səndin elip ketidu?» — «səndin» ıbraniy tilida «bəxingdin» dəp ıpadiliniđu.

2:12 «İsrailning jəng hərwişi wə atlık əskərliri» — bəlkim Elixə hazır kərgən jəng hərwişi wə atlırını kərsitidu. Iliyas pəyoqəmbər İsrail arisida turoqan waqıtta Hudaning samawiy küqliri uning wasitisi bilən İsrailoqa yərdəmdə bolatti. Xu nuqtidin pəyoqəmbərnıng əzi İsrailoqa nisbətən «jəng hərwişi wə atlık əskərliri» bolatti. Ləkin u asmanoqa kətürülgəndin keyin kəndək bolar?

2:12 2Pad. 13:14

« Padixahlar «2» »

kiroqikioja kaytip keldi. ¹⁴ U Ilyasning üstidin qüxüp qalojan yepinqisi bilən suni urup: «Ilyasning Hudasi Pərwərdigar nədidur?», dedi. Elixə suni xundak uroqanda su ikkigə bəlündi; Elixə sudin ətüp kətti.

¹⁵ Yerihodiki pəyojəmbər Xagirtliri karxi kiroqakta turup uni kərđi wə: «Ilyasning rohi Elixəning üstididur» dəp uning aldioja berip, bax urup təzim kildi. ¹⁶ Ular uningəja: Mana sening kəminiliring arisida əllik əzimət bar; ətünimiz, bular oqojangni izdigili barsun. Pərwərdigarning Rohi bəlkim uni kətürüp təojlarning bir yeridə yaki jiləjlarning bir tərpidə taxlap qoydimiki, dedi. Ləkin u: Silər heq adəmni əwətmənglar, dedi.

¹⁷ Əmma ularning uni kistawerixi bilən u hijalət bolup: Adəm əwətinglar, dedi. Xunga ular əllik kixini əwətti; bular üq kün uni izdidi, ləkin heq tapalmidi. ¹⁸ Ular Elixəning yenioja kaytip kəlgəndə (u Yerihoda turuwatatti) u ularəja: Mən dərwəkə silərgə «Izdəp barmanglar!» demimmu? — dedi.

Elixə pəyojəmbərnin pəyojəmbərlik həquku namayan bolidu

¹⁹ Xəhərdiki adəmlər Elixəja: Oqojam kərgəndək, xəhər əzi obdan jaydidur, ləkin su naqar wə tuprak tuqmastur, dedi.

²⁰ U: Yengi bir koza elip kelip, iqigə tuz koyup, manga beringlar, dedi. Ular uni elip kelip uningəja bərdi.

²¹ U bulakning bexioja berip uningəja tuzni təkti wə: Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Mən bu sularni sakayttim; əmdi ulardin kayta əlüm bolmaydu wə yərnin tuqmasliki bolmaydu» — dedi.

²² Huddi Elixəning eytkən bu səzidək, u su taki bügüngə kədər pak bolup keldi.

²³ Elixə Yerihodin qikip Bəyt-Əlgə bardi. U yolda ketip barəjanda, bəzi balilar xəhərdin qikip uni zanglik kiliq: Qikip kət, i takir bax! Qikip kət, i takir bax! — dəp warkiraxti.

²⁴ U burulup ularəja qarap Pərwərdigarning nami bilən ularəja lənət okudi; xuning bilən ormanliktin ikki qixi eyik qikip, balilardin kirik ikkini yirtiwətti. ²⁵ U u yərdin ketip, Karməl təojioja berip, u yərdin Samariyəgə yenip bardi.

Moab Israil bilən jəng kilidu

3 ¹ Yəhuda padixahi Yəhəxəfatning səltənətinin on səkkizinqi yili, Ahabning oqli Yəhəram Samariyədə Israiləja padixah bolup, on ikki yil səltənət kildi. ² U əzi Pərwərdigarning nəziridə rəzil boləjanni kilatti, ləkin atisi bilən anisi kiləjan dərijidə əməs idi. U atisi yasatkan «Baal tüwrüki»ni elip taxlidi. ³ Ləkin u Israilni gunahka putlaxturojan Nibatning oqli Yəroboamning gunahlirida qing turup, ulardin heq yanmidi.

⁴ Moabning padixahi Mexa nahayiti qong koyqi idi; u Israilning padixahioja yüz ming koza həm yüz ming koqkarning yungini olpan kilatti. ⁵ Əmdi xundak boldiki, Ahab əlöp kətkəndin keyin Moabning padixahi Israilning padixahioja yüz ərüdi.

⁶ U wəktə Yəhəram padixah Samariyədin qikip həmmə Israilni jəng üqün editlidi. ⁷ U yənə adəm əwitip Yəhudaning padixahi Yəhəxəfatka həwər berip: Moabning padixahi məndin yüz ərüdi; Moab bilən soxuxkili qikəmsən? — dedi. U: Qikimən; bizdə mening-sening dəydiojan gəp

2:21 «Mən bu sularni sakayttim» — yaki «Mən bu sularni tazilidim».

3:2 1Pad. 16:32

3:4 «yüz ming koza həm yüz ming koqkarning yungini olpan kilatti» — yaki «yüz ming kəzining wə yüz ming koqkarning yungini olpan əwəttetti».

3:5 2Pad. 1:1

« Padixahlar «2» »

yoqdur, mening hálkim sening hálkingdur, mening atlirim sening atliringdur, dedi..

⁸ U yənə: Kaysi yol bilən qıqayli, dəp soridi. Yəhəram: Biz Edom qəlining yoli bilən qıqayli, dəp jawab bərdi.

⁹ Andin Israilning padixahı bilən Yəhudaning padixahı Edomning padixahıqə qoxulup mangdi. Ular yəttə kün aylinip yürux kıləqandin keyin, qoxun wə ular elip kəlgən at-ulaqlarəqə su kəlmidi. ¹⁰ Israilning padixahı: Apla! Pərwərdigar biz üç padixahni Moabning kəliqə qıxsun dəp, bir yərgə jəm kıləqan ohxaydu, dedi.

¹¹ Lekin Yəhəxafat: Pərwərdigardin yol soriximiz üçün bu yərdə Pərwərdigarning bir pəyoqəmbiri yokmu? — dedi. Israilning padixahining qakarliridin biri: Iliyasning kəliqə su kuyup bərgən Xafatning oşli Elixə bu yərdə bar, dedi.

¹² Yəhəxafat: Pərwərdigarning səz-kalami uningdə bar, dedi. Xuning bilən Israilning padixahı bilən Yəhəxafat wə Edomning padixahı uning kəxiqə qıxüp bardi.

¹³ Elixə Israilning padixahıqə: — Mening sening bilən nemə karim! Əz atangning pəyoqəmbərliri bilən anangning pəyoqəmbərlirining kəxiqə barəqin, dedi.

Israilning padixahı: Undək demigin; qünki Pərwərdigar bu üç padixahni Moabning kəliqə tapxurux üçün jəm kıləqan ohxaydu, — dedi.

¹⁴ Elixə: Mən hizmitidə turuwatqan Pərwərdigarning həyati bilən kəsəm kilimənki, əgər Yəhudaning padixahı Yəhəxafatning hərmitini kilməqan bolsam, seni kəzgə ilmiqan yaki sanga kəriməqan bolattim. ¹⁵ Lekin əmdi berip bir sazqini manga elip kelinglar, — dedi.

Sazqı saz qələqanda, Pərwərdigarning kəli uning üstigə qüxti. ¹⁶ U: Pərwərdigar səz kəlip: «Bu wadining həmmə yerigə ora kolanglar» dedi, — dedi andin yənə:

¹⁷ — Qünki Pərwərdigar mundaq dəydu: «Silər ya xamal ya yamoqur kərmisənglarmu, bu wadi suqə tolup, əzünglar bilən at-ulaqliringlar həmmisi su iqisilər». ¹⁸ Lekin bu Pərwərdigarning nəziridə kikiq ix bolup, u Moabnimu silərnin kəllirinqlarəqə tapxuridu. ¹⁹ Silər barlik mustəhkəm xəhərləni wə barlik esil xəhərləni bəşüp ətöp, barlik yaxhi dərəhləni kesip taxlap, həmmə bulaklarni tindurup, həmmə munbət ekinzarlikni taxlar bilən kəplap harab kəlisilər» — dedi.

²⁰ Wə ətisi ətəgənlik kurbanlik sunuloqan wəqtidə, mana, su Edom zemini tərəptin ekip kəlip, həmmə yərnə suqə toxkuzdi. ²¹ Əmma Moablarning həmmisi: Padixahlar biz bilən jəng kıləqili qikiptu, dəp angliqan bolup, sawut-kəlkən kətürəligüdək qong-kikiq həmmisi qəgrada tizilip səptə turdi. ²² Ular ətisi səhərdə kəpup kərisə, kün nuri ularning udulidiki su üstigə qıxkənidi; künning xolisida su ularəqə kəndək kəründi. Ular: —

²³ Bu kən ikən! Padixahlar uruxup bir-birini kəroqan ohxaydu. I Moablar! Dərhal oljining üstigə qıxüp bəlixwalayli! dedi.

²⁴ Lekin ular Israilning ləxkərgəhiqə yətkəndə, Israilar ornidin kəpup Moablarəqə hujum kəlixə bilən ular bədər kaqti. Israilar ularni sürüp-toqay kəliwətti. ²⁵ Ular xəhərləni wəyran kəlip, hər bir adəm tax elip, həmmə munbət ekinzarlikni tolduruwətküqə tax taxlidi. Ular həmmə bulək-kuduklarni tindurup, həmmə yaxhi dərəhləni kesiwətti. Ular Kir-Hərəsət xəhəridiki taxlardin baxkə həq nemini kəldurmidi. Xu xəhərgə bolsa, saləqə atkuqilar uningəqə qərgiləp hujum kildi..

3:7 «bizdə mening-sening dəydiqan gəp yoktur» — ibranıy tilidə «mən əzüm sanga ohxax bolimən» degən səz bilən ipadiliniidu.

3:7 1Pad. 22:4

3:11 1Pad. 22:7

3:13 1Pad. 18:19

3:14 «Mən hizmitidə turuwatqan» — ibranıy tilidə «Mən Uning (Hudaning) aldidə turuwatqan» degən səz bilən ipadiliniidu. Elixə əzini padixahning ordisida daim əyojisinin aldidə turuwatqan hizmatkarəqə ohxitidu.

3:14 1Pad. 17:1

3:15 «Sazqı saz qələqanda, Pərwərdigarning kəli uning üstigə qüxti» — yaki «Sazqı qalsa, Pərwərdigarning kəli... qüxətti».

3:25 «Ular Kir-Hərəsət xəhəridiki taxlardin baxkə həq nemini kəldurmidi» — buning mənisi bəlkim «Ular Kir-Hərəsət

« Padixahlar «2» »

²⁶ Moabning padixahi jəngning əzigə ziyadə kattik kəlgini kərüp əzi bilən yəttə yüz kiliqwazni elip Edomning padixahioğa hujum kilip bəsüp etüxkə atlandi; lekin ular bəsüp etəlmidi.

²⁷ Xuning bilən təhtigə warislik kילוquqi tunji oqlini elip, sepilning tēpisidə uni kəydürmə kurbanlik kildi. U wakitta Israil Pərwərdigarning kattik kəhrigə uqrioqanidi. Xuning bilən bu üq padixah Moab padixahin ayrilip, hərəkəysi öz yurtioğa ketixti..

Elixa pəyojəmbər tul hotun wə uning oqullirioğa yardəm beridu

4¹ Pəyojəmbər xagirtliridin birining tul qaloqan hotuni Elixağa pəryad kilip: Sening kulung boləqan mening erim əlüptu. Bilisənki, sening kulung Pərwərdigardin qorqқан adəm idi. Əmdi kərz igisi mening ikki oqlumni kulluqқа aloqili kəldi..

² Elixa uningdin: Sening üqün nemə kilay? Deginə, əyüngdə neməng bar? — dəp soridi. U: Dedikningni əyidə kiqik bir koza maydin baxқа heqnərsə yok, — dedi..

³ U: Berip həmmə koxniliringdin qəgün-koza, yəni box qəgün-kozilarni etnə aloqin, ular az bol-misun. ⁴ Andin əzüng bilən oqulliring əygə kirgin, ixikni yepip həmmə qəgün-koziləroğa may kaqiliqin. Toxkanlirini bir qətkə elip koyəqin, — dedi.

⁵ Xuning bilən u u yərdin ayrilip oqulliri bilən əygə kirip ixikni yapti. Oqulliri qəgün-kozilarni uning aldioğa elip kəlgəndə, u may kuydi. ⁶ Wə xundak boldiki, qəgün-kozilarning həmmisi toloqanda u oqlioğa: Yənə bir koza elip kəl, dedi. Əmma oqlı: Əmdi koza qəlmidi, dedi. U wakitta may tohtap qəldi.

⁷ Əmdi u berip Hudaning adimigə həwər yətküzdi. U: Berip mayni setiwət, kərzingni tügətkin; andin qaloqan pul bilən əzüng wə oqulliringning jenini bekinglar, dedi.

Elixa əlgən balini tirildüridu

⁸ Bir küni Elixa Xunəm xəhriyə bardi. U yərdə bir bay ayal bar idi wə u uni öz əyidə taməqқа tutup qəldi. Xuningdin keyin hərəkəqan u yərdin etüp mangsa, u uning əyigə kirip oqizalinatti.

⁹ Bir küni u öz erigə: Bu yərdin daim etidioqan kixi Hudaning bir muqəddəs adimi ikənlikini bilip yəttim. ¹⁰ Biz əgzidə uningə bir kiqikrək əy salayli. Uningə əyde kariwat, xirə, orunduk wə qiraqdan təyyarlap berəyli; wə xundak bolsunki, u kaqanla yenimizəroğa kəlsə xu əyde tursun, — dedi.

¹¹ Əmdi pəyojəmbər bir küni u yərgə kəlgəndə, xu balihənioğa kirip yetip qəldi. ¹² U öz hizmətkari Gəhəzioğa: Sən u Xunəmlik ayalni qəkiroqin, dedi. U uni qəkiroqanda, ayal uning kəxiəroğa kəldi.

¹³ Pəyojəmbər hizmətkariəroğa: Sən uningəroğa: «Sili bizning qemimizni yap muxundak əzlrini kəp awarə kildila; mən sili üqün nemə kilip berəy? Padixahқа yaki koxun sərdarioğa birər tələplirini yətküzəymu?» — degin, dedi.

Ayal buningəroğa jawab berip: — Mən öz həlkim arisida yaxawatimən, boldi! dedi.

¹⁴ Əmdi Elixa Gəhəzidin, uningəroğa nemə kilip berix kerək? — dəp soridi. Gəhəzi: Uning oqul

xəhiringni əzini wəyran kilmidi» degəndək bolsa kerək.

3:27 «Pərwərdigarning kattik kəhri...» — ibranıy tilida «uning kattik kəhri...». «Pərwərdigarning kattik kəhrigə uqrioqanidi» — Israilning xu qaoqda nemixқа Pərwərdigarning kəhrigə uqraq səwəbi muxu yərdə eytilmaydu. Birnəqqə alim muxu «kəhr»ni Pərwərdigardin əməs, bəlkı Edom tərıpidin kəlgən, dəp karap, təwəndikidək tərjimə bilən xərh berip qüxəndüridu: «(26) Moabning padixahi ... Edomning padixahioğa hujum kilip bəsüxkə atlandi; lekin ular bəsüp etəlmidi. (27) Xuning bilən uning (Edomning) təhtigə warislik kילוquqi tunji oqlini elip kelip, sepilning üstidə uni kəydürmə kurbanlik kildi. U wakitta Israil kattik kəhrigə uqrioqanidi (Edomlar: «Biz Israilar bilən ittıpakdax boləqaqқа, biz ularning kasapitigə uqriduk» dəp Israiləroğa kattik oqəzəpləngənidi). Demək, xu alimlar xu «kəhr» Edomlar tərıpidin kəldi, dəp karaydu).

–Bırak bizningqə bundak tərjimida ikki muhim nuqtini pərazıy tərjimə kילוqan boləqaqқа, uningəroğa kayil bolmiduk, Xunga biz yenila ayəttiki «kəhr»ni Huda tərıpidin boləqan, dəp karaymız.

4:1 Law. 25:39

4:2 «kikik bir koza may» — bu may bəlkim zəytun meyi idi.

« Padixahlar «2» »

balisi yok ikən, wə erimu kəri ikən, dedi.

¹⁵ U: Uni qaqiroyin, dedi. Ayalni qaqiriwidi, ayal ixikkə kelip turdi.

¹⁶ Pəyoqəmbər uningoya: Kelər yili təhminən muxu wəqəttə kuqəqlirida bir oqulliri bolidu, dedi. U: Yəq, i oqjam! I Hudaning adimi, dedikinggə yaloqan eytmioqin, dedi..

¹⁷ Əmdi Elixə uningoya degəndək u ayal həmilidar bolup, ikkinqi yili bekitilgən wəqəttə oqul tuqdi.

¹⁸ Bala əsüp qong boldi. Bir küni xundək boldiki, u atisi bar yərgə, ormiqilarning kəxiqə qikip kətti. ¹⁹ U atisiqə: Way bexim, way bexim, dəp waysidi. U hizmətkariqə, uni anisining kəxiqə elip baroqin, dedi.

²⁰ U uni kətürüp anisining yenioqə apirip qoydi. Bala anisining etikidə qüxkiqə olturdi, andin əlöp kəldi. ²¹ Andin anisi qikip, uni Hudaning adimining əyidiki kariwatqə yatqüzup qoyup, ixikni yepip qikip kətti. ²² U erini qaqirip uningoya: Qulamlardin birini mangduruqin, u bir exəkni elip kəlsun; mən uni qapturup, Hudaning adimining kəxiqə dərhal berip kələy, dedi.

²³ Eri uningoya: Nemixkə uning kəxiqə bəgün barisən? Bəgün ya yengi ay ya xabat küni bol-misa, dedi. Ayali uningoya, Həmmə ix tinqlik — dedi..

²⁴ U exəkni tokutup qulamiqə: Ittik həydəp mang; mən demigüqə tohtimioqin, dedi..

²⁵ Xuning bilən u Karməl teoqə berip Hudaning adimi aldioqə kəldi. Wə xundək boldiki, Hudaning adimi uni yirəktinlə kərup öz hizmətkari Gəhəziqə: Mana Xunəmlək ayal keliwatidu; ²⁶ Sən uning aldioqə yügürüp berip uningdin: Sili tinqlikmu? Ərliri tinqlikmu? Baliliri tinqlikmu?» — dəp sorioqin, dedi.

— Həmmə ix tinqlik, dəp eytti ayal.

²⁷ Əmdi taqə qikip Hudaning adimining kəxiqə kəlgəndə, u uning putlirini kuqəqlidi. Gəhəzi uning yenioqə berip uni ittiriwətməqə boldi; ləkin Hudaning adimi: — Uni öz ihtiyariqə koyoqin; qünki uning kəngli intayin sunuk wə Pərwədigar bu ixni manga deməy yoxuruptu, dedi.

²⁸ Ayal: Mən oqjamdin bir oqul tilidimmu? Manga yaloqan səz kilmioqin, dəp səndin ətünmidimmu? — dedi..

²⁹ Pəyoqəmbər Gəhəziqə: — Belingni qing baqlap, mening həsamni elip mangoqin. Birsigə uqrisang, uningoya salam kilmioqin, birsə sanga salam kilsə, sən uningoya jawab bərmigin. Mening həsamni balining yüzigə koyoqin, dedi..

³⁰ Balining anisi: Pərwədigarning həyati bilən wə sening həyating bilən kəsəm kilmənki, səndin ayrilməymən, dedi. Elixə ornidin turup uning kəynidin əgəxti.

³¹ Gəhəzi ulardin burun berip həsisini balining yüzigə koyoqanidi. Əmma həq awaz yəki tiwix qikmidi. Xuning bilən u yenip Elixəning aldioqə berip uningoya: Bala oyoqanmidi, dedi.

³² Elixə əygə kelip kərisə, mana, bala uning kariwitida əlük yatattı. ³³ U bala bilən özini ayrim kəldurup, ixikni yepiwetip Pərwədigaroqə dua kildi. ³⁴ Andin u kariwatqə qikip balining üstigə

4:16 «muxu wəqəttə» — yəki «ətiyazda».

4:16 Yar. 18:10, 14

4:23 «nemixkə uning kəxiqə bəgün barisən?» — eri bəlkim ayalining berix məqsitini qüxənmi. Erining səzigə kərioqanda «yengi ay» yəki «xabat küni» pəyoqəmbərlər bilən kərixüx qəlaylik wəqit bolattı. «Həmmə ix tinqlik» — yəki «hatirjəm boləqin».

4:24 «Ittik həydəp mang; mən demigüqə tohtimioqin» — qulami bəlkim exəkning yenida yügürüp, ayaloqə həmrəh bolsə kərek.

4:28 «mən oqjamdin bir oqul tilidimmu?» — oqurmənlərnin esidə barki, bu ayal əslidə Elixədin birər nərsə tiliməqə aməs idi. U oqul pərzənt kərixkə zor intizar bolsimu, yənə oqul tiləxtin kərkətti.

4:28 2Pad. 4:16

4:29 «birsigə uqrisang, uningoya salam kilmioqin, birsə sanga salam kilsə, sən uningoya jawab bərmigin» — ottura xərkətə yolda kətiwatqanlar bir-biri bilən salamlaxkəndə adəttə uzun wəqit kəttəti.

4:29 Luqə 10:4

4:33 Mat. 6:6

« Padixahlar «2» »

ezini qoyup aqzini uning aqziqqa, kezlrini uning kezlrigə, kollirini uning kollirioqa yekip yatti. Xuning bilən balining bədini issixka baxlidi. ³⁵ U qüxüp eydə u yak-bu yakka mengip andin yənə kariwatka qikip yənə balining üstigə egildi. U waqıtta bala yəttə kətim qüxkürdi, andin kezlrini aqti.

³⁶ Pəyoqəmbər Gəhəzini qakirip uningə: Xunəmlək ayalni qakiroqin, dedi. U uni qakirip koydi. U Elixaning yenioqa kəlgəndə. U uningə: Oqullirini kətürüp alsila, dedi.

³⁷ U eyigə kiripla uning ayioqi aldioqa yikilip düm yatti, bexi yərgə təgküdək təzim kildi. Andin ez oqlini kətürüp qikip kətti.

Aqarqilikta boləqan məjizilər

³⁸ Elix Gilgaləqa yenip bardi. Xu qaoqda yurtta aqarqilik boləqanidi. Pəyoqəmbərlərnin xagirtliri Elixaning yenida olturoqanda u öz hizmətkarioqa: Sən qong qazanni esip pəyoqəmbərlərnin xagirtlirioqa xorpa pixurup bərgin, dedi.

³⁹ Ulardin birsi otyax tərgili dalaqqa qikip yawa kapaq pelikini tepip, uningdin yawa kapaq üzüp etikini toldurup kelip, toqrap qazanoqa saldi; qünki ular bularning ziyanlıq ikənlikini bilməytti..

⁴⁰ Andin ular yənglar dəp adəmlərgə usup bərdi. Lekin ular tamaqni yegili baxliqanda: I Hudaning adimi, qazanda ölüm bar, dəp warkiraxti. Həqkim uningdin yeyəlmidi.

⁴¹ Elix: Azrakqinə un elip kelinglar, dedi. U xuni qazanoqa taxlap: Həlkəqə usup bərgin, yesun, dedi. Wə mana, qazanda həq zəhər kəlmidi..

⁴² Əmdi Baal-Xalixahdin bir adəm kelip, Hudaning adimigə arpa həsulining tunji mewisidin ax-nan, yəni yigirmə arpa nanni wə bir halta kək baxni elip keliwidi, u: Həlkəqə yegili aldioqa kəyoqin, dedi.

⁴³ Uning hizmətkari: Xuni bir yüz adəmnin aldida kəndək qoyalaymən? dedi. Elix: Həlkəqə yegili bərgin; qünki Pərwərdigar mundaq dəydu: Ular yəydu wə uningdin exip qalidu, dedi..

⁴⁴ Xuning bilən u xuni ularning aldida koydi; ular yedi wə dəl Pərwərdigarning deginidək, uningdin exip kaldi.

Suriyənin qoxunining sərdari Naamanning səkaytilixi

5¹ Suriyə padixahning qoxun sərdari Naaman öz oqojisining aldida tolimu kədirləndi wə izzətləndi, qünki Pərwərdigar uning qoli arkilik Suriyəgə nusrətlər bərgənidi. U batur jəngqi boləqini bilən, lekin mahaw kesiligə giritpar bolup qəloqanidi.

² Əmdi Suriylər top-top bolup, bulangqilikka qikip Israildin bir kiqik qizni tutup kəlgənidi; bu qiz Naamanning ayalining hizmitini qilatti. ³ U hanimoqa: Kaxki, mening oqojam Samariyədiki pəyoqəmbərnin qexida bolsidi! U uni mahaw kesilidin səkaytatti, dedi.

⁴ Naaman berip hojisiqə: — Israilning yurtidin boləqan kiqik qiz mundaq-mundaq eytti, dedi.

⁵ Suriyə padixah: Yahxi! Sən barəqin, mən Israilning padixahioqa bir məktup əwətimən, dedi. Naaman on talant kümux bilən altə ming xəkəl altun wə həm on kixilik kiyimni elip Israilioqa bardi..

⁶ U məktupni Israilning padixahioqa apirip tapxurup bərdi. Məktupta: — «Bu məktup sanga yətkəndə bilgəysənki, mən öz hizmətkarim Naamanni sening qexingə mangurdum. Sən uni

4:35 1Pad. 17:21; 2Pad. 8:1; Ros. 20:10

4:39 «yawa kapaq» — biz pərizimiz boyiqə xundək tərgimə kilduk. Lekin bu əsümlük wə mewisining zadi nemə ikənliki bizgə hazır naməlum.

4:41 Mis. 15:25

4:43 Yh. 6:9, 11

5:5 «on talant kümux» — bir talant bəlkim 30.6 kilogram idi, xunga bu 306 kilogram kümux idi. «Altə ming xəkəl altun» — 70 kilogramqə boluxi mumkin idi.

« Padixahlar «2» »

mahaw kesilidin saqaytkaysən», dəp pütülgənidi.

⁷ Israilning padixahi hətni okup bolup, öz kiyimlirini yirtip-yirti wətti wə: — Mən Hudamu? Kixini eltürüp həm tirildurələymənmu? Nemixka u kixi: — Bu adəmni mahaw kesilidin saqaytkin, dəp həwalə kilidu? Kəni, oylinip kərünglar, u dər wəka mən bilən jəng kiləyli bahana izdəydu, dedi..

⁸ Wə xundak boldiki, Hudaning adimi Elix Israilning padixahining öz kiyimlirini yirtkənini angliqanda, padixahka adəm əwiti: Nemixka öz kiyimliringni yirtting? U kixi hazır bu yərgə kəlsun, andin u Israilda bir pəyğəmbər bar ikən dəp bilidu, dedi.

⁹ Naaman atliri wə jəng hər wisi bilən kelip, Elixaning öyining ixiki aldida tohtidi. ¹⁰ Elix bir həwərqini mangdurup Naamanoja: — Berip Iordan dər yasında yəttə kətim yuyunup kəlgin; xundak kilsang ətliring əsligə kelip pakiz bolisən, dedi.

¹¹ Ləkin Naaman aqqiklinip yenip kelip: — Mana, u qokum qikip, mening bilən kərixidu, ərə turup Hudasi Pərwərdigarning namioja nida kili, yara jayning üstidə kolini silkip, mahaw kesilini saqaytidu, dəp oylap kəlgənidi. ¹² Dəməxkning dər yaliri, yəni Abarna bilən Farpar dər yasının suliri Israilning həmmə suliridin yahxi əməsmu? Mən ularda yuyunsam pakiz bolmamdim? — dedi. U kəttik oğəzəplinip burulup yoloja qikti.

¹³ Ləkin uning hizmətkarliri uning kəxioja berip: — I atam, əgər pəyğəmbər siligə eoqir bir ixni tapilioqan bolsa, kilməsmidila? Undak boləqan yərdə, u siligə suoja quxup yuyunup, pakiz bolisila, degən bolsa xundak kilmamla? — deyixti.

¹⁴ Xunga u quxup, Hudaning adimining səzigə binaən Iordan dər yasında yəttə kətim qəmüldi. Xuning bilən uning eti paklinip, kikiq balining etidək bolup saqaydi..

¹⁵ Xuning bilən u barlik həmrəhliri bilən Hudaning adimining kəxioja kaytip kelip, uning aldida turup: — Mana əmdi pütkül yər yüzidə Israildin baxka yərdə Huda yok ikən, dəp bilip yəttim; əmdi hazır, öz kəminəngdin bir sowəjatni qəbul kiləyin, dedi.

¹⁶ Ləkin Elix: Mən hizmitidə turuwatқан Pərwərdigarning həyati bilən kəsəm kilmənki, həq nemini qəbul kilməsmən, dedi. Naaman tola qing turuwalsimu, həq qəbul kilmidi.

¹⁷ Andin Naaman mundaq dedi: — Əgər qəbul kilmisang, kəminənggə topidin ikki qəqir yük berilsun; qünki kəminəng bundin keyin Pərwərdigardin baxka həq qəndak ilahlarəja kəydürmə kurbanlik yaki inaklik kurbanlikini kəltüməydu. ¹⁸ Ləkin Pərwərdigar kəminəngning xu bir ixini kəqürüm kiləy: oqəjamning əzi Rimmonning buthanisioja səjdə kilmək üçün kirgəndə, mening koluməja yələnsə mən Rimmonning buthanisida tiz püksəm, muxu əməlsiz tiz pükkinim üçün Pərwərdigar mən kəminəngni kəqürgəy, dedi..

¹⁹ Elix uningə: — Sən aman-hatirjəmlitkə kətkin, dedi. U uningdin ayrilip azəjinə yol mangdi. ²⁰ Ləkin Hudaning adimi Elixaning hizmətkari Gəhəzi kənglidə: — Mana, u Suriyəlik Naaman elip kəlgən nərsiliridin oqəjam həqnemini almay, uni bikar kətküzüwetiptu. Ləkin Pərwərdigarning həyati bilən kəsəm kilmənki, mən uning kəynidin yügürüp berip, uningdin azrak bir nərsə alay, dəp oyildi. ²¹ Xuni dəp Gəhəzi Naamanning kəynidin bardi. Naaman bir kimning kəynidin yügürüp keliwatkənini kərup, hər wisisdin quxup uning aldioja berip: Həmmə ix tinqlikmu? — dəp soridi.

²² U: — Tinqlik, — dedi, — əmma oqəjam meni mangdurup: Mana əmdi Əfraim təoqlikidin pəyğəmbərləarning xəgirtliridin ikki yigit kəximəja kəldi. Bularəja bir talant kümux bilən ikki kixlik kiyim bərsilə, dəp eytti, — dedi.

5:7 Kən. 32:39; 1Sam. 2:6

5:14 Luqa 4:27

5:17 «inaklik kurbanlik» — yaki pəkət «kurbanlik». Adəttə bu söz «inaklik kurbanlik» yaki «taxəkkür kurbanlik»ni bildiridu. Uning topini tələp kixi bəlkim Israildiki xu topa (kurbangah süpitidə) üstidə öz kurbanliklirini kilməqki boləqan boluxi mumkin.

5:18 «Rimmon» — Suriyəning «boran qikəroquqi but»i idi.

« Padixahlar «2» »

²³ Naaman: — Ikki talant kümüxni qobul qilöjn, döp uni zorlap ikki talant kümüxni ikki haltioja qegip, ikki kixilik kiyimni qikirip bärdi. Bularni Naaman oqulamiridin ikki yigitkä yüdküzdi; ular Gəhazining aldida bularni këtürüp mangdi.

²⁴ U turojan dënggä yatkəndə bularni ularning kolliridin elip öyigə tikip koydi; andin bu adəmlərnı kətküzüwətti. ²⁵ Andin u oqojisining aldioja kirip turdi. Elixə uningdin: — I Gəhəzi, nəgə berip kəlding? — döp soridi. U jawab berip: Kulung heqyergə barmidi, — dedi.

²⁶ Elixə uningöja: — Məlum bir kixi hərwisidin qüxüp, kəynigə yenip, sening aldingöja kəlgəndə, mening rohim xu qaqda sening bilən birgə barəjan əməsmu? Bu kixilər kümüx bilən kiyim, zəytun baqliri bilən üzümzarlar, koy bilən kala, malaylar bilən kenizəklərnı qobul kilidiojan waqitmu? ²⁷ Lekin hazır Naamanning mahaw kesili sanga həm nəslinggə mənggügə qaplixidu, — dedi. Xuning bilən u Elixəning kexidin qikkəndə kərdək aq bolup qaldı.

Paltining bexini su üstidə ləylitixi

6 ¹ Pəyojəmbərlərnı xagirtliri Elixəja: — Mana bizgə sening aldingda turuwatqan yerimiz tar kəldi. ² İordan dəryasining boyioja berip, hərberimiz birdin yaojaq elip, xu yərdə turidiojanöja bir turaloju öy yasaylı, — dedi.

— Beringlar, döp jawab bərdi u.

³ Uların bir i yəne: — İltipət kilip kəminiliring bilən birgə barəjin, dedi. U: — Billə baray, dedi.

⁴ U ular bilən mangdi. Ular İordan dəryasioja berip, dərəh kesixkə baxlıdi. ⁵ Lekin ularning biri dərəh kesiwatqanda paltining bexi suoja qüxüp kətti. U warqirap: — Way oqojam, bu etnə alojan palta idi, dedi.

⁶ Hudaning adimi: Nəgə qüxti, döp soridi. U qüxkən yərnı kərsitip bərdi. U bir xahni kesip, uni suoja taxliwidi, Paltining bexi ləyləp qıxtı.

⁷ U: Uni kolungöja alojin, dewidi, u kixi kolini uzutup uni tutuwaldi.

Elixə pütün bir qoxunni məşlup qilidu

⁸ Suriyəning padixahı İsrail bilən jəng qiliwatatti. U öz hizmətkarlıri bilən məslihetlixip, palanqi-pokunqi yərdə bargah tikimən, döp bekitətti.

⁹ Hudaning adimi İsrailning padixahioja həwər əwitip: — Sən palanqi-pokunqi yərgə berixtin ehtiyat qilöjn, qünki Suriylər u yərgə qüxməkqi, dedi.

¹⁰ U waqitlarda İsrailning padixahı Hudaning adimi özigə kərsətkən jayöja adəm əwətip u yərdiki adəmlirigə ehtiyat qilixni agahlandırdi. Bundaq ix birqanqə kətim boldi.

¹¹ Buning səwəbidin Suriyəning padixahı kənglidə kattıq aqqıqlıni, öz hizmətkarlırini qakirip ulardın: — Arimizdin kimning İsrailning padixahı tərpidə turidiojanlıkını manga kərsitip bərməmsilər?! — döp soridi.

¹² Lekin hizmətkarlırining biri: — I oqojam padixah undak əməs; bəlki İsrailda turidiojan Elixə dəgən pəyojəmbər sən yatqan hujrangda qiləjan səzliringni İsrail padixahioja eytip beridu, — dedi.

¹³ U: Berip uning nədə ikənlikini paylap kelinglar, mən adəm mangdurup uni tutup kələy, dedi. Ular: — U Dotan xəhiridə ikən, döp həwər qildi.

¹⁴ Xuning bilən u xu yərgə atlıklar, jəng hərwiliri wə zor bir qoxunni mangdurdi. Ular keqisi yetip kelip xəhərnı qorxiwaldi.

5:27 Qəl. 12:10; 2Tar. 26:19, 20

6:8 «...məslihetlixip, palanqi-pokunqi yərdə bargah tikimən, döp bekitətti» — yaki «... məslihetlixip, ular uningöja: — Palanqi-pokunqi jayda hujum qiləyaylı, dedi».

6:10 «birqanqə kətim» — ibraniy ilida «bir kətim, ikki kətim əməs» dəgən səzlər bilən ipadilinu.

« Padixahlar «2» »

¹⁵ Hudaning adimining maliyi səhərdə turup qıksa, mana, bir atliklar wə jəng hərwiliri koxuni xəhəni koxiwaləjanidi. Malay uningə: Apla, i ətəjam, kəndək kılarmiz? — dedi.

¹⁶ Ləkin u: Korkmioqin; mana biz bilən birgə boləjanlar ular bilən birgə boləjanlardin kəptur, dedi. ¹⁷ Əmdi Elixə dua kəlip: I Pərwərdigar, malayimning kəzlrini kəraləydiəjan kəlip aqkaysən, dedi. U wəqittə Pərwərdigar yigitning kəzlrini aqti wə u əyni əhwalni kərdi; mana, pütkül taə Elixəni qəridəp turəjan yəlkunluk at wə jəng hərwiliri bilən toləjanidi.

¹⁸ Suriylər qüxüp u tərəpkə kəlgəndə, Elixə Pərwərdigarə qə dua kəlip: Bu həlkni korluk bilən urəjin, dedi. Xuning bilən U Elixaning tiliki boyiqə ularni korluk bilən urdi.

¹⁹ Elixla ularoqa: Bu silar izdigən yol əməs və silar izdigən xəhər əməs; mening kəynimdin əgixinglar, silərni silar izdigən adəmning kexioqa baxlap baray, dəp ularni Samariyəgə baxlap bardi. ²⁰ Wə xundak boldiki, ular Samariyəgə kirkəndə Elixla: I Pərwərdigar, ularning kəzliirini kərələydiqan kilip aqkəysən, dedi. Pərwərdigar ularning kəzliirini aqti; və mana, ular Samariyəning otturisiida turatti.

²¹ İsrailning padixahı ularni kərgəndə Elixadin: I atam, ularni əltürüwetəymu? Ular
əltürüwetəymu? dəp soridi.

²²U: — Sən ularni öldürmə; hətta əziz qiliq wə okyaying bilən əsir qılqanliringni öldürməydiqan yərdə, bularni öldürüxkə bolamti? Əksiqa, ularning aldiqa nan, su qoyqin; xuning bilən ular yəp-iqip ez oqojisiqa yenip kətsun, dedi.

²³ Xundak kilip, u ularoqā qong ziyapət bərdi; ular yəp-iqip boləjandin keyin, andin ularni yoləja saldi. Ular oqojisining yenioqā kaytti. Xuningdin keyin Suriyədin bulangqilar xaykiliri Israilning zeminiəqā kayta besip kirmidi.

Pərwərdigar Samariyəni kütəzidu

²⁴ Keyin xundak boldiki, Suriyoning padixahi Bən-Hadad pütkül koxunini yiqip Samariyani muhasiriga aldi. ²⁵ Xuning bilan Samariyada zor aqarqilik boldi. Ular uni xunqa uzun kamal kildiki, bir exak bexi saksen xakal kumuxka, wa keptar mayikining bir qinisining tettin biri bax xakal kumuxka yaraytti. ²⁶ Israilning padixahi sepinling ustidin etkanda, bir ayal uningqa: I osham padixah, yardam bargin! dap paryad keturdi.

²⁷ U: Əgər Pərwardigar sanga yardım bərmisə, mən sanga kəndək yardım kəlay? Ya hamandin ya üzüm kəlkikidin yardım tēpilamdu?, – dedi.

²⁸ Padixah əmdı unıngdın yəñə: Nəmə dərdıng bar? dəp sorıdı. U: Mana bu hotun mangan: Ooııungnı bərgın, bız unı bığun yaylı. Ətə bolsa mənıng ooııumnı yəymız, dedı. ²⁹ U wəkıttə bız mənıng ooııumnı kəyıtıtpıxurup yeduk. Ətısı mən unıngıqə: Əmdı sən ooııungnı bərgın, unı yaylı desəm, u öz ooııını yoxurup koydı, — dedı..

³⁰ Padixah, ayalning sözünü anggap kiyimlirini yırtıp-yırtıwätti. U sepilda ketiwatqanda, hëlq uning kiyiminin iqiğä, yäni etiğä böz kiygänlikini körüp qaldı.

³¹ Padixah: — Əgər Xafatning ooqli Elixaning bexi бүгүн tenidə qalsa, Huda mening beximni alsun wə uningdinmu artuq jazalisun! — dedi...

³² Əmma Elixə öz öyidə olturattı; əksəkəllərim uşğın bilən billə olturəğnidi. Padixah uşğın aldığə bir adəğni mənğdūrəğnidi. Ləkin u həwərqi u yərgə yetip barmayla, Elixə əksəkəlləriğə:

6:22 «...bularni eltürüxkə bolamti?» — demək, sən özünə muxu Suriylərnə əsirgə tutqan əməssən; hətta ularni xundak tutqan bolsangmu, u qayda (kona «urux əhlakı» boyıqə) ularni eltürüwətməytting.

6:25 «səksen xəkəl» — 900 gram, «bəx xəkəl» 55 gram bolattı. Muxu yərdiki «bir qinining təttin biri»ning həjimi bəlkim 0.25 litrə idi; «qinə» ibraniy tilidə «kab» bilən ipadilini.

6:29 Kən. 28:53

6:31 «əgər Xafatning oqli Elixaning bexi bügün tenidə qalsın...» — İsrailning padixahı (Yoram, 8-babni kərüng) nemixkə Elixaoğa xundaq eq? Xübhısizlik, u padixahni butpərəslikli (3:3ni kərüng) tüğün daim əyibligkə, uningoga eq idi; Elixə yənə, bu balayı/apətlər dal butpərəslikimizdin beximəzoga güxkən, dər aqah bərgən bolsə kərək.

6:31 1Pad. 19:2

« Padixahlar «2» »

— Mana bu jallatning balisining beximni aloqili adəm mangduruqanlikini kərdunglarmu? Əmdi həwərqi kəlgəndə ixikni qing takap iqidin tiriwelinglar. Mana uning kəynidin kəlgən oqojisining kədimining awazi angliniwatmamdu? — dedi.

³³ U ular bilən sözləxiwatqanda, mana həwərqi uning kəxiqə qüxüp kelip: «Padixah: «Mana bu balayı'apətning ezi Pərwərdigar tərripidin kəldi; mən zadi nemə dəp Pərwərdigarqə yənə ümid baqlıyalarman?» dəydu, dedi..

7¹ Elixə: Pərwərdigarning sözini anglanglar! Pərwərdigar mundaq dəydu: — Ətə muxu wəqitlarda Samariyəning dərwasısında bir halta aq, u bir xəkəlgə wə ikki halta arpa bir xəkəlgə setilidu, — dedi..

² Əmma padixah belikini tutup mangoqan qoxun əməldari bolsa, Hudaning adimigə: Mana, həttə Pərwərdigar asmanoqə tünglük aqsimu, undaq ixning boluxi mumkinmu?! dedi. U: — Sən əz kəzüng bilən kərisən, lekin xuningdin yeməysən, dedi.

³ Əmdi dərwasining tüwidə tət mahaw kesili bar adəm olturatti. Ular bir-birigə: Nemə üqün muxu yərdə əlümni kütüp olturimiz? ⁴ Xəhərgə kirəyli desək, xəhərdə aqarqilik boləqəqə, u yərdə əlimiz; bu yərdə oltursaqmu əlimiz. Qopup Suriyləarning ləxkərgahıqə ketəyli. Ular bizni ayisa tirik qəlimiz; bizni əltürəyli desə əlimiz, halas, — deyixti.

⁵ Xuni dəp ular kəqkurun Suriyləarning ləxkərgahıqə barqili kopti. Ləxkərgahıning kəxiqə yetip kəlgəndə, mana heq kixi yok idi. ⁶ Qünki Pərwərdigar Suriyləarning ləxkərgahıqə jəng hərwiliri, atlar wə zor qong qoxunning sadasini anglatqanidi. Xuni anglap ular bir-birigə: Mana, Israilning padixahı bixək Hittiylarning padixahlırini wə Misirlikləarning padixahlırini üstimizgə hujum qiləyli yalliwaptu, deyixti; ⁷ kəqkurun kəzəqilip qədirlirini, at bilən exəklirini taxlap ləxkərgahıni xu peti qoyup, əz janlırini kütquzux üqün bədər qəqkanidi.

⁸ Mahaw kesili bar adəmlər ləxkərgahıning yenioqə kelip, bir qədirqə kirip, yəp-iqip uningdin kümux bilən altunni wə kiyimləni elip yoxurup qoyuxti. Andin ular yenip kelip, yənə bir qədirqə kirip u yərdiki oljinimu elip yoxurup qoyuxti.

⁹ Andin ular bir-birigə: Bizning bundaq qiləjinimiz durus əməs. Bügün kütluq həwər bar kün-dur, lekin biz tinmay turuwatimiz. Səhərgiqə qalsaq bu yamanlıq beximioqə qüxidu. Uning üqün əmdi berip padixahning ordisdikilərgə bu həwəni yətküzəyli, dedi. ¹⁰ Xuning bilən ular berip xəhəning dərwasidiki pasibanlarni qəkirip ularqə: Biz Suriyləarning ləxkərgahıqə qiqsak, mana heqkim yok iken, həttə adəmnin xəpəsimu yoktur; bəlkə atlar baqləqlik, exəklər baqləqlik bolup, qədirlər əyni peti turidu, dedi.

¹¹ Dərwasidiki pasibanlar xu həwəni towlap elan qilip, padixahning ordisoqə həwər yətküzdi.

¹² Padixah keqisi qopup hizmətkarlırioqə: — Mən Suriyləarning bizgə nemə qilmaqı boləjinini silərgə dəp berəy. Ular bizning aqarqilikta qəlojinimizni bilip, ləxkərgahdin qikip dalada məkünüwelip: — Israillər xəhərdin qiqsa, biz ularni tirik tutup, andin xəhərgə kirələymiz, deyixkən gəp, dedi.

¹³ Hizmətkarlıridin biri jawab berip: — Birnəqqə kixini xəhərdə qəloqan atlardin bəxni elip (ularning aqiwiti bu yərdə qəloqan Israilning barlıq kixiliriningkidin, həttə həlak boləqanlarningkidin bəttər bolmaydu!), ularni kərup kelixkə əwətyli, dedi.

¹⁴ Xuning bilən ular ikki jəng hərwisi bilən ularqə qatidoqan atlarni təyyar qildi. Padixah ularni Suriyləarning qoxunining kəynidin əwətip: — Berip əhwalni kərup kelinglar, dəp buyrudi.

6:33 «həwərqi uning kəxiqə qüxüp kelip: «Padixah: «Mana bu balayı'apətning ezi... yənə ümid baqlıyalarman?» dəydu, dedi» — həwərqi, xübhəsiszki, padixahning əz səzlirini yətküzüwatidu.

7:1 «halta» — muxu ayəttə «halta» (ibraniy tilida «seah») təhminən 4 litrqə kelidu.

7:3 Law. 13:46

7:6 Yəx. 13:4

« Padixahlar «2» »

¹⁵ Bular ularning izidin Iordan daryasioiqə qoqlap bard; wə mana, pütkül yol boyi Suriylər aldirap qačkanda taxliwətkən kiyim-keqək wə hərhil əswab-üskünilər bilən toloqanidi. Əlqilər yenip kelip padixahğa xuni həwər kildi.

¹⁶ U wəqıttə həlk qikip Suriylərlənx ləxkərgahidin oljılarnı talidi; xuning bilən Pərwərdigarning eytkən sözidək, bir halta aq un bir xəkəlgə, ikki halta arpa bir xəkəlgə setildi. ¹⁷ Əmdi padixah bilikini tutup mangoqan həliki əməldarnı dərwezini baxquruxğa təyinləp qoyqanidi. Əmdi halayik dərwezidin etilip qikqanda uni dəssəp-qəyliwətti wə xuning bilən u əldi. Bu ix padixah Hudaning adimini tutmaqçı bolup, uning aldiqə baroqanda, dəl Elixə eytkəndək boldi. ¹⁸ Xuning bilən Hudaning adimi padixahğa eytkən xu səz əməlgə axuruldi: «Ətə muxu wəqıtlarda Samariyəning dərwezisida ikki halta arpa bir xəkəlgə wə bir halta aq un bir xəkəlgə setilidu».

¹⁹ Əmma həliki əməldar Hudaning adimigə: — «Mana, həttə Pərwərdigar asmanqə tūnglük aq-simu, undək bir ixning boluxi mumkinmu?!» degənidi. U: — «Sən əz kəzüng bilən kərisən, ləkin xuningdin yeməysən», degənidi.

²⁰ Uningoqə həm dəl xundək boldi; qünki həlk uni dərwezida dəssəp əltürgənidi.

Elixə yənə bir qetim Xunəmlik ayalqə yərdəm beridu

8¹ Elixə əzi oqlını tirildürgən ayalqə nəsihət kılıp: — Sən wə əz əyedikiliring bilən berip, kəyərdə olturoqudək jay tapsang, u yərdə turoqin; qünki Pərwərdigar: — Aqarqılıq bolsun, dəp bekitti. Bu aqarqılıq zeminda yəttə yiləiqə tūgiməydu, dedi..

² Xuning bilən u ayal Hudaning adimi eytkəndək əz əyedikiliri bilən berip, Filistiylərlənx yurtida yəttə yiləiqə turdi.

³ Wə xundək boldiki, yəttə yil ətkəndə, ayal Filistiylərlənx yurtidin yenip kəldi; u padixahın əyi bilən zeminini əzigə qayturup berixni iltimas kılqılı bard. ⁴ Xu wəqıttə padixah Hudaning adimining hizmətkari Gəhəzi bilən səzlixip uningqə: — Elixə kılqan həmmə uluq əməllərnı manga bayan kılıp bərgin, dəwatatti. ⁵ Wə xundək boldiki, u padixahğa Elixəning kəndək kılıp bir əlükni tirildürgənlikini dəp beriwatqanda, Elixə oqlını tirildürgən xu ayal padixahın əz əyi wə zeminini qayturup berixni iltimas kılqılı kəldi. Gəhəzi: — I padixah oqojam, mana, bular mən eytkən ayal wə Elixə əlumdin tirildürgən oqlı dəl xu, dedi.

⁶ Padixah ayaldin soriwidi, u xu wəqəni uningqə dəp bərdi. Xuning bilən padixah bir aqwatni bəlgiləp: — Uning həmmə təəllukatlırini yandurup bərgin wə xuningdək əz yurtidin kətkən kündin tartip bu wəqıtkıqə yeridin qikqan həsulning barlık kırımını uningqə bərgin, dedi.

Elixə Həzaəl bilən kərxidü

⁷ Əmdi Elixə Suriyəning padixahı Bən-Hədad kəsəl yatqınida Dəməxkkə kəldi. Padixahğa: Hudaning adimi bu yərgə kəldi, dəp həwər berildi. ⁸ Padixah Həzaəlgə: — Əzüng bir sowoqə elip, Hudaning adimining aldiqə berip uning bilən kərxüüp, u arqılıq Pərwərdigardin mənənx toqramda: «U bu kəsəldin saqıyamdu, saqaymaydu» dəp soriqin, — dedi..

⁹ Xuning bilən Həzaəl uning bilən kərxüxkə bard. U əzi bilən Dəməxktiki hərhil esil mallar-din kırık təgə sowoqə elip, uning aldiqə berip: «Oqlung Suriyəning padixahı Bən-Hədad mənı əwətip, bu kəsəldin saqıymənmu, saqaymaymənmu?» dəp soraydu, — dedi.

¹⁰ Elixə uningqə: — Berip uningqə: — Qoqum saqıyisən, dəp eytkin. Ləkin Pərwərdigar manga kəndəkə bolmisun u qoqum əlidu, dəp wəhiy kildi, dedi.

¹¹ Hudaning adimi taki Həzaəl hijil bolup kətküqə uningqə tikilip qarap turdi, andin Hudaning adimi yioqlaxğa baxlıdi.

¹² Hazael: — Olojam nemixka yiqilayla! döp soridi. U: — Mən sening Israillaroqə kildioqan yaman ixliringni bilimən; qünki sən ularning qoroqanlirini köydürüp, yigitlirini qiliq bilən öltürüp, uxxak balilirini qөрүp taxlap, hamilidar ayallirining qarnini yeriwetisən, dedi.

¹³ Hazael: — Mənki ittək bir qulung nemə idim, undək uluq ixlarni qilalamtim? Elix: — Pərwardigar manga sening Suriyoning padixahı bolidioqanlığingni məlum qildi, dedi.

¹⁴ U Elixaning qexidin qikip qojisining yenioqə bardi. Bən-ħadad uningdin: — Elix sangə nemə dedi, döp soridi. U: — U manga silining tooqrilirida, qokum saqiydu, döp eytti, dedi.

¹⁵ Ətisi Hazael bir parqə bezni elip, suqə qilap padixahning yüzini ətti. Xuning bilən u öldi; wə Hazael uning ornida padixah boldi.

Yəhoxafatning oqlı Yəhoram Yəhudaning padixahı boluxı atisi bilən

2Tar. 21:2-20

¹⁶ Israilning padixahı, Aħabning oqlı Yoramning səltənitining bəxinqı yilida, Yəhoxafat tehi Yəhudaning padixahı wəqtida, Yəhoxafatning oqlı Yəhoram Yəhudaning padixahı boldi. ¹⁷ U padixah bolqanda ottuz ikki yaxta bolup, Yerusalemdə səkkiz yıl səltənət qildi. ¹⁸ U Aħabning jəməti qiloqandək Israil padixahlırining yolida yürdi (qünki uning ayalı Aħabning qızı idi); u Pərwardigarning nəziridə rəzil bolqanni qildi. ¹⁹ Lekin Pərwardigar Dawutqə: — Sening bilən ooqulliringoqə «mənggü eqməydioqan qiraq» berimən degən wədisi tūpəylidin u Yəhudani harab qilixni halimidi.

²⁰ Uning künliridə Edom Yəhudaning idarə qilixioqə isyan kətürüp, azad bolup öz aldioqə bir padixahlıq tiklidi. ²¹ Xuning bilən Yoram həmmə jəng hərwiliri bilən yoloqə qikip Zair xəhirigə ətti. U keqisi ornidin turup, özini wə jəng hərwilirining sərdarlırini qorxiwalqan Edomlaroqə hujum qilip, ularni məoqlup qildi; lekin ahirida Yəhuda ləxkərliri öz öylirigə keqip kətti. ²² Xuning bilən Edomlar Yəhudaning həkümranlıqıdin bügüingiqə azad boldi. U wəqıttə Libnahmu isyan kətürüp azad boldi.

²³ Əmdi Yoramning baxqə ixliri həm qiloqanlirining həmmisi bolsa «Yəhuda padixahlırining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? ²⁴ Yoram öz ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning xəhiri»də ata-bowilirining yenida dəpnə qilindi. Oqlı Aħaziya uning ornida padixah boldi.

8:12 2Pad. 10:32; 12:17; 13:7

8:16 «Yoram» — «Yəhoram»ning baxqə birhil xəkli. Muxu ayəttə ikki Yəhoram bar; birinqisi Israil, yəni ximaliy padixahlıqning padixahı, ikkinqisi Yəhudaning padixahı. «Yəhoxafat tehi Yəhudaning padixahı wəqtida, Yəhoxafatning oqlı Yəhoram Yəhudaning padixahı boldi» — demək, Yəhoxafat wə oqlı Yəhoram ikkisi təng səltənət qilidu.

8:16 2Tar. 21:4, 5

8:19 «Dawut ... bir qiraq... berimən» — «1Pad.» 11:36 wə izaħatni kərüng. «Qiraq» — bu keqmə mənilik sөz bolup, Dawutning handanini kərsitidu, əlwəttə; handanning məwjut bolqanlığı (1) Dawutning Hudaqə sadıq bolqanlığıoqə guwahlıq beridioqan «qiraq» bolidu; (2) Hudaning Dawutqə: Sən arkilik pütkül dunyani soraydioqan Məsiħ tuqulidu, döp bərgən wədisidə turidioqanlığıoqə guwahlıq beridioqan «qiraq» bolidu.

8:19 2Sam. 7:13; 1Pad. 11:36; 15:4; Zəb. 132:17-18

8:20 Yar. 27:40; 2Tar. 21:8

8:21 «Yoram həmmə jəng hərwiliri bilən...» — «Yoram» yaki «Yəhoram». «Zair xəhirigə ətti» — yəni İordan dəryasidin ətti. «ahirida Yəhuda ləxkərliri öz öylirigə keqip kətti» — əyni tekstə «Yəhuda» degən sөz yok, Lekin muxu yərdə «ləxkərlər» (İbraniy tilida «həlk») Yəhudi ləxkərləni kərsətsə kerək.

8:23 «Yəhuda padixahlırining tarih-təzkiriliri» — bu kitab Təwrattiki «Tarih-təzkirə»ning özi əməs, biraq xübhşisizki, Təwrattiki «Tarih-təzkirə» bu kitabın kəp uqurlarını alqan.

8:24 2Tar. 21:19

« Padixahlar «2» »

Ahaziya sältənət kilidu

2Tar. 22:1-6

²⁵ Israilning padixahi, Ahabning oqli Yoramning sältənätining on ikkinqi yili, Yəhuda padixahi Yəhoramning oqli Ahaziya Yəhudaşa padixah boldi. ²⁶ Ahaziya padixah bolqanda yigirmə ikki yaxta bolup, Yerusalemda bir yil sältənət kildi. Uning anisining ismi Ataliya idi; u Israil padixahi Omrining kizi idi. ²⁷ Ahaziya Ahabning jəmətining yolida yürüp Ahabning jəməti kilqandək, Hudaning nəziridə rəzil bolqanni kildi; qünki u Ahabning küyoqli bolup uningqa həmjəmət idi. ²⁸ Ahabning oqli Yoram Suriyəning padixahi Hazaəl bilən Gileadtiki Ramotta soxuxkanda Ahaziya uningqa həmdəmlixip soxuxka qikqanidi. Suriylər Yoramni zəhimləndürdi. ²⁹ Yoram padixah Ramahda Suriyə padixahi Hazaəl bilən soxuxkanda Suriylərdin yegən zəhmini dawa-litix üqün, Yizrəəlgə yenip kəldi. Ahabning oqli Yoram kesəl bolqoqqa, Yəhudaning padixahi, Yəhoramning oqli Ahaziya uni yokliqli Yizrəəlgimu bardi..

Yəhu padixah bolidu

⁹ ¹ Elixə pəyojəmbər pəyojəmbərlərnin xagirtliridin birini qakirip, uningqa: — «Belingni baqlap bu may qaqisini kolungqa elip, Gileadtiki Ramotqa barqin. ² U yərgə barqanda Nimxining nəwrisi, Yəhoxafatning oqli Yəhuni tepip, öyigə kirip, uni öz buradərliri arisidin ornidin turozup, iqqiriki öygə baxlap kir. ³ Andin qaqidiki mayni bexioqa kuyup: Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən seni Israilqa padixah boluxka məsih kildim, degin; xuni dəp bolupla ixikni eqip, keqip qikqin, həyal bolma» — dedi..

⁴ Xuning bilən xu yax pəyojəmbər yigit Gileadtiki Ramotqa bardi. ⁵ U yərgə kəlgəndə, mana, koxunning sərdarliri u yərdə olturatti. U: — I sərdar, sanga bir səzüm bar, dedi.

Yəhu: — Qaysimizqa? — dəp soridi.

U: — Sanga, i sərdar, dedi.

⁶ U kopup öygə kirdi. Yigit bexioqa mayni kuyup uningqa mundaq dedi: Israilning Huda-si Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən seni Pərwərdigarning həlqigə, yəni Israilqa padixah boluxka məsih kildim. ⁷ Sən öz oqjang Ahabning jəmətini yokitisən; qünki öz kullirim pəyojəmbərlərnin keni üqün wə Pərwərdigarning həmmə kullirinin keni üqün Yizəbəldin intikam alay. ⁸ Ahabning pütkül jəməti yokilidu; Ahabning jəmətidin Israildiki həmmə ərkəklərnə hətta ajiz yaki meyip bolsun həmmisini həlak kilimən. ⁹ Mən Ahabning jəmətini Nibatning oqli Yəroboamning jəmətidək wə Ahiyahning oqli Baaxaning jəmətidək yok kilimən. ¹⁰ Itlar Yizəbəlni Yizrəəldiki xu parqə yərdə yaydu. Həqkim uni dəpnə kilmaydu».

Xuni dəp bolupla yigit ixikni eqip keqip kətti..

¹¹ Yəhu öz oqjisining hizmətkarlırining kexioqa yenip qikqanda, ular uningdin: — Həmmə ix tinqlikmu? Bu təlwə seni nemə ix bilən izdəp kəptu? — dəp soridi.

U ularqa: Silər xu kixi wə uning səpsətəlrini bilisilər, — dedi..

8:25 2Tar. 22:1

8:26 2Tar. 22:2

8:29 2Pad. 9:15; 22:6, 7

9:1 1Pad. 19:16

9:3 2Tar. 22:7

9:7 «Yizəbəldin intikam alay» — ibraniy tilida «Yizəbəlnin qolidin intikam alay».

9:8 «həmmə ərkəklər» — ibraniy tilida: «tamoqa karap siyidoqan hərbi» dəp ipadiliniidu. həmmisini» — başqa birhil təjimis: «yaki kul yaki hər bolsun, həmmisini...».

9:8 1Pad. 21:21

9:9 1Pad. 14:10; 15:29; 16:3,11

9:10 «Yizrəəldiki xu parqə yər» — Ahab padixah Nabottin kəstləp taritiwaloqan yərnə kərsitidu. «1Pad.» 21:1-24ni kəring.

9:10 1Pad. 21:23

9:11 «səpsətəlrini» — yaki pəkət «gəpliri».

«ajiz yaki meyip bolsun

¹² Ular: Yalojan eytma! Bizga ddp barginal dewidi, u: — U manga mundak-mundak ddp, Pərwərdigar mundak ddaydu: — «Seni Israilning üstidə padixah boluxka məsih kildim» ddp eytti — dedi.

¹³ Xuning bilən ularning həmmisi tonlirini selip, pələmpəyde yeyip uningə payandaz kildi. Ular kanay qelip: «Yəhu padixah boldi!» ddp jakarlaxti.

¹⁴ Xuning bilən Nimxining nəwrisi, Yəhəxafatning oqli Yəhu Yoramni kəstliməkqi boldi. U wakitta Yoram bilən barlik Israilar Gileadtiki Ramotta turup, u jayni Suriyəning padixahi Hazaəlning hujumidin muhəpizət kiliwatatti. ¹⁵ Əmdi Yoram padixah Suriyəning padixahi Hazaəl bilən soxuxkanda Suriylərdin yegən zəhmidin səkiyix üqün Yizrəəlgə yenip kəlgənidi. Yəhu bolsa əzigə əgəxkənlərgə: Silərgə layik kərünsə, Yizrəəlgə berip həwər bərgüdək heqkimni xəhərdin qaqurmənglar, degənidi.

¹⁶ Yəhu bir jəng hərwisini həydəp Yizrəəlgə bardi, qünki Yoram u yərdə kesəl bilən yatkanidi (Yəhudaning padixahi Ahaziya Yoramni yoxliqli quxup kəlgənidi). ¹⁷ Əmdi kəzətqi Yizrəəlning munarida turup, Yəhu katarlik bir top adəmlərnı kərdi. U: «Bir top adəmlərnı kərdum» dedi. Yoram: Bir atlik kixini ularning aldiə əwətinglar, u ulardin: — Həmmə ix tinqlikmu? — ddp sorisun, dedi. ¹⁸ Xuning bilən atlik bir kixi ularning aldiə berip: — Padixah, həmmə ix tinqlikmu, ddp soridi, dedi.

Yəhu: — Tinqlikmu, əməsmu, buning bilən nemə karing? Burulup mening kəynimdin mang, — dedi. Kəzətqi padixahka həwər berip: — Həwərqi ularning kexiə bardi, lekin kəytip kəlmidi — dedi.

¹⁹ Xuning bilən u yənə bir atlik kixini mangedurdi. U ularning aldiə berip: — Padixah, həmmə ix tinqlikmu, ddp soridi, dedi.

Yəhu: — Tinqlikmu, əməsmu, buning bilən nemə karing? Burulup mening kəynimdin mang, dedi.

²⁰ Kəzətqi padixahka həwər berip: — Həwərqi ularning kexiə bardi, lekin kəytip kəlmidi. Əmdi ularning hərwa həydixi Nimxining oqli Yəhuning həydixidək ikən, qünki u təwlərqə həydəydu, dedi.

²¹ Yoram: — Hərwinı kətinglar, ddp buyruwidi, uning jəng hərwisini kətip təyyarlidi. Andin Israilning padixahi Yoram bilən Yəhudaning padixahi Ahaziya, hərbi öz jəng hərwisioə ol-turup, Yəhuning aldiə berixka qikti; ular uning bilən Yizrəəlik Nabotning etizlikida uqraxti.

²² Yoram Yəhuni kərgəndə, «I Yəhu, həmmə ix tinqlikmu? ddp soridi. U: — Anang Yizəəlnıng kiləjan buzukqilikliri wə jadugərlikı xunqə jik tursa, kəndəkmə tinqlik bolidu?! — dedi.

²³ Xuning bilən Yoram hərwinı yandurup Ahaziyaə: «I Ahaziya, asiylık!» ddp wərkiəp bədər kaqti.

²⁴ Yəhu okyasini kolioə elip, ok selip Yoramning kəyni təripidin uning ikki mürisining arilikidin atti. Ya okı uning yurikidin texip qikti wə u əz hərwisioə yikilip quxti. ²⁵ Yəhu əz yənidiki əməldari Bidkarə: Uni elip Yizrəəlik Nabotning etizlikioə taxliəjin. Yadingda bolsunki, mən bilən sən uning atisi Ahəbning kəynidin billə mangəjanda, Pərwərdigar uning toəprisida mundak bir həküm-wəhijni eytkən: —

²⁶ «Mən tünügün Nabotning kəni bilən uning oəullirining kənini kərdüm, ddaydu Pərwərdigar: Mana bu kən kərzini dəl bu etizlikta sanga yandurimən, ddaydu Pərwərdigar». Əmdi Pərwərdigarning xu səzi boyiqə, uni elip xu yərgə taxliəjin, — dedi.

9:15 2Pad. 8:29

9:21 «ular uning bilən Yizrəəlik Nabotning etizlikida uqraxti» — 1Pad. 21:1-24ni kəring.

9:22 «buzukqilik» — muxu yərdə həm zinəhorlukning əzi həm kəqmə mənida butpərəslikni kərsətsə kərək.

9:25 «...mundak bir həküm-wəhijni eytkən» — ibraniy tilida «...mundak bir yükni saləjan». Adəttə «yük» Hudaning həkümi yaki jazasini jakarlaydiəjan wəhijı di.

9:26 1Pad. 21:19

« Padixahlar «2» »

²⁷ Yəhudaning padixahi Ahaziya buni kerganda «Baqdiki rawak yoli» bilan kaqti. Lekin Yəhu uning kaynidan koqlap: «Uni etinglar!» dəp buyruwidi, ular uni Ibleamning yenida, Gur egizlikigə qikkən yolda atti. U Məgiddooqiə qeqip u yərdə əldi. ²⁸ Xuning bilən uning hizmətkarliri uning jəsitini jəng hərwisioja selip, Yerusalemoja elip berip, «Dawutning xəhiri»də ata-bowilirining yenioja əz kəbrisidə dəpnə kildi ²⁹ (Ahabning oqlı Yoramning səltənətinin on birinji yilida Ahaziya Yəhudaqa padixah boləjanidi).

³⁰ Yəhu əmdi Yizrəəlgə kəldi, Yizəbəl xuni anglap kəzlrigə sürmə sürüp, qaqllirini tarap, derizidin qarap turatti. ³¹ Yəhu dərəwəzidin kirgəndə u uningə: I Zimri, əz oqjangning katili, həmmə ix tinqlikmu? — dəp soridi.

³² Yəhu bəxini kətürüp, derizigə qarap turup: — Mən tərəptə turidiojan kim bar? dəp soriwidi, ikki-üq aqwat derizidin uningə qaridi.

³³ U: Xu ayalni təwəngə taxlanglar, deyixigila, ular uni təwəngə taxlidi. Xuning bilən uning kəni həm taməja həm atlarəja qeqildi. U uni atlirioja dəsətip üstidin ətüp kətti.

³⁴ Andin u əygə kirip yəp-iqkəndin keyin: Bu ləniti ayalning jəsitini təxkürüp, uni dəpnə kilinglar. Qünki nemila bolmisun u padixahning məlikisidur, dedi. ³⁵ Lekin ular uni dəpnə kiliwətyəli dəp beriwidi, uning bax səngiki, ayaqliri wə kəlining alkinidin baxkə həq yerini tapalmidi.

³⁶ Ular yenip kelip bu həwərnə uningə degəndə u: — Bu ix Pərwərdigar Əz kuli tixbilik İliyas arkilik eytkən munu səzining əməlgə axuruluxidur: — «İtlar Yizrəəldiki xu parqə yərdə Yizəbəlnin gəxini yəydu. ³⁷ Yizəbəlnin əlūki sirtta, Yizrəəldiki xu parqə yərdə kiojdək yeyilip ketidu wə xuning bilən həqkim: «U Yizəbəl ikən» dəyəlməydu» — dedi.

Yəhu Ahabning jəmətidikilərnə yəkitidu

10 ¹ Əmdi Samariyədə Ahabning yətmix oqlı bar idi. Yəhu hətlərnə yezip Samariyəgə, yəni Yizrəəldiki əməldar-aksakallarəja wə Ahabning jəmətidiki pasibanlarəja əwətti. Hətlərdə mundaq deyildi: —

² «Silər bilən billə oqjanglarning oqulliri, jəng hərwiliri bilən atlar, qorəjanlik xəhər wə sawut-qorallarmu bardur; xundaq boləjandin keyin bu hət silərgə təgkəndə, ³ əz oqjanglarning oqulliridin əng yahxisini tallap, əz atisining təhtigə olturoquzup, oqjanglarning jəməti üqün soxuxkə qikilinglar!».

⁴ Lekin ular dəkkə-dükkigə qüxüp intayin qorxuxup: Mana ikki padixah uning aldida put tirəp turalmiojan yərdə, biz kandaqmu put tirəp turalaymiz? — deyixti.

⁵ Xuning bilən orda bəxi, xəhər baxliki, aksakallar bilən pasibanlar Yəhuəja həwər yətküzüp: Biz sening kulliringmiz; sən hərənəmə buyrusang xuni kilimiz; həqkimni padixah kilməymiz. Sanga nemə muwapik kərənsə xuni kiləjin, dəp eytti.

⁶ Yəhu ikkinji hətni yezip, həttə: — «Əgər mən tərəptə bolup, mening səzliməgə kirixkə razi bolsanglar əz oqjanglarning oqullirining baxlirini elip, ətə muxu wakitta Yizrəəlgə, mening kəximəja ularni kəltüringlar. Əmdi padixahning oqulliri yətmix kixi bolup, əzlrini bakkən xəhərnin uluqlirining kəxida turatti. ⁷ Hət ularəja təgkəndə ular xəhzadilərnə, yətmixəylənnin həmmisini əltürüp, baxlirini səwətlərgə selip, Yizrəəlgə Yəhuəja əwətti. ⁸ Bir

9:27 «Baqdiki rawak yoli» bilən» — yaki «Bəyt-Həgganəja baridiojan yol bilən».

9:27 2Tar. 22:7-9

9:31 «Zimri» — 44 yil ilgiri İsrail padixah Əlahdin yüz ərüp uni əltürgən. «1Pad.» 16:9-20ni kəring.

9:31 1Pad. 16:18

9:34 1Pad. 16:31

9:36 1Pad. 21:23

10:6 «baxlirini elinglar» — Yəhuning təlipi bəlkim kəstən müjməl deyiləjanidi. İbraniy tilida «baxlirini elix» degənlik «əzlrini elip kəlix» yaki «əltürüx» degən ikki bislik mənədə idi. Aksakallar wə pasibanlar padixahning oqullirini əltürgəndin keyin, Yəhu ularni «Ular mən bilən təng bu ixlarəja məs'ul» dəp kərsitəlyətti.

həwərqi kelip Yəhuoşa: Ular xahzadilərnin baxlirini elip kəldi, dəp həwər bərgəndə, u: Ularni ikki dəwə kilip, dərwazining aldida ətə ətigəngiqə qoyunglar, dedi.

⁹ Ətigəndə u qikip, u yərdə turup pütkül halayikğa: Silər bigunahsilər; mana, mən özüm oqojamoşa kəst kilip uni oltürdüm; lekin bularning həmmisini kim qepip oltürdi? ¹⁰ Əmdi xuni bilinglarki, Pərwərdigarning heq səzi, yəni Pərwərdigar Ahabning jəməti toqrisida eytkinidin heqbir səz yərdə qalmaydu. Qünki Pərwərdigar Öz kuli Iliyas arkilik eytkinioşa əməl kildi, — dedi.

¹¹ Andin keyin Yəhu Yizrəldə Ahabning jəmətidin qalojanlarning həmmisi, uning tərpidiki barlikərbablar, dost-aqiniliri wə kahinlirini heq kimni qaldurmay oltürdi. ¹² Andin u ornidin turup, Samariyəgə bardı. Yolda ketiwetip «padiqilaroşa təwə Bəyt-Əkəd»kə yətkəndə. ¹³ Yəhu Yəhuda padixahı Ahaziyaning kerindaxliri bilən uqraxtı. U ulardin: Silər kim? — dəp soridi.

«Ahaziyaning kerindaxliri, padixahning oqulliri wə hanixning oqulliridin qal soriojili bari-miz, dedi.

¹⁴ U: Ularni tirik tutunglar! dəp buyrudi. Andin adəmliri ularni tirik tutti, andin həmmisini Bəyt-Əkədning kuduqining yenida oltürüp, ularning heq birini koymidi. Ular jəmiy kirik ikki adəm idi. ¹⁵ U u yərdin ketip baroşanda uning aldioşa qikkən Rəkabning oqli Yəhonadabkə yolukti. U uningə salam kilip: Mening kənglüm sanga sadik boləndək, sening kənglüngmu manga sadikmu? — dedi.

Sadik, dedi Yəhonadab.

Yəhu: — Undək bolsa qolungni manga bərgin, dedi. U kolini beriwidi, Yəhu uni jəng hərwisioşa elip qikip, öz yenida jay berip. ¹⁶ uningə: Mən bilən berip, Pərwərdigarəşa boləjan kizəjnilikimni kərgin, dedi. Xuning bilən u uni jəng hərwisioşa olturoquzup həydəp mangdi.

¹⁷ U Samariyəgə kəlgəndə Ahabning jəmətidin Samariyədə qalojanlarning həmmisini kirip tütətküqə oltürdi. Bu ix Pərwərdigarning Iliyaska eytkən səzining əməlgə axuruluxi idi.

Yəhuning Baal değan butning kahin-pəyojəmbərlirini kətl kilixi

¹⁸ Andin Yəhu həmmə halayikni yioqdurup, ularəşa mundaq dedi: — Ahab Baalning hizmitini az kiləjan, lekin Yəhu uning hizmitini kəp kilidu. ¹⁹ Buning üqün Baalning barlik pəyojəmbərlirini, uning kullukida boləjanlarning həmmisi bilən barlik kahinlirini manga qaqiringlar; heqkim qalmisun, qünki Baaloşa qong kurbanlik sunəjum bar; hərkim hazır bolmisa jenidin məhrum bolidu, dedi. Lekin Yəhu bu ixni baalpərəslərnı yökıtx üqün hiyilərlilik bilən kildi.

²⁰ Xuning bilən Yəhu: Baaloşa has bir həyt bekınglar, dewidi, ular xundək elan kildi.

²¹ Yəhu pütkül İsrailəşa təkliş əwətkəndə, barlik baalpərəslər kəldi; ulardin heqbiri kəm qalmay kəldi. Ular Baalning buthanisioşa kirdi; xuning bilən Baalning buthanisi bu bexidin yənə bir bexioşiqə lik toldi. ²² U murasim kiyimi begigə: Həmmə Baalpərəslərgə ibadət kiyimlirini əqikip bər, dewidi, u kiyimlərnı ularəşa əqikip bərđi.

²³ Yəhu bilən Rəkabning oqli Yəhonadab Baalning buthanisioşa kirip baalpərəslərgə: Təxürüp bekınglar, bu yərdə Pərwərdigarning bəndiliridin heqbiri bolmisun, bəlki pəkət baalpərəslər bolsun, dedi.

10:9 «Silər bigunahsilər; mana, mən özüm oqojamoşa kəst kilip uni oltürdüm; lekin bularning həmmisini kim qepip oltürdi?» — Yəhu hiyilərlilik bilən xəhərdiki wə Yizrəldiki əmədlərnı mən tərəptə turidu, mən bilən təng muxu ixlarəşa məs'ul, dəp halayikğa kərsətməkqi.

10:10 1Pad. 21:19, 21, 29

10:12 ««padiqilarəşa təwə Bəyt-Əkəd»kə» — yaki «qoy padiqılar yiojilidəjan jay»əşa...

10:13 «qal soriojili barimiz» — ibranıy tilida «qal soriojili qüximiz».

10:13 2Tar. 22:8

10:15 «sanga sadik» — ibranıy tilida «kənglünggə sadik» dəp ipadilinu. «sanga sadik boləndək» — yaki «sanga durus boləndək». «manga sadikmu» — yaki «manga durusmu». Bu ayəttiki «Rəkabning oqli Yəhonadab» «Yər.» 35:1-16da tiləşa eliojan «Rəkabning oqli Yəhonadab (Yonadab)»kə ohxax adəm boluxi mumkin.

10:17 2Tar. 22:8

« Padixahlar «2» »

²⁴ Ular taxəkkür qurbanlikliri bilən keydurmə qurbanliklarni ötküzgili kirdi. Yəhu səksən adimini texida koyup ularoşa: Mən silərning ilkinglaroşa tapxuroşan bu adəmlərdin birsi kolunglardin qeqip kətsə, jenining ornida jan berisilər, dedi.

²⁵ Ular keydurmə qurbanliqni ötküzüp boluxioşila, Yəhu orda pasibanliri wə sərdarlaroşa: Kirip ularni kətl kilip, heqkimni qikkili koymanglar, dəp buyrudi. Xuning bilən orda pasibanliri bilən sərdarlar ularni kiliq bisi bilən kətl kilip, elüklərnə xu yərgə taxliwətti. Andin Baalning buthanisining iqkirigə kirip ²⁶ but tüwrukəlnə Baalning buthanisidin elip qikip keydürüwətti. ²⁷ Ular yənə Baalning tüwruk-həykilini qeqip, Baalning buthanisini yikitiş uni bügüngə kədər həjəthanişoşa aylandurdi. ²⁸ Yəhu xu yol bilən Baalni Israil iqidin yok kildi.

Yəhuning səltəniti hulasisi

²⁹ Yəhu Nibatning oşli Yəroboamning Israilni gunahşka putlaxturoşan gunahşliridin, yəni Bəyətəl bilən Dandiki altun mozay butliridin əzini yioşmidi. ³⁰ Pərwərdigar Yəhuşoşa: Sən obdan kilding; Mening nəzirimgə muwapik kəruşininini ada kilip, Ahabning jəmətigə kənglümdiki həmmə niyətni bəja kilip pütüküzgining üqün, sening oşqulliring tətinqi nəşligiqə Israilning təhtidə olturidu, dedi.

³¹ Lekin Yəhu pütün kəlbidin Israilning Hudasi Pərwərdigarning mukəddəs kanunida mengixşka kəngül bəlmidi; u Israilni gunahşka putlaxturoşan Yəroboamning gunahşliridin neri turmidi.

³²⁻³³ Xu künlərdə Pərwərdigar Israilning zeminini kesip-kesip azaytixşka baxlıdi. Qünki Həzaəl İordan dəryasining məxrik təripidin baxlap Israilning qegraliridin bəşüp ötüş ularoşa hujum kildi; u barlik Gilead yurtini, Arnon jiloşisining yenidiki Aroərdin tartip Gileadtin ötüş Baxanoşiqə, Gad, Rubən wə Manassəhning barlik yurtlirini ixəşal kildi.

³⁴ Əmdi Yəhuning baxşka əməlliri həm kıləşanlirining həmmisi, jümlidin səltəniti hulasisi həmmə kudriti «Israil padixahşlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməşmidi?

³⁵ Yəhu əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Samariyədə dəpnə kılindi. Andin oşli Yəhoahəş uning ornida padixah boldi. ³⁶ Yəhuning Israilning üstidə Samariyədə səltənət kıləşan wakti yigirmə səkkiz yil idi.

Hanix Ataliyaning əltürülüşü

2Tar. 22:10-12; 23:1-21

11 ¹ Əmdi Aşazıyaning anisi Ataliya oşqlining əlşinini kərgəndə, barlik xah nəşlini əltürüşkə koşşaldı.

² Lekin Yoram padixahning kızı, yəni Aşazıyaning şinglisi Yəhoşeba əltürülüş aldida turoşan padixahning oşqullirining arisidin Aşazıyaning oşli Yoaxni oşqirilikşə elip qikip, uni wə inik anisini yastuk-kirlik ambirioşa yoxurup koydi. Yoax xu yol bilən Ataliyadin yoxurup kəlinip əltürülşmidi. ³ Andin keyin inik anisi bilən Pərwərdigarning əyidə altə yiloşiqə yoxurunup turdi. Xu waktılarda Ataliya zeminda səltənət kildi.

⁴ Yəttinqi yili Yəhoşyada adəş əwətip Kariylar həm orda pasibanlirining yüzbexilirini Pərwərdigarning əyigə qakirtip kəlip, ular bilən əhdə kilişti. U ularoşa Pərwərdigarning əyidə kəşəş išküzüp, padixahning oşqlini kərsətti. ⁵ Andin ularoşa buyrup: Mana silər kilişinglar kərək boləşan ix xuki: — Xabat künidə pasibanlik nəwiti kəlgən üqtin biri padixahning ordisida pasibanlik kəziti kilsun. ⁶ Üqtin biri Sür degən dərwəzida tursun wə üqtin biri orda pasibanlar

10:24 «taxəkkür qurbanlikliri» — yaki pəkət «qurbanliklar».

10:29 1Pad. 12:28

10:30 2Pad. 15:12

11:1 2Tar. 22:10

11:4 «Kariylar» — bəlkim bir türküm qəttəlik ləxkərlərnə kərsitidu. Baxşka birnəşqə hil təşjimirli uqrixi mumkin.

11:4 2Tar. 23:1

hoylisining kaynidiki dərwarzida tursun; xundak kilip silər orda üçün pasibanlik kilisilər..⁷ Xabat künidə pasibanlik newitini kilip boləjan üqtin ikki qismi Pərwərdigarning eyidə padixahning kexida pasibanlik kilsun. ⁸ Silər padixahning ətrapida turup, hər biringlar kolunglarəja öz koralinglarni elip, kimdəkim sepinglardin etkili urunsa uni eltürümlar; padixah qikip-kirsə uning bilən billə yürümlar, dedi.

⁹ Yüz bexilar kahin Yəhoyada barlik tapilojanlirini bəja kəltürüxti; hər bir yüz bexi öz adəmlirini, həm xabat künidə pasibanlik newitigə kəlgənlərnə həm pasibanlik newitidin yanəjanlarnə kaldurup kaldı; andin Yəhoyada kahinning kexioja kəldi..¹⁰ Kahin bolsa Dawut padixahning Pərwərdigarning eyidə saklaklik nəyə wə kalkanlirini yüz bexilarəja tarkitip bərdi.

¹¹ Orda pasibanliri tizilip, hər biri öz kolida koralini tutup, ibadəthanining ong təripidin tartip sol təripigigə kurbangah bilən ibadəthanini boylap padixahning ətrapida turdi. ¹² Yəhoyada xahzadini otturiəja qikipir uning bexioja tajni kiyyüzüp, uningəja guwahnamilarnə berip, padixah boluxka huxbuy may bilən məsih kildi. Həmməylən qawak qelip: — «Padixah yaxisun!» dəp towlaxti.

¹³ Ataliya orda pasibanliri bilən həlkning towlaxlirini anglioqanda, Pərwərdigarning eyigə kirip, kəpqilikning arisioja kəldi. ¹⁴ U kariwidi, mana padixah kaidə-rəsim boyigə tüwrükning yenida turatti. Padixahning yenida əməldarlar bilən kanayqılar tizilojanidi; barlik yurt həlki xadlinip, kanay qelixatti. Buni kərgən Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiylik, asiylik! — dəp war kirdi.

¹⁵ Əmma Yəhoyada kahin koxunəja məs'ul boləjan yüz bexilarəja: Uni səpliringlar otturidid sirtka qikipriwetimlar; kimdəkim uningəja əgəxsə kililəqunsun, dəp buyrudi. Qünki kahin: — U Pərwərdigarning eyidə eltürülmisun, dəp eytkanidi.

¹⁶ Xuning bilən ular uningəja yol boxitip bərdi; wə u padixah ordisioja kiridiojan at yolioja yetip kəlgəndə, ular u yərdə uni eltürdi..

¹⁷ Yəhoyada: — «Pərwərdigarning həlki bolayli» dəp Pərwərdigarning wə padixah bilən həlkning otturidida bir əhdə tohtatti; padixah bilən həlkning otturidida həm bir əhdə baqlandi..¹⁸ Andin barlik zemindiki həlk Baalning buthanisioja berip uni buzup taxlidi; uning kurbangahlıri bilən məbudlirini qekip parə-parə kilip, Baalning kahini Mattanni kurbangahlarınə aldida eltürdi. Andin keyin Yəhoyada kahin Pərwərdigarning eyigə pasibanlarnə təyinlidi. ¹⁹ Andin u yüz bexilar, Kariylar, orda pasibanliri wə yurtning həmmə həlkini əzi bilən elip kəlip, padixahni Pərwərdigarning eyidin baxlap qüxüp, ordidiki «Pasibanlarınə dərwarzisi»din padixahning ordisioja kirgüzdi; Yoax padixahlik təhtigə olturdi.

²⁰ Yurtning barlik həlki xadlinatti; ular Ataliyani padixahning ordisining yenida kililəp eltürgəndin keyin, xəhər tinq bolup kəldi.

Yəhoax Yəhudaəja padixah bolidu

2Tar. 24:1-27

²¹ Yəhoax yəttə yaxka kirgəndə padixah boldi.

12¹ Yəhuning səltənətinə yəttinqi yilida Yəhoax padixah boldi; u kirik yil Yerusalemda səltənət kildi. Uning anisi Bəər-Xəbalik Zibiyah idi..² Yəhoax Yəhoyada kahin uningəja nəsihət kilip turojan barlik künlərdə, Pərwərdigarning nəziridə durus boləjanni kildi..³ Pəqət

11:6 «Sür degən dərwaži» — yaki «Ul dərwarzisi».

11:9 2Tar. 23:8

11:16 «ular uningəja yol boxitip ... at yolioja yetip kəlgəndə, ular u yərdə uni eltürdi» — yaki «ular uni tutup padixah ordisioja kiridiojan at yolioja yetip kəlgəndə, xu yərdə uni eltürdi».

11:17 2Tar. 23:16

12:1 «Yəhoax» — «Yoax»ning baxka xəkli.

12:2 «Yəhoax Yəhoyada kahin uningəja nəsihət kilip turojan barlik künlərdə, ... durus boləjanni kildi.» — bu səzge kariəjanda Yoax Yəhoyada əlgəndin keyin Pərwərdigarning yolidin qikip kətti; wə dərwağə xundak boldi («2Tar.» 24:17-

« Padixahlar «2» »

«yukiri jaylar»la yokitilmidi; h  k y  nila «yukiri jaylar»   q  k  p k  rbanlik k  lip huxbuy yakatti..

⁴Y  hoax ka  nlar  : — P  rw  rdigarning   yig   Huda  ja atalo  an h  mm   pul, j  mlidin royh  ttin   tk  z  lg  n h  r kixining baj puli, k  s  m i  k  nl  rning puli w   h  rkim ihtiyari b  l  n P  rw  rdigarning   yig   beo  jlap   k  lg  n h  mm   pulni..⁵ ka  nlar h  ziniqil  rdin tapxuruwelip P  rw  rdigarning   yining kaysi yeri buzulo  an bolsa, xu pulni ixlitip xularni ongxisun, dedi..

⁶Lekin Y  hoax padixahning s  lt  nitining yigirma   qinqi yili  q  , ka  nlar ibad  thanining buzulo  an y  rlirini tehi   o  nglimio  anidi. ⁷Andin Y  hoax padixah Y  ho  yada ka  n w   bax  ka ka  nlarini q  kirip ular  : — Nemix  ka ibad  thanining buzulo  an y  rlirini ongximidinglar? Mundin keyin h  ziniqil  rdin pul almanglar w     z  nglar ibad  thanining buzulo  an y  rlirini onglatmanglar, dedi..

⁸Xuning b  l  n ka  nlar ma  ul boluxup: Biz buningdin keyin h  k  tin pul almaymiz h  m   zimiz ibad  thanining buzulo  an y  rlirinu   ongximaymiz, dedi.

⁹  mdi Y  ho  yada ka  n bir sanduk  ni elip q  k  p, yap  qu  din bir t  x  k texip uni k  rbangahning yenio  ja k  ydi; kixil  r P  rw  rdigarning   yig   kirg  nd  , u ong t  r  pt   turatti. D  rwazio  ja karaydio  an ka  nlar P  rw  rdigarning   yig   k  lt  r  lg  n barlik pulni uning  ja salatti. ¹⁰W   xundak bolattiki, ular sanduk  ta k  p pul q  xx  nlikini k  rs  , padixahning katipi b  l  n bax ka  n ibad  thanio  ja q  k  p, P  rw  rdigarning   yidiki pulni haltio  ja qigip, sanap k  yatti. ¹¹Andin ular P  rw  rdigarning   yini ongxaydio  an ix baxlirio  ja   lq  p-h  sabl  p ber  tti. Ular bolsa uni P  rw  rdigarning   yini ongxaydio  an ya  jaqqi b  l  n tamqilar, ¹²taxqilar b  l  n taxtiraxlar  ja ber  tti. Ular muxu pulni P  rw  rdigarning   yining buzulo  an y  rlirini ongxax  ka lazim bol  an ya  jaq b  l  n oyulo  an taxlarni setiwelixa  , xuningd  k ibad  thanini ongxax  ka w   h  mm   bax  ka q  kimio  ja ixlit  tti..¹³ Lekin P  rw  rdigarning   yig   k  lt  r  lg  n pul ibad  thanio  ja atilidio  an k  m  x   qa-  uqilar, pi  aq  lar, piyalil  r, kanaylar, ya altundin yaki k  m  xtin yasalo  an bax  ka h  rk  ndak n  sil  rni yasitix  ka ixlitilm  ytti. ¹⁴Ular b  lki xu pulni ix bexilirio  ja berip, P  rw  rdigarning   yini ongxitatti. ¹⁵Ular pulni ix bejirg  qil  rning ixl  mqil  rg   t  ksim k  lip berixi   q  n tapxuratti; lekin uning h  sawatini k  lmaytti; q  nki bular insap b  l  n ix k  latti. ¹⁶Lekin itaatsizlik k  rbanlik   puli b  l  n gunah k  rbanlik  ja munasiw  tlik pullar P  rw  rdigarning   yig   elip kelinm  ytti; u ka  nlar  ja t  w   idi.

¹⁷U wa  titta Suri   padixahi H  za  l Gat x  hirig   h  jum k  lip, uni ixo  al k  ldi. Andin H  za  l Yerusalemo  ja h  jum k  lix  ka y  zl  ndi..¹⁸ Xuning b  l  n Y  hudaning padixahi Y  hoax   z atabowiliri bol  an Y  h  da padixahliri Y  hoxafat, Yoram w   Ahaziya P  rw  rdigar  ja t  k  dim k  lo  an h  mm   muk  dd  s buyumlarni, w     zi t  k  dim k  lo  anlirini P  rw  rdigarning   yi h  m padixahning ordising h  ziniliridin izd  p tap  an barlik altuno  ja koxup, h  mmisini Suri  ning

27ni k  r  ng).

12:3 «yukiri jaylar» — T  wrattiki «Kan.» 12:5-14d   w   bax  ka munasiw  tlik y  rl  rd  , Huda Israillar  ja: Birs   Manga at  p k  rbanlik k  lsa, p  kat «  zim tallio  an jay»da k  rbanlik k  lsun, d  p tapilaydu. Israilning tarihida Huda muxundak k  rbanlik k  lido  an birm  qq   jayni bekitkanidi (bir wa  titta p  kat birla jayni bekit  tti). Bira   Israillar b  lkim   z k  laylikini k  zl  p (w   b  lkim butp  r  sl  rning ix-h  rik  tlirini dor  p) Hudaning   mrini n  ziridin sakit k  lip tao   q  k  liri katarlik yukiri jaylarda Huda  ja ibad  t k  lip k  rbanlik k  latti. Buning xundak bir h  tari bar idiki, ular   trapidiki butp  r  sl  rning tasirini k  bul k  lip, xu yard   h  rnil butlaro  jimu qokunup, h  tta butp  r  sl  rg     gixip «insan k  rbanlik»larnimu k  laxi mumkin mo d  rw  ka k  p wa  tilda xundak k  latti (m  sil  n, «  z.» 16:21, 20:26ni k  r  ng).

12:4 «royh  ttin   tk  z  lg  n h  r kixining baj puli, k  s  m i  k  nl  rning puli» — «Mis.» 30:11-16, «Law.» 27-babni k  r  ng.

12:4 2Pad. 22:3-21

12:5 «ka  nlar h  ziniqil  rdin...» — yaki «ka  nlar   z tonuxliridin...». «Ka  nlar» — ibraniy tilida «H  rbir ka  n...» deyilidu — dem  k, h  rbir ka  nning bu ix  ka bol  an ayrim m  s  liyiti barlik   s  l t  kitlinidu.

12:7 «...Mundin keyin h  ziniqil  rdin pul almanglar w     z  nglar ibad  thanining buzulo  an y  rlirini onglatmanglar» — bu s  z  g   k  rio  anda ka  nlar h  q bolmio  anda ibad  thanini ongxitix hizmitida m  s  liy  tsizlik k  lo  an bolsa ker  k. Bu s  zl  rdin ular muxu pullarni hiyan  t k  lo  anlik   natayin.

–Bax  ka birlil t  rjimisi: «Muningdin baxlap ibad  thanining buzulo  an y  rlirini onglitix m  ksitid   bax  ka h  ziniqil  rdin pul almanglar». 8-ay  t bizning t  rjimimizg   masrak kelidu.

12:12 «taxtiraxlar» — y  ni tax n  xiqil  r idi.

12:17 2Pad. 8:12; 13:25; 2Tar. 24:23

padixahı Hazaəlgə əwətti; andin Hazaəl Yerusalemdin qekindi..

¹⁹ Yoaxning baxka əməlliri həm kiloqanlirining həmmisi «Yəhuda padixahlirining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

²⁰ Əmdi Yəhoaxning xizmətkarlırı uningə qəst kılıp Silla dawini təripidiki Millo kəl'əsində uni eltürdi..²¹ Uning xizmətkarlıridin Ximeatning oqlı Yozaqar wə Xomərnıng oqlı Yəhozabad uni zəhimləndürdi, xuning bilən u eldi. U öz ata-bowilirining arisida «Dawutning xəhəri»də dəpnə kılındi. Oqlı Amaziya uning ornida padixah boldi.

Yəhoahaz İsrail üstidin həküm süridu

13¹ Ahaziyanıng oqlı, Yəhudanın padixahı Yoaxning səltənätinıng yigirmə üqinqi yili, Yəhunıng oqlı Yəhoahaz Samariyədə İsrailə padixah bolup, Samariyədə on yəttə yıl səltənət kildi. ² U Pərwədigarning nəziridə rəzil bolqanı kılıp, İsrailni gunahqa putlaxturoqan Nibatning oqlı Yəroboamning gunahlıroqə əgixip mangdi; u ulardin heq qikmidi. ³ Buning üqün Pərwədigarning qəzipi İsrailə kozojaldi; u ularni Suriyəning padixahı Hazaəlnıng wə Hazaəlnıng oqlı Bən-Hədadning koloqə tapxurup bərdi.

⁴ Yəhoahaz Pərwədigardin rəhim tilidi; wə Pərwədigar İsrailning kısılip kəloqanlıkını kərüp duasioqə kulək saldi. Qünki Suriyəning padixahı ularə zulum kiliwatatti. ⁵ Pərwədigar İsrailə bir kütquzoquki təyinlidi; xuning bilən ular Suriylərnıng kolidin azad bolup kutuldi. Keyin İsrail yənə burunkidək öz öy-qedirliridə makanlaxti. ⁶ Ləkin ular İsrailni gunahqa putlaxturoqan Yəroboam jəmətinıng gunahlıridin qikmidi; ular yənəla xu yolda mangatti. Həttə Samariyədə bir «Axərah» butmu kəloqanidi..

⁷ Suriyəning padixahı Yəhoahazəqə pəkət əllik atlık ləxkərnı, on jəng hərwişi bilən on ming piyədə əskirinila kəlduroqanidi. Qünki u Yəhoahazning koxunini yokitip hamandiki topa-qangdək kiliwətkənidi.

⁸ Əmdi Yəhoahazning baxka ixliri həm kiloqanlirining həmmisi, jümlidin səltənätinıng həmmə kudriti «İsrail padixahlirining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? ⁹ Yəhoahaz ata-bowilirining arisida uhlidi wə Samariyədə dəpnə kılındi. Andin oqlı Yoax ornida padixah boldi.

Yoax Samariyə üstidin həküm süridu ••• «Yoax»ning baxka xəkli «Yəhoax»

¹⁰ Yəhudanın padixahı Yoaxning səltənätinıng ottuz yəttinqi yilida Yəhoahazning oqlı Yəhoax Samariyədə İsrailə padixah bolup, on altə yıl səltənət kildi..¹¹ U Pərwədigarning nəziridə rəzil bolqanı kildi; u İsrailni gunahqa putlaxturoqan, Nibatning oqlı Yəroboamning gunahlırining heqkaysisini taxlimidi; u xu yolda mangatti.

¹² Əmdi Yoaxning baxka ixliri həm kiloqanlirining həmmisi, jümlidin uning Yəhudanın padixahı Amaziya bilən jəng kılıp kərsətkən kudriti «İsrail padixahlirining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? ¹³ Yoax ata-bowilirining arisida uhlidi wə Yəroboam uning təhtigə olturdi. Yoax Samariyədə İsrailning padixahliri arisida dəpnə kılındi.

12:18 2Pad. 18:15

12:19 «Yəhuda padixahlirining tarix-təzkiriliri» — bu kitab Təwrattiki «Tarih-təzkirə» əməs, biraq xübhışizki, Təwrattiki «Tarih-təzkirə» undın kəp uqurlar alqanıdi.

12:20 2Pad. 14:5

13:6 ««Axərah» butlar» — bəlkim butpərəsliklə beoqlıxlanqan dərəhlərdur. Dərəhlər bəlkim ayal but xəklidə oyulqan yaki nəxixlənqən boluxi mumkin.

13:10 «Yəhoax» — «Yoax»ning baxka xəkli.

« Padixahlar «2» »

Elixaning ahirkı bexariti

¹⁴ Elix a öz əjilini yətküzidiqan kesəl bilən yatti. Israilning padixahı Yoax uning kexioqa kelip uning yüzigə engixip yioqlap: I atam, i atam, Israilning jəng hərwişi həm atlik əskərliri!» dəp pəryad kətürdi...

¹⁵ Elix a uningə: Bir ya bilən ya oklirini kəltürgin, dedi. U ya bilən ya oklirini kəltürgəndə

¹⁶ Elix a Israilning padixahioqa: Qolungni yaqja selip tutkın, dedi. U kolini koyqanda Elixamu kollirini padixahning kollirining üstigə koyup, uningə: ¹⁷ — Məxrık tərəptiki derizini aqkın, dedi. U uni aqkanda Elix a: Atkın, dedi. U etiwidi, Elix a uningə: Mana bu Pərwədigarning nusrət ya okı, yəni Suriyəning üstidin nusrət qazınidiqan ya okıdur. Sən Suriylərni yəkatkuqə Afəktə ular bilən jəng kılisən, dedi...

¹⁸ Andin u: — Ya oklirini qolungə a loqın, dedi. Ularni aloqanda, Elix a Israilning padixahioqa: Ular bilən yərgə uroqın, dedi. U üq kətim urup tohtidi. ¹⁹ Hudaning adimi uningə aqqiklinip: Sən bəx-altə kətim uruxungə tooqra kelətti. Xundak kıloqan bolsang, sən Suriylərni urup yəkitip üzül-kesil məoqlup kılattı; ləkin əmdi Suriylərni urup, pəkət üq kətimlə məoqlup kılalaysən, dedi.

²⁰ Elix a ölüp dəpnə kılindi.

Əmdi hər yili, yil bexida Moablardin top-top bulangqılar yurtka parakəndiqilik salatti. ²¹ Bir küni xundak boldiki, həlk bir əlgən adəmnı yərligə koyuwatqanda, mana, ular bir top bulangqılarnı kərüp qaldı, ular jəsətni Elixaning gərigə taxlıdi. Jəsət Elixaning ustihiniqə təgkəndə, u tirilip, kəpup tik turdi.

²² Əmma Suriyəning padixahı Həzaəl bolsa Yəhoahazning həmmə künliridə Israilə zalimlik kılatti. ²³ Ləkin Pərwədigar ularə meħriban bolup iq əqrıtatti; İbraħim bilən İshak wə Yəkupka baqlıqan əhdisi tūpəylidin U ularə iltipət kılıp, ularni bügüngə kədər həlak kılmay, Əz huzuridin qikiriwetixni halimioqanıdi.

²⁴ Suriyəning padixahı Həzaəl əldi wə oqlı Bən-Hədad uning ornida padixah boldi. ²⁵ Andin keyin Yəhoahazning oqlı Yəhoax Həzaəlning oqlı Bən-Hədadning qolidin Həzaəl öz atisi Yəhoahazdin jəngdə tartıwaloqan xəhərlərni yanduruwaldi. Yəhoax uni urup, üq kətim məoqlup kılıp, xuning bilən Israilning xəhərlirini yanduruwaldi.

Amaziyaning Yəhudaə boləjan səltəniti

2Tar. 25:1-28

14 ¹ Israilning padixahı Yəhoahazning oqlı Yoaxning səltənitiing ikkinqi yilida Yəhudadiki Yoaxning oqlı Amaziya Yəhudaə padixah boldi. ² Padixah boləjanda u yigirmə bəx yaxka kirgənidi; u Yerusalemda yigirmə tokkuz yil səltənət kildi. Uning anisi Yerusalemlık Yəhoaddan idi...

³ Amaziya Pərwədigarning nəziridə durus boləjanni kılatti, ləkin əjdadi Dawut kıləjandək əməs, bəlkı atisi Yoaxning barlık kıloqanlırı boyiqə ix kərətti. ⁴ Pəkət «yukiri jaylar»la yəkitilmidi; həlk yənıla «yukiri jaylar»ə qikip kurbanlık kılıp huxbuy yəkatıti.

⁵ Wə xundak boldiki, səltəniti uning kolida məkım boləjanda, u padixah atisini əltürgən hızmətkarlırını tutup əltürdi. ⁶ Ləkin Musəə quxürölğən kanun kitabida Pərwədigarning:

13:14 «Israilning jəng hərwişi» — yəki «Israilning jəng hərwiliri». «Israilning jəng hərwişi həm atlik əskərliril» — degən ibarə bəlkim padixahning Elix a pəyoqəmbərgə boləjan hərmitini bildürətti — Elix a pəyoqəmbər (İliyas pəyoqəmbərdək) Israilə həm baxpanah həm əzi «bir kixilik kəxun»dək bolup kəlgənidi.

13:14 2Pad. 2:12

13:17 1Pad. 20:30

14:2 2Tar. 25:1

14:3 «əjdadi Dawut» — ıbraniy tilida «atisi Dawut».

«Atilarni oqulliri üqün ölümgə məhkum kilixkə bolmaydu ya oqullirini atiliri üqün ölümgə məhkum kilixkə bolmaydu, bəki hərbiəri öz gunahı üqün ölümgə məhkum kilinsun» dəp pütülgən əmri boyıqə, u öltürgüqilərnin balilirini ölümgə məhkum kilmidi..

⁷ U «Xor wadisi»da Edoimylardın on ming əskərnı öltürdi wə jəng kilip Selanı ixəqal kilip uni Yəktəəl dəp atidi; bğüngiqə u xundak atilip kəlməktə. ⁸ Andin keyin Amaziya İsrailning padixahı Yəhuning nəwrısı, Yəhoahazning oqlı Yəhoaxning aldiqə əqlilərnı mangdurup: «Kenı, jəng məydanida yüz turanə kərüxəyli» dedi.

⁹ İsrailning padixahı Yəhoax Yəhudaning padixahı Amaziyaqə əlqi əwətip mundak səzlərnı yətküzdi: — «Liwandiki tikən Liwandiki kedir dərihiqə söz əwətip: Öz kizingni oqlumoqə hotunlukqə bərgin, dedi. Lekin Liwandiki bir yawayı haywan ötüp ketiwetip, tikənnı dəssiwətti.

¹⁰ Sən dərwəqə Edoimnı üstidin oqlibə kılding; kənglündə öz-özüngdin məqrurlinip kəttin. Əmdi yayrap pəhirlən, biraq əydə qəloqin; nemixkə bexinqə külpət kəltürüp, özüngni wə əzüng bilən Yəhudanı balaqə yikitisən?»..

¹¹ Əmma Amaziya kulək salmidi. İsrailning padixahı Yəhoax jənggə qıktı; xuning bilən u Yəhudaning padixahı Amaziya bilən Yəhudadiki Bəyt-Xəməxtə uqrixip soquxtı. ¹² Yəhudaning adəmliri İsrailning adəmliri tərıpidin tiripirən kılınip, hərbiəri öz əyigə qeqip kətti. ¹³ Wə İsrailning padixahı Yəhoax Bəyt-Xəməxtə Ahaziyaning nəwrısı, Yəhoaxning oqlı, Yəhudaning padixahı Amaziyanı əsir kilip, Yerusalemoqə elip bardı; u Yerusalemnıng sepilining Əfrayim dərwazisidin tartip burjək dərwazisioqıqə bolqan tət yüz gəzlik bir bəlikini erüwətti..

¹⁴ U Pərwədigarning əyidin həmdə padixahning ordisidiki həzinidin tepiloqan barlık altun-kümüx, həmmə qəqa-qıqılarnı bulıwaldı wə kepillik süpitidə birnəqqə tutkunni elip Samariyəgə yenip kətti. ¹⁵ Əmma Yəhoaxning baxkə ixliri həm kılqanlirining həmmısı, jümlidin unıng Yəhudaning padixahı Amaziya bilən jəng kilip kərsətkən kudriti «İsrail padixahlirining Tarih-təzkiriliri» dəgən kitabta pütülgən əməsmidi?

¹⁶ Yəhoax öz ata-bowilirining arisida uhlidi wə Samariyədə İsrailning padixahlirining arisida dəpnə kılindi. Oqlı Yəroboam unıng ornioqə padixahı boldı. ¹⁷ İsrailning padixahı Yəhoahazning oqlı Yəhoax əlgəndin keyin, Yəhoaxning oqlı, Yəhudaning padixahı Amaziya on bəx yıl əmür kərđi. ¹⁸ Əmdi Amaziyaning baxkə əməlliri həm kılqanlirining həmmısı «Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» dəgən kitabta pütülgən əməsmidi? ¹⁹ U Yerusalemda bəzilər uni kəstləxkə kirixkənidi, Lakıx xəhirigə qeqip kətti; lekin kəstligüqilər kəynidin Lakıxkə adəm əwətip u yərdə uni öltürdi.. ²⁰ Andin ular uni atlarqə artip Yerusalemoqə elip bardı. U Yerusalemda ata-bowilirining arisida «Dawutning xəhiri»də dəpnə kılindi. ²¹ Yəhudaning barlık həlki unıng on altə yaxkə kirgən oqlı Azariyanı tikləp, uni atisi Amaziyaning ornida padixah kildi. ²² (padixah atisi ata-bowilirining arisida uhliqəndin keyin, Elat xəhirini qaytidin yasap, Yəhudaqə yənə təwə kılquqı dəl Azariya idi)..

14:6 Qan. 24:16; Əz. 18:20

14:10 «Nemixkə bexinqə külpət kəltürüp, özüngni wə əzüng bilən Yəhudanı balaqə yikitisən?» — Yəhoax eytkən təmsilning omumiı mənisi: «Sən pəkət bir tikəndursən, əzüm kedirdək uluq adəmmən, əzünggə unqıwala ixinip kətmə. Sening uluq pilaninq hərtürlük təsadıpiylıqtın məqlup boluxı mumkin» dəgəndək. Gərqə Yəhoax padixahı «butpərəs kapır» dəp həsəbloqılı bolsimu, muxu yərdə unıng nəsihəti toqra idi.

14:13 «tət yüz gəzlik...» — Təwratta «gəz» (yaki «jəynək») kılning jəynəktin barmakning uqioqıqə bolqan uzunluqı, yəni 0.454 metr uzunluq idi.

14:19 2Tar. 25:27

14:21 2Tar. 26:1

14:22 «padixah ...Elat xəhirini qaytidin yasap, Yəhudaqə yənə təwə kılquqı dəl Azariya idi» — yaki «padixah atisi öz ata-bowilirining arisida uhliqəndin keyin, Azariya Elat xəhirini qaytidin yasap uni Yəhudaqə yənə təwə kildi»

« Padixahlar «2» »

Yəroboam II-ning Israil üstigə padixah boluxi

²³ Yəhudaning padixahı Yoaxning oqli Amaziyaning səltəniti on bəxinqi yilida, Israilning padixahı Yəhoaxning oqli Yəroboam həküm sürüxkə baxlap, Samariyədə kırık bir yıl səltənət kildi. ²⁴ U Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolqanni kildi; u Israilni gunahkə putlaxturoqan Nibatning oqli Yəroboamning gunahlırining heqbirini taxlimidi.

²⁵ Israilning Hudasi Pərwərdigarning öz kuli Gat-Həfərlik Amittayning oqli Yunus pəyojəmbər arkilik eytkən sözi əməlgə axurulup, u ximalda Hamat rayoniqə kirix eojizidin tartip jənubta «Arabah dengizi» oqiğə Israilning qebralirini kengəytip əsligə kəltürdi. ²⁶ Qünki Pərwərdigar Israilning tartkən azablırining intayin kattik ikənlikini kərđi; ajizlar həm meyiplardin baxkə heqkim kəlmidi, Israiloqə mədətkar yox idi. ²⁷ Pərwərdigar: «Israilning namini asmanın as-tidin yokitimən» degən əməs idi; xunga U Yəhoaxning oqli Yəroboamning kəli bilən ularni kutkuzdi.

²⁸ Əmdi Yəroboamning baxkə ixliri həm kəloqanlırining həmmisi, jümlidin uning səltəniti kədriti wə kəndək jəng kəlip, əslə Yəhudaqə təwə bolqan Dəməxk bilən Hamatni yanduruwaləqlikə «Israil padixahlırining tarih-təzkirili» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

²⁹ Yəroboam ata-bowiliri, yəni Israilning padixahlırining arisida uhlidi wə oqli Zəkəriya uning ornida padixah boldi.

Azariya — yəni Uzziya — Yəhudaqə səltənət kəlidu

2Tar. 26:1-23

15 ¹ Israilning padixahı Yəroboamning səltəniti yigirmə yəttinqi yilida Amaziyaning oqli Azariya Yəhudaning padixahı boldi. ² On altə yaxkə kirgəndə padixah bolup Yerusalemda əllik ikki yıl səltənət kildi. Uning anisinin ismi Yəkoliya bolup, u Yerusalemlik idi. ³ U atisi Amaziyaning barlik kəloqanlıridək Pərwərdigarning nəziridə durus bolqanni kəlattı. ⁴ Pəkət «yukiri jaylar» la yokitilmidi; həlk yənəla «yukiri jaylar» oqə qikip kurbanlik kəlip huxbuy yakatti.

⁵ Əmma Pərwərdigar padixahni urup, uning ələmigiqə uni mahaw kesiligə muptila kəloqə, u ayrim eydə turatti wə padixahning oqli Yotam ordini baxkurup yurtning həlkəning üstigə həküm sürətti.

⁶ Azariyaning baxkə əməlliri həm kəloqanlırining həmmisi «Yəhuda padixahlırining tarih-təzkirili» degən kitabta pütülgən əməsmidi? ⁷ Azariya ata-bowilirining arisida uhlidi; kixilər uni «Dawutning xəhiri»də ata-bowilirining arisida dəpnə kildi. Oqli Yotam uning ornida padixah boldi.

Israil üstigə yənə birnəqqə padixah kışkə wakıt səltənət kəlidu

⁸ Yəhuda padixahı Azariyaning səltəniti ottuz səkkizinqi yilida, Yəroboamning oqli Zəkəriya Samariyədə Israiloqə padixah bolup, altə ay səltənət kildi. ⁹ U ata-bowiliri kəloqəndək Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolqanni kəlattı; u Israilni gunahkə putlaxturoqan Nibatning oqli Yəroboamning gunahlıridin qikmidi.

14:25 «Hamat rayoniqə kirix eojizidin tartip...» — yəki «Libo-Hamattin tartip...». «Arabah dengizi» — «Ələk dengiz»dur. **14:25** Yun. 1:1; Mat. 12:39, 40

14:26 «ajizlar həm meyiplardin baxkə heqkim kəlmidi, Israiloqə mədətkar yox idi» — baxkə birhil təjrimisi: «məyli kul bolsun, hər bolsun, Israiloqə mədətkar yox idi».

15:1 «Azariya» — «Azariya»ning baxkə xəkli «Uzziya».

15:1 2Pad. 14:21; 2Tar. 26:1

15:2 2Tar. 26:1, 3; 2Tar. 27:3

15:5 «Pərwərdigar padixahni urup, uning ələmigiqə uni mahaw kesiligə muptila kəloqə, u ayrim eydə turatti» — bu wəkə toqruluk «2Tar.» 26:16-21ni kəring.

« Padixahlar «2» »

¹⁰ Yabəxning oqli Xallum uningqə kəst kilip, uni həlkning aldida urup eltürdi wə uning ornida padixah boldi. ¹¹ Zəkəriyaning baxkə ixliri həm qiloqanlirining həmmisi «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? ¹² Uning eltürüluxi Pərwədigarning Yəhuqə: — Sening oqulliring tətinqi nəsligiqə Israilning təhtidə olturidu, degən sözini əməlgə axurdi. Dərwəkə xundək boldi.

¹³ Yabəxning oqli Xallum Yəhuda padixahi Azariyaning səltənitining ottuz tokkuzinqi yilida padixah bolup, Samariyədə toluq bir ay səltənət kildi. ¹⁴ Gadining oqli Mənahəm Tirzahdin qikip, Samariyəgə kelip, Yabəxning oqli Xallumni xu yərdə urup eltürdi wə uning ornida padixah boldi.

¹⁵ Xallumning baxkə ixliri, jümlidin uning kəst kilixliri, mana «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndür.

¹⁶ Xu qaoqda Mənahəm Tipsah xəhriqə hujum kilip, u yərdə turuwatqanlarning həmmisini eltürdi; u yənə Tirzahdin tartip uningqə təwə barlıq zeminlirini wəyran kildi. Ular tən berip dərwazini aqmioqini üqün xəhərgə xundək hujum kildiki, hətta uningdiki jimi hamilidar ayallarning kərnini yirtip eltürdi.

Mənahəmining Israil üstigə bolqan səltəni

¹⁷ Yəhuda padixahi Azariya səltənitining ottuz tokkuzinqi yilida, Gadining oqli Mənahəm Israilqə padixah bolup, Samariyədə on yil səltənət kildi. ¹⁸ U Pərwədigarning nəziridə rəzil bolqanni kilip, pütün əmriddə Israilni gunahkə putlaxturoqan Nibatning oqli Yəroboamning gunahliridin qikmidi. ¹⁹ Asuriyəning padixahi Pul Israil zeminioqə tajawuz kildi; u waqıttə Mənahəm: «Padixahlikimning mustəhkəmliki üqün manga yardəm qiloqayla» dəp uningqə ming talant kümüx bərdi. ²⁰ Mənahəm Asuriyəning padixahioqə beridioqan xu pulni Israilning həmmə bay adəmlirigə baj selix bilən aldi; u hərberidin əllik xəkəl kümüx aldi. Xuning bilən Asuriyəning padixahi kaytip kətti wə bu zeminda turup qəlmidi.

²¹ Mənahəmining baxkə ixliri həm qiloqanlirining həmmisi «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? ²² Mənahəm ata-bowilirining arisida uhlidi wə oqli Pəkahiya ornida padixah boldi.

Pəkahiyəning Israil üstigə bolqan səltəni

²³ Yəhuda padixahi Azariyaning səltənitining əllikinqi yilida, Mənahəmining oqli Pəkahiya Samariyədə Israilqə padixah bolup, ikki yil səltənət kildi. ²⁴ U Pərwədigarning nəziridə rəzil bolqanni kilip, Israilni gunahkə putlaxturoqan Nibatning oqli Yəroboamning gunahliridin qikmidi.

²⁵ Wə uning sərdari Rəmalianing oqli Pikaq uningqə kəst kilip uni Samariyədə, padixah ordisidiki kəl'ədə eltürdi; xu ixtə Argob bilən Ariyə wə əllik Gileadlık kixi Pikaq tərəptə turdi; u Pəkahiyani eltürüp uning ornida padixah boldi. ²⁶ Pəkahiyəning baxkə ixliri həm qiloqanlirining həmmisi bolsa, mana «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndür.

Pikaqning Israil üstigə bolqan səltəni

²⁷ Yəhudaning padixahi Azariyaning səltənitining əllik ikkinqi yilida, Rəmalianing oqli Pikaq Samariyədə Israilqə padixah bolup, yigirmə yil səltənət kildi. ²⁸ U Pərwədigarning nəziridə rəzil bolqanni kilip Israilni gunahkə putlaxturoqan Nibatning oqli Yəroboamning gunahliridin qikmidi.

15:12 2Pad. 10:30

15:19 «ming talant kümüx» — bir talant bəlkim 30.6 kilogram idi, xunga bu 30.6 tonna kümüx idi.

15:19 1Tar. 5:26

15:20 «əllik xəkəl» — bəlkim 570 gram kümüx bolatti.

« Padixahlar «2» »

²⁹ Israilning padixahi Pikaḥning künliridə Asuriyəning padixahi Tiglat-Piləsər kelip Iyon, Abəl-Bəyt-Maakaḥ, Yanoah, Kədəx, Həzor, Gilead, Galiliyə, jümlidin Naftalining pütkül zeminini ixoqal kılıp, xu yərdiki həlkni tutkun kılıp, Asuriyəgə elip bardı..

³⁰ Əlahning oqli Hoxiya Rəmaliyaning oqli Pikaḥqə kəst kılıp uni əltürdi. Uzziyaning oqli Yotamning səltəniti yigirminqi yilida, u Pikaḥning ornida padixah boldı.. ³¹ Pikaḥning baxқа ixliri həm kılqanlirining həmmisi bolsa, mana «Israil padixahlırining tarix-təzkiriliri» dəgən kitabta pütülgəndur.

Yotamning Yəhuda üstigə bolqan səltəni

2Tar. 27:1-9

³² Israilning padixahi Rəmaliyaning oqli Pikaḥning səltəniti yigirminqi yilida, Uzziyaning oqli Yotam Yəhudaqə padixah boldı. ³³ U padixah bolqanda yigirmə bəx yaxқа kirqən bolup, Yerusalemda on altə yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Yəruxa idi; u Zadokning kizi idi..

³⁴ Yotam atisi Uzziyaning barlıq kılqanliridək Pərwərdigarning nəziridə durus bolqanni kılatti. ³⁵ Pəkət «yukiri jaylar»la yokitilmidi; həlk yənıla «yukiri jaylar»qə qikip qurbanlıq kılıp huxbuy yaqatti.

Pərwərdigarning əyining «Yukiri dərwaza»sini yasıoquqi xu idi.

³⁶ Yotamning baxқа ixliri həm kılqanlirining həmmisi «Israil padixahlırining tarix-təzkiriliri» dəgən kitabta pütülgən əməsmidi?

³⁷ Xu qaoqlarda Pərwərdigar Suriyəning padixahi Rəzin bilən Rəmaliyaning oqli Pikaḥni Yəhudaqə hujum kılıxқа kəzojidi..

³⁸ Yotam ata-bowiliri arisida uhlidi wə ata-bowilirining arisida atisi Dawutning xəhiridə dəpnə kılindi. Oqli Aḥaz ornida padixah boldı.

Aḥazning Yəhuda üstigə bolqan səltəni

2Tar. 28:1-27

16 ¹ Rəmaliyaning oqli Pikaḥning on yettinqi yilida, Yotamning oqli Aḥaz Yəhudaqə padixah boldı.. ² Aḥaz padixah bolqanda yigirmə yaxқа kirqən bolup, Yerusalemda on altə yil səltənət kılqanidi. U atisi Dawut kılqandək əməs, əksiqə Pərwərdigarning nəziridə durus bolqanni kılmidı. ³ U Israilning padixahlırining yolida mangatti, hətta Pərwərdigar Israilning aldidin həydəp qıkarqan əlləning yirginqlik gunahlıriqə əgixip, əz oqlini ottin ətküzüp kəy dürdi.. ⁴ U «yukiri jaylar»da, dənglərdə wə hər bir kək dərəhlərləning astida qurbanlıq kılıp, küjə kəydürətti.

⁵ Xu wəqıtta Suriyəning padixahi Rəzin bilən Israilning padixahi, Rəmaliyaning oqli Pikaḥ Yerusalemqə hujum kılıp, padixah Aḥazni muḥasirigə elip qorxiwalqini bilən, lekin uni məoqlup kılalmidi.. ⁶ Axu wəqıtta Suriyəning padixahi Rəzin Elat xəhırini Suriyəgə qayturuwaldı wə xu yərdə turuwatqan Yəhudalərnı həydiwətti. Andin Suriylər kelip u yərdə olturaqlaxtı; ular bğüngiqə xu yərdə turmaqta.

⁷ Aḥaz Asuriyəning padixahi Tiglat-Piləsərgə əqlilərnı əwətip: Mən silining kulliri, silining oqulliri bolimən; manga hujum kiliwatqan Suriyəning padixahining qolidin wə Israilning padixahining

15:29 Yəx. 8:23

15:30 «Uzziya» — «Azariya»ning ikkinqi xəklidur.

15:33 2Tar. 27:1-9

15:37 2Pad. 16:5; Yəx. 7:1

16:1 2Tar. 28:1

16:3 Law. 18:21; 20:2, 3; 2Pad. 17:31

16:5 Yəx. 7:1

kolidin kutkuzuxka qikkayla, dedi. ⁸ Xuni eytip Ahaz Pərwərdigarning eyi wə padixahning ordi-sidiki həzinilərdiki kümux bilən altunni sowoqa kilip, Asuriyəning padixahioqa əwətti..

⁹ Asuriyəning padixahi uning təlipigə qoxuldi; xuning bilən Asuriyəning padixahi Dəməxkə hujum kilip uni ixoqal kildi; uningdiki ahalini tutkun kilip Kir xəhriyə elip bardi wə Rəzinni eltürdi. ¹⁰ Ahaz padixah əmdi Asuriyəning padixahi Tiglat-Piləsər bilən kəruxkili Dəməxkə bardi wə xundakla Dəməxktiki kurbangahni kərđi. Andin Ahaz padixah xu kurbangahning rəsimini, uning barlıq yasılıx təpsilatlırining layihisini sizip, uni Uriya kahinoqa yətküzdi.

¹¹ Xuning bilən Uriya kahin Ahaz padixah Dəməxktin əwətkən barlıq təpsilatlar boyiqə bir kurbangah yasidi. Ahaz padixah Dəməxktin yenip kəlməstə, Uriya kahin uni xundak təyyar kıləjanidi. ¹² Padixah Dəməxktin yenip kelip, kurbangahni kərüp, kurbangahka berip, uning üstigə kurbanlık sundi; ¹³ u kurbangahning üstigə keydurmə kurbanlık wə axlık hədiyəsini keydürüp, «xarab hədiyə»sini təküp, «inaklık kurbanlık»ning kənini qaqti.

¹⁴ Xundak kilip u Pərwərdigarning huzurining aldidiki mis kurbangahni elip uni Pərwərdigarning eyi bilən özining kurbangahining otturisdin etküzüp, öz kurbangahining ximal təripigə koydurdi.. ¹⁵ Ahaz padixah Uriya kahinoqa buyruk kilip: Muxu qong kurbangah üstigə ətigənlik keydurmə kurbanlık bilən kəqlik axlık hədiyəsini, padixahning keydurmə kurbanlık bilən axlık hədiyəsini, həmmə yurtning pütün həlkining keydurmə kurbanlık, axlık hədiyə wə xarab hədiyələrini keydürüp sunisən. Keydurmə kurbanlıqlarning barlıq kanlıri wə baxka kurbanlıqlarning barlıq kanlırini uxbu kurbanlıqning üstigə təkisən. Mis kurbangah bolsa mening yol sorixim üqün bolsun, dedi..

¹⁶ Xuning bilən Uriya kahin Ahaz padixah buyruqanıning həmmisini ada kildi.

¹⁷ Ahaz padixah das təgliklirigə bekitilgən tahtaylarni kesip ajritip, daslarni təglikliridin eliwətti; u mis «dengiz»ni tegidiki mis uylarning üstidin kətürüp elip, uni tax tahtaylık bir məydanoqa koydurdi.. ¹⁸ U Asuriyə padixahini razi kilix üqün Pərwərdigarning əyigə tutixidiəjan «Xabat künidiki aywanlık yol» bilən padixah taxkirdin kiridiəjan yolni etiwətti.

¹⁹ Ahazning baxka ixliri həm kıləjanlırining həmmisi «Yəhuda padixahlirining tarix-təzkiriliri» dēgən kitabta pütülgən əməsmidi?

²⁰ Ahaz öz ata-bowiliri arisida uhlidi; u ata-bowilirining arisida «Dawutning xəhiri»də dəpnə kılindi; oqlı Həzəkiya ornida padixah boldi.

Hoxiya Israil üstigə həküm süridu

17 ¹ Yəhudaning padixahi Ahazning səltənətinin on ikkinqi yilida, Elahning oqlı Hoxiya Samariyədə Israiloqa padixah bolup, tokkuz yil səltənət kildi. ² U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boləjanni kılatti; lekin uningdin ilgiri etkən Israilning padixahliridək undak rəzillik kılmaaytti.

³ Asuriyəning padixahi Xalmanəzər uningə hujum kıləjili qikkanda, Hoxiya uningə bekinip sowoqa-salam bərđi. ⁴ Əmma Asuriyəning padixahi Hoxiyaning asiylık kılmaqki boləjinini baykidi; qünki Hoxiya burunkidək Asuriyəning padixahioqa yillik sowoqa-salam yollimay, bəlki Misirning padixahi sooqa əqlilərnı mangdurejanidi. Uning üqün Asuriyəning padixahi uni tutup, baəqlap zindanoqa soliwətti. ⁵ Andin Asuriyəning padixahi qikip pütkül Israil zeminini ta-

16:8 2Tar. 28:21

16:14 «Pərwərdigarning eyi» — muxu yərdə ibadəthanidiki «mukəddəs jay»ni kərsitidu.

16:15 «mis kurbangah bolsa mening yol sorixim üqün bolsun» — padixahning səzinin mənisi bəlkim «bu kurbangahning wasitisi bilən Pərwərdigardin yol sorayman». Kizik yeri xuki, Ahazdə bir insan butpərəslikkə berilip kətkəndin keyin, yənilə Pərwərdigardin yol sorimakqi bolidu.

16:17 1Pad. 7:23-51

lan-taraj kılıp, Samariyəni üç yiloqə kəmal kildi..⁶ Hoxiyaning səltəniti təniz tokkuzinçı yilida, Asuriyənin padixahı Samariyəni ixəqal kılıp, Israilləni Asuriyəgə sürgün kılıp, ularni Halah xəhəri, Gozandiki Habor dəryasining boyli rə Medialarning xəhərlirigə orunlasturdi..

Israil, yəni ximaliy padixahlıqning gunəhləri və jazalini — hulasə

⁷ Mana, xundək ixlər boldi; çünki Israillər özlərini Misirning padixahı Pərwədnin qolidin kütqüzup, Misir zeminidin qıqaroqan Pərwədigar Hudasiyə gunəh kılıp baxqə ilahlərdin qorqup..⁸ Pərwədigar Israillərnin aldidin həydiwətkən yat əlliklərnin kaidə-bəlgilimiliridə, xundəklə Israilning padixahləri özləri qıqaroqan kaidə-bəlgilimiliridə mangəjanidi..⁹ Wə Israillər öz Pərwədigar Hudasiyə qarxi qıqı, yoxurunlarqə toşqə bolmioqan ixlərnin kildi; ular barlıq xəhərliridə kəzət munaridin mustəhkəm qoroqanoqə «yukəri jaylar»ni yasidi..¹⁰ Ular həmmə egiz dənglərdə wə həmmə kək dərəhlərnin astida «but tüwrük» wə «Axərah» buti turoquzdi..¹¹ Pərwədigar ularning aldidin həydəp qıqaroqan yat əlliklər kılqandək, ular həmmə «yukəri jaylar»da huxbuy yakatti wə Pərwədigarning oşəzipini kəltüridioqan hərhil rəzil ixlərnin kılatti..¹² Gərqə Pərwədigar ularoqə: — «Bu ixni kilmanglar!» dəgən bolsimu, ular butlərnin kulluqioqə berilip kətkənidi..

¹³ Pərwədigar həmmə pəyoşəmbərlər bilən həmmə aldin kərgüqilərnin wasitisi bilən həm Israilni həm Yəhudəni aqahlandıurup: Rəzil yolliringleardın yenip, ata-bowiliringlaroqə tapilənoqan wə kullirim bolənoqan pəyoşəmbərlər arkilik silərgə təstiklioqan pütün kanunoqə boysunup, Menin əmrlirim wə Menin bəlgilimilirimni tutunglar, dəgənidi..¹⁴ Ləkin ular kulək salmay, Pərwədigar Hudasiyə ixənmişən ata-bowiliri kılqandək, boyunlirini qattik kild i..¹⁵ Ular Uning bəlgilimilirini, xundəklə U ularning ata-bowiliri bilən tüzgən əhdini wə ularoqə tapxuroqan aqah-guwahları qətkə kəkkən; ular ərziməs nərsilərgə əgixip, özləri ərziməs bolup qıkti; Pərwədigar ularoqə: — Ətrapinglardiki əlliklərnin kılqinidək kilmanglar, dəgən dəl xu əllərgə əgixip, rəzillik kılatti..¹⁶ Ular Hudasi bolənoqan Pərwədigarning barlıq əmrlirini taxlap, özləri üqün kuyma məbudlarıni, yəni ikki moşayni kuydurdi, bir «Axərah but» kıldurdi, asmandiki nuroşunlioqan ay-yultuzlaroqə bax urdi wə Baalning kulluqioqə kirdi..¹⁷ Ular öz oşulləri bilən kizlirini ottin ətküzdi, palqilik wə jadugərlik ixlətti, xundəklə Pərwədigarning nəziridə rəzil bolənoqan kiliş üqün, özlərini setip Uning oşəzipini kəzoşədi..¹⁸ Xuning üqün Pərwədigar Israiloqə intayin aqqiklinip, ularni Öz nəziridin neri kildi; Yəhudənin kəbilisidin baxqə həqkəşisi öz zeminida kəldurulmide..

¹⁹ Ləkin Yəhudəni öz Hudasi Pərwədigarning əmrlirini tutmide, bəlkə Israil qıqaroqan kaidə-bəlgilimilər iqidə mangdi..²⁰ Uning üqün Pərwədigar Israilning barlıq nəslini qətkə kəkti; ular-

17:5 2Pad. 18:9

17:6 2Pad. 18:10; Yəx. 8:4

17:8 Law. 18:3

17:9 «kəzət munaridin mustəhkəm qoroqanoqə» — mənisi bəlkim sepildiki munaridin xəhərnin əng iqqirisidiki qoroqanoqə — baxkiqə eytkəndə, «sirtin iqqirigiqə».

17:10 ««Axərah» butlar» — bəlkim butpərəsliklə beoşxlanənoqan dərəhlərdir. Dərəhlər bəlkim «ayal məbud» xəklidə oyuloqan yəki nəkişlənən boluxi mumkin idi.

17:12 Mis. 20:3, 4, 5; Kan. 5:7, 8, 9

17:13 «təstiklioqan» — yəki «əwətkən».

17:13 Yər. 18:11; 25:5; 35:15

17:14 Kan. 31:27; Mal. 3:7

17:15 «ərziməs nərsilər» — muxu yərdə butlarıni kərsitidu.

17:16 «asmandiki nuroşunlioqan ay-yultuzlar» — ibrəniy tilida «asmandiki koxun» dəgən səz bilən ipadilini. Təwrəttin bilimizki, asmandiki yultuzlarning pərixtilər wə bəzi əhwalda asmandiki yaman küqlər bilənmu munasiwiti bar («Zəb.» 147:4; «Ayup» 38:4-7, «Wəh.» 12:4ni kəring).

17:16 Mis. 32:8; 1Pad. 12:28

17:17 «oşul-qizlirini ottin ətküzüx» — bəlkim ularni «insan kurbanliqi» kilişin ibarət boluxi mumkin idi.

17:17 Law. 20:3, 4; Kan. 18:10; 2Pad. 16:3

17:18 Hox. 1:6

17:19 Law. 18:3

ni Öz nəziridin taxliqan künigiqə zeminida harlikkə qaldurup, bulangqilarning qolıoqa tapxurup bərdi.²¹ U Israilni Dawutning jəmətidin tartiwaloqanidi. Ular Nibatning oqqli Yəroboamni padixah kildi wə Yəroboam bolsa Israilni Pərwərdigarning yolidin yandurup, ularni eqir bir gunahkə patkuzup azdurdy.²² Israilar Yəroboamning qiloqan həmmə gunahlırida yürüp, ularidin qıkmidi.²³ Ahir berip Pərwərdigar Öz kulliri boləqan pəyoqəmbərlərnin wasitisi bilən eytkəndak, Israilni Öz nəziridin neri kildi; Israilar öz yurtidin Asuriyagə elip ketilip, u yərdə bəgüngə qədər turup kəldi.

²⁴ Əmma Asuriyənin padixahi Babil, Kuttah, Awwa, Hamat wə Səfarwaimdin həlkni yetkəp Israilning ornioqa Samariyənin xəhərlirigə imkanlasturdi. Ular xuning bilən Samariyəgə igidarqılıq kilip xəhərlərdə olturdi. ²⁵ Wə xundak boldiki, ular u yərdə dəsləptə olturoqinida Pərwərdigardin qorqmioqanidi; Pərwərdigar ularni qiyma-jiyma qilidioqan birnəqqə xirlarni ularning arisioqa əwətti. ²⁶ Xuning bilən Asuriyənin padixahioqa həwər yatküzölüp: — Sili yetkəp Samariyənin xəhərliridə imkanlasturoqan həlkər xur yurtning ilahining kaidə-yosunlirini bilməydu; xunga U ularning arisioqa xirlarni əwətti; mana bular ularni oltürməktə, qünki həlk yurtning ilahining kaidə-yosunlirini bilməydu, deyildi.

²⁷ Xuning bilən Asuriyənin padixahi əmr kilip: — Silər u yərdin elip kəlgən kahinlarning birini yənə u yərgə apiringlar; u u yərdə turup, ularoqa u yurtning ilahining kaidə-yosunlirini əgətsun, — dedi.

²⁸ Uning buyrukı bilən ular Samariyədin yetkigən kahinlarning biri kelip, Bəyt-əldə turup Pərwərdigarning qorqunqini ularoqa əgətti. ²⁹ Lekin xu həlkələrnin hər biri öz ilahlrininin butlirini yasap, Samariyəliklər saləqan «yukiri jaylar»diki ibadətgaqlar iqigə turoquzdi; hər bir həlk əzi turoqan xəhərdə xundak kildi. ³⁰ Babilidin kəlgənlər Sukkot-Binot degən məbudni yasidi, Kuttin kəlgənlər Nərgal butni, Hamattin kəlgənlər Axima butni, ³¹ Awwiylar Nibhaz bilən Tartaq butlarni yasidi; Səfarwiylar Səfarwaimdiki butliri boləqan Adrammələk bilən Anammələkkə öz balilirini atap otta keydürdi.

³² Ular əmdi muxundak hələttə Pərwərdigardin qorqup, öz arisidiki hər türlük adəmlərnin əzliri üqün «yukiri jaylar»diki buthanılarda kurbanlıqlarni sunidioqan kahin kilip bekitkən.

³³ Ular Pərwərdigardin qorqatti wə xuning bilən təng qaysi əldin kəlgən bolsa, xu əlnin kaidə-yosunlirida öz ilahlrininin kullukidimu bolatti.

³⁴ Bəgüngə qədər ular ilgiriki adətlər boyiqə mēngip kəlməktə; ular Pərwərdigardin qorqmay, Pərwərdigar Israil dəp atioqan Yəqubning əwladlirioqa tapilioqan bəlgilimilər wə həkümlər, kanun wə əmrlərgə muwapiq ix kərməydu.³⁵ Pərwərdigar ular bilən bir əhdə kilixip ularoqa buyrup: — «Baxkə ilahların qorqmay, ularoqa səjdə qilmay yaki ularoqa bax urmay wə ularoqa

17:20 «Pərwərdigar... ularni Öz nəziridin taxliqan künı» — buningda kəzdə tutulqini Hudaning Israilarni Öz zeminidin sürgün kildurux künidin ibarəttur (23-ayətnimu kəring). Israil həlkənin «Hudaning nəziridin taxlinixi», yəni sürgün boluxi ularoqa nisbətən Hudaning əng dāxətlək jazasi, əlwəttə.

17:21 «U Israilni Dawutning jəmətidin tartiwaloqanidi» — ibraniy tilida «U Israilni Dawutning jəmətidin yirtiwaloqanidi». 1Pad. 11:11, 11:31, 14:8ni kəring.

17:21 1Pad. 12:16, 17, 26

17:23 «U yərdə, yəni Asuriyada bəgüngə qədər turup kəldi» — muxu səzlər «Tarih-tazkirə»ning Yəhədadikilər Babil imperiyəsindən qayıt kilix (miladiyədin ilğiriki 539-yılı)tin ilğiri hatiriləngənlikini ayan kılıdu.

17:32 1Pad. 12:31

17:33 Zəf. 1:5

17:34 «Ular Pərwərdigardin qorqmay, Pərwərdigar Israil dəp atioqan Yəqubning əwladlirioqa tapilioqan bəlgilimilər wə həkümlər, kanun wə əmrlərgə muwapiq ix kərməydu» — yaki «Ular Pərwərdigardin qorqmay, əzlrininin bəlgilimiliri wə həkümlirigə muwapiq ix kərməydu wə Pərwərdigar Israil dəp atioqan Yəqubning əwladlirioqa tapilioqan kanun wə əmrlərgə muwapiq ix kərməydu». Bu təjrimə toqra bolsa, «əzlrininin bəlgilimiliri wə həkümliri» degən bu söz ularning öz ilahlrininin bəlgilimiliri wə həkümlirini kərsitidu.

17:34 Yar. 32:27; 35:10; 1Pad. 18:31

« Padixahlar «2» »

kurbanlik qilmanglar —. ³⁶ pəkət zor kudrət wə uzatқан biliki bilən silərni Misir zemini-din qikaroqan Pərwərdigardinla qorkunglar, uningoja səjdə qilinglar wə uningoja kurbanlik sununglar. ³⁷ U silər üqün pütüküzgən bəlgilimilər, həkümlər, kanun wə əmrni bolsa, ularni əbədgiqə kəngül bəliup tutunglar; baxқа ilahlardin qorkmanglar. ³⁸ Mən silər bilən qiloqan əhdini untumanglar ya baxқа ilahlardin qorkmanglar, ³⁹ bəlkı Hudayinglar Pərwərdigardin qorkunglar; wə U silərni həmmə düxmənliringlarning qolidin kutqüzidu» — degəni.

⁴⁰ Lekin ular kulak salmay, ilgiriki kaidə-yosunlarni yürgüzətti.

⁴¹ Muxu əllər xu tərıkidə Pərwərdigardin qorkatti həm oyma məbudlarning kulluqida bolatti; ularning baliliri bilən balilirining balilirimu xundak qilatı; öz ata-bowiliri qandak qiloqan bol-sa, ularmu bügünki küngiqə xundak qilip kəldi.

Həzəkiya Yəhədaning üstidə həküm süridu

2Tar. 29:1-2; 31:1

18¹ Elahning oqli, Israilning padixahı Hoxiyaning səltənitining üqinqi yilida, Yəhədaning sabıq padixahı Ahazning oqli Həzəkiya Yəhədaqa padixahı boldı. ² U padixah bolanda yigirmə bəx yaxta bolup, Yerusalemda yigirmə tokkuz yıl səltənət qildi. Uning anisining ismi Abi idi; u Zəkəriyaning qızı idi.

³ Həzəkiya bolsa atisi Dawutning barlıq qilöinidək, Pərwərdigarning nəziridə durus bolöanni qilatti. ⁴ U «yüqiri jaylar»ni yökıtip, «but tüwrüklər»ni qekıp «Axərah»larni kesip taxlap, Musa yasatқан mis yilanni qekıp parə-parə qilip (qünki u qaoqıqə Israillar uningoja huxbuy yakatti), uningoja «Nəhuxtan!» dəp isim koydı. ⁵ Həzəkiya Israilning Hudasi Pərwərdigaröja tayandı. Bu jəhəttə nə uningdin keyin kəlgən nə uningdin ilgiri ötkən Yəhəda padixahlirining arisidiki həqbiri uningoja yətməytti. ⁶ U Pərwərdigaröja qing bəoqlinip uningoja əgixixtin qikmay, bəlkı Pərwərdigar Musaqa buyruoqan əmrlərni tutatti.

⁷ Pərwərdigar uning bilən billə idi; u qaysıla ixқа qıksa xuningda rawajlıq bolatti. U Asuriyə padixahining həkimiyitigə qarxi qikıp uningoja bəkındı boluxtin yandı. ⁸ U Filistiyəlgə hujum qilip ularni Gaza xəhıri wə uning ətrapidiki zeminlirioqıqə, kəzət munaridin mustəhkəm qoroqanoqıqə besip məoqlup qildi.

⁹ Wə xundak boldiki, Həzəkiya padixahning səltənitining tötinqi yilida, yəni Israilning sabıq padixahı Elahning oqli Hoxiyaning səltənitining yəttinqi yilida, Asuriyəning padixahı Xalmanəzər Samariyəgə hujum qilip uni qamal qildi. ¹⁰ Üq yildin keyin ular xəhərni aldi; Həzəkiyaning səltənitining tokkuzinqi yili, yəni Israil padixahı Hoxiyaning səltənitining tokkuzinqi yilida, Samariyə ixəqal qilindi. ¹¹ Andin Asuriyəning padixahı Israillarni Asuriyəgə elip ketip, ularni Halahda, Gozandiki Həbor dəryasining boylırida wə Medialarning xəhərliridə məkənlaxturdy. ¹² Qünki ular öz Hudasi Pərwərdigarning awazioja itəət qilmidi, bəlkı Uning əhdısigə, yəni Pərwərdigarning kulı Musa buyruoqanning həmmisigə hilaplıq qildi; ular yaki kulak salmidi, yaki əməl qilmidi.

17:35 Hək. 6:10

18:1 2Tar. 28:27; 29:1

18:4 «Nəhuxtan!» — «bir parqə mis, halas!» degən mənıdə. Bu yılan toqruluk «Qəl.» 21:4-9ni kərug.

18:4 2Tar. 31:1

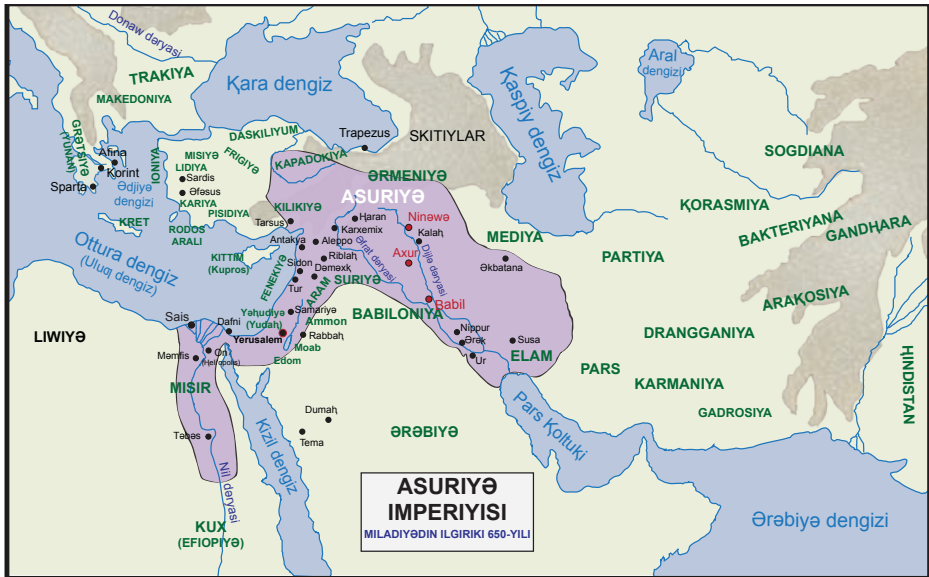
18:5 «bu jəhəttə» — demək, Hudaqa tayinix jəhəttə, iman-ixənqni ipadiləx tərəptə.

18:8 «kəzət munaridin mustəhkəm qoroqanoqıqə» — mənisi bəlkim sepildiki munardin xəhərning əng iqkirisidiki qoroqanoqıqə — baxqıqə eytkanda, «sirttin iqkırıqıqə».

18:8 Yəx. 14:29, 30

18:9 2Pad. 17:3

18:10 2Pad. 17:6

Sənnaherib Yəhudaqa tajawuz qılıdu

2Tar. 32:1-9; Yəx. 36:1-22

¹³ Həzəkiya padixahning səltənətinin on tətinqi yili, Asuriyəning padixahı Sənnaherib Yəhudaning barlıq qorqanlıq xəhərlirigə hujum qılıp qikiş, ularni ixqal qıldı. ¹⁴ U waqıtta Yəhudaning padixahı Həzəkiya Lakixka adəm əwətip, Asuriyəning padixahıq: Mən gunahkar! Məndin qeqingəyla, üstümgə hərnemə qüxürsilə xuni tələymən, — dedi.

Asuriyəning padixahı Həzəkiyaqa üç yüz talant kümüş bilən ottuz talant altun tohtitip qoydı.

¹⁵ Həzəkiya Pərwərdigarning öyidiki wə padixahning ordisinin həzinisidiki barlıq kümüşni elip bərdi. ¹⁶ Xuning bilən bir waqıtta Yəhudaning padixahı Həzəkiya Pərwərdigarning öyining ixikliridin wə əzi əslidə qəplətkən ixik kexəkliridin altunni ajritip elip, Asuriyəning padixahıq bərdi.

¹⁷ Xu qaqda Asuriyə padixahı Sənnaherib Tartan, Rab-Saris wə Rab-Xakəhlirini qong qoxun bilən Lakix xəhəridin Yerusalemoqa, Həzəkiyaning yenioqa əwətti. Ular Yerusalemoqa qikiş kəldi. Qikqanda, ular kir yuquqılarning etizining boyidiki yolda, yuqiri kəlkəknin norining bexioqa kelip turdi. ¹⁸ Ular padixahni qakiroqanda, Hilkianing oqlı, ordini baxquridioqan Eliakim, ordining diwanbegi Xəbna wə Asafning oqlı, orda mirzibegi Yoahlar ularning yenioqa kəldi. ¹⁹ Wə Rab-Xakəh ularoqa mundək dedi: —

«Silər Həzəkiyaqa: — «Uluq padixah, yəni Asuriyə padixahı sanga mundək dedi, dənglar: — Sening muxu ixəngən tayanqıng zadi nemidi?

18:13 2Tar. 32:1; Yəx. 36:1

18:14 «yüz talant kümüş bilən ottuz talant altun» — bir talant bəlkim 30.6 kilogram idi, xunga bu 9.06 tonna kümüş wə 0.906 tonna altun idi.

18:16 «Həzəkiya Pərwərdigarning öyining ixikliridin ... altunni ajritip elip...» — bu tekstə «altun» degən sözning əzi yox. Ləkin ibadəthana iqidiki barlıq yuquqlarəqa qaplanəjan metal altun boluxi kərək idi («1Pad.» 6:32-35ni kərüng).

18:17 «Tartan» — Asuriyə qoxunlirining bax sərdarining, «Rab-Saris» bax aqwatning, «Rab-Xakəh» padixahning məsləhətqisining unwani boluxi mumkin idi. «Ular kir yuquqlarning etizining boyidiki yolda, yuqiri kəlkəknin norining bexioqa kelip turdi» — muxu yər dəl Yəxaya pəyğəmbər Aqaz padixah bilən kərütüp, Asuriyəning tajawuzi tooqruluq aqahlandıroqan yər («Yəx.» 7-babni kərüng).

« Padixahlar «2» »

²⁰ Sən: «Urux kilişkə tədbir-məslihətimiz həm küqimiz bar, dəysən — bu pəkət bir kuruş gəp, halas! — Sən zadi kimgə tayinip manga kərxi əkətə kəpisen?» ²¹ Mana əmdi sən yeriki bar axu komux hasa, yəni Misiroşa tayinisen. Birsı uningoşa yələnsə, uning kəlioşa sanjip kiridu; Misir padixahi Pırəwngə tayanənanların hamisi xundək bolidu!

²² Əgər silər manga: «Biz Hədayimiz boləjan Pərwərdigarəşa tayinimiz» — desənglər, Həzəkəiya əzi Yəhədadikilərgə wə Yerusalemdikilərgə: «Silər pəkət Yerusalemdiki muxu ibadətəgah aldidila ibadət kilişinglər kərək» dəp, uningoşa atəlan «yukiri jaylar»ni həm kurbangahlarıni yok kiliwəttiəşu? Ular axu Pərwərdigarning yukiri jaylıri əməsmidi?

²³ Əmdi hazır həjayinim Asuriyə padixahi bilən bir tohtaməşa kelinglər: — «Əgər silərdə ularəşa minəligüdək əskərlinglər bolsa, mən silərgə ikki ming atni bikarəşa bəyəyl!»

²⁴ Silərdə undaklar bolmisa, həjayinimning əməldərlirining əng kiçiki boləjan bir ləxkər bəxini kəndəkmə qekindürələysilər?! Gərqə silər jəng hərəiliri wə atlarıni elix üqün Misiroşa tayinisilər! ²⁵ Mən muxu yəni həlak kiliş üqün Pərwərdigərsiz kəldimmu? Qünki Pərwərdigar manga: «Muxu zeminni həlak kilişkə qikşkin» — dedi!»

²⁶ Eliakim, Xəbna wə Yoah Rab-Xakəhgə: —

Pəkirlirioşa aramiy tilida səzlisilə; biz buni qüxinimiz. Bizgə ibranıy tilida səzlimisilə, gəpliri sepilda turoşanların kulikioşa kirmisun! — dedi..

²⁷ Birək Rab-Xakəh: —

Həjayinim meni muxu gəpni həjayininglərəşa wə silərgilə eytişkə əwətkənmu? Muxu gəpni silər bilən birliktə sepilda olturoşanlarəşa deyixkə əwətkən əməsmu? Qünki ular öz pəkini yegüqi həm öz süydükini iquqi bolidu!» — dedi.. ²⁸ Andin Rab-Xakəh ibranıy tilida yukiri awaz bilən: «Uluş padixah, yəni Asuriyə padixahining səzlrini anlap koyunglar!» — dəp warkiridi.

²⁹ — «Padixah mundaş dəydu: — Həzəkəiya siləni aldaş koymisun! Qünki u siləni padixahning kolidin kütquzalmaydu. ³⁰ Uning siləni: — «Pərwərdigar bizni jəzmən kütquzidu; muxu xəhər Asuriyə padixahining kəlioşa qüxüp kətməydu» dəp Pərwərdigarəşa tayənduruxioşa yol koymənglər! ³¹ Həzəkəiyəşa kulək salmənglər; qünki Asuriyə padixahi mundaş dəydu: — Mən bilən sülhilişip, mən tərəpkə ətünglər; xundək kilsənglər hərbişinglər ətünglərinin üzüm bəringidin həm ətünglərinin ətjür dərihidin məwə yəysilər, hərbişinglər öz su kəlkikinglərdin su iquşilər; ³² ta mən kəlip siləni buşdayliş həm xarəbliş bir zeminoşa, neni, üzümzarlıri wə zəytun dərəhliri bar, həsəl qikiridiəjan bir zeminoşa, yəni zemininglərəşa ohxax bir zeminoşa apirip koyəşuqə yəp-iqiwəringlər! Xuning bilən silər tirik kəlip, ətəməysilər! Həzəkəiya silərgə: — «Pərwərdigar bizni kütquzidu» desə uningoşa kulək salmənglər!»

18:20 «urux kiliş tədbir-məslihətimiz həm küqimiz bar... sən zadi kimgə tayinip manga kərxi əkətə kəpisen?» — muxu gəpişə kərioşanda, Asuriyədikilərinin Yəxayaning «Pəkət Pərwərdigarəşa tayiniximiz kərək» dəgən bəxəratlıridin həwiri bar ohxaydu.

18:21 Yəx. 36:6; Əz. 29:6, 7

18:22 «... Ular axu Pərwərdigarning yukiri jaylıri əməsmidi?» — Musa pəyoşəmbərgə wəhəy kilinoşan kənanəşa asasen, Israillər pəkət Yerusalemdiki ibadətəhanidiki kurbangahlıla kurbanliş kilişkə bolətti. Əslidə Həzəkəiya muxu pərmanəşa asasen bütəpəsliş kilidiəjan kurbangahlarıni həm hata yol bilən kuroşəjan, «Pərwərdigarəşa atəp» ibadət kilidiəjan «yukiri jaylar»ni yokətkən. Rab-Xakəh xü gəp bilən uni anlişuqi Israilləri kəyməktürməqə iđi, əlwəttə.

18:23 Əgər silərdə ularəşa minəligüdək əskərlinglər bolsa, mən silərgə ikki ming atni bikarəşa bəyəyl! — bu kəniyilik, həjwiş gəp, əlwəttə. Adətiki qəşlərdə Yəhədadə atlar nəhayiti az iđi. Urux wəktidə təhimu azlap kətətti. Atliş əskərlər əməş, həttə addiy əskərlərmu nəhayiti az iđi.

18:26 «aramiy tili» — Suriyənin kəna ismi «Aram» iđi. Kəna zamanda «suriyə tili» «aramiy tili» deyilətti. Asuriyəmu aramiy tili ni iltətkən.

18:27 «... Ular öz pəkini yegüqi həm öz süydükini iquqi bolidu!» — xəhər muhasirə qüxüp, uningdə ax wə su kəlmioşan hələttə həklər muxundək kilişkə məjbür bolidu.

18:32 «...mən kəlip siləni ... zemininglərəşa ohxax bir zeminoşa apirip koyəşuqə yəp-iqiwəringlər!» — muxu gəplər qirayliş boləşini bilən məniş enikki: — «Məniş əsilirəm, kullirəm bolisilər!» dəgənlik. Yukiridə eytkinimizdək, Asuriyə padixahi uqioşa qikşkin həyiləş aldəmq iđi.

« Padixahlar «2» »

³³ Əl-yurtlarning ilah-butlirining biri öz zeminini Asuriyə padixahining qolidin kutkuzoqanmu?

³⁴ Hamat və Arpad degən yurtlarning ilah-butliri keni? Səfarwaim, Hena və Iwwah xəhərlirining ilah-butliri keni? Ular Samariyəni mening qolumdin kutkuzoqanmu?! ³⁵ Muxu əl-yurtlarning ilah-butliridin öz zeminini kutkuzoqan zadi kim bar? Xundək ikən, Pərwərdigar Yerusalemini mening qolumdin kutkuzalamdu?» — dedi.

³⁶ Əmma həlk süküt kilip uningqə jawabən heqkəndək bir söz kılmidi; qünki padixahning buyruqi xuki: —

«Uningqə jawab bərmənglar».

³⁷ Andin Hilkıyaning oqli, ordini baxkuridioqan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna və Asafning oqli, orda mirzibegi Yoahlar kiyim-keqəklirini yirtixip, Həzəkıyaning yenioqə kelip, Rab-Xakəhning gəplirini uningqə ukturdi.

Həzəkıya Hudadin yol soraydu

2Tar. 32:20-21; Yəx. 37:1-38

19¹ Xundək boldiki, Həzəkıya buni angliqanda, kiyim-keqəklirini yirtip, özini bəz bilən kaplap Pərwərdigarning ibadəthanisioqə kirdi. ² U Hilkıyaning oqli, ordini baxkuridioqan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna və kahınlarning aqsakallirini bəz kaplanoqan peti Amozning oqli Yəxaya pəyoqəmbərgə əwətti..

³ Ular uningqə: —

Həzəkıya mundaq dəydu: —

«Balılar tuqulay dəp qaloqanda anining tuqəkudək həli qalmioqandək, muxu kün awariqilik, rəsəwə kilinidioqan, mazək kilinidioqan bir künidur. ⁴ Öz hojayini boləqan Asuriyə padixahı tirik Hudani mazək kilixkə əwətkən Rab-Xakəhning muxu barlıq gəplirini Pərwərdigar Hudaying nəzirigə elip tingxisə, bularni angliqan Pərwərdigar Hudaying xu gəplər üqün uning dəkkisini bərməmin? Xunga kəlip qaloqan qaldisi üqün awazingni kətürüp, bir duayingni bərsəng» — dedi.

⁵ Xu gəplər bilən Həzəkıyaning hizmətkarlırı Yəxayaning aldioqə kəldi. ⁶ Yəxaya ularqə: —

«Hojayininglarqə: — Pərwərdigar mundaq dedi: —

«Asuriyə padixahining qaparmənirining sən angliqan axu Manga kupurluk qiloquqi gəpliridin qorqma; ⁷ Mana, Mən uningqə bir rohnı kirgüzimən; xuning bilən u bir ioqwanı anglap, öz yurtioqə qaytidu. Mən uni öz zeminida turoquzup kiliq bilən öltürgüzimən» — dənglar» — dedi..

⁸ Rab-Xakəh əzi kəlgən yoli bilən qaytip mangoqanda, Asuriyə padixahining Lakıx xəhiridin qekingənlikini anglap, Libnah xəhirigə qarxi jəng kiliwatkan padixahning yenioqə kəldi. ⁹ Qünki padixah: «Mana, Efiopiyyə padixahı Tirhakəh sizgə qarxi jəng kilməkqi bolup yoloqə qikti» degən həwərnı angliqanidi. Lekin u yənə Həzəkıyaqə əqlərnı mundaq hət bilən əwətti: —

¹⁰ «Silər Yəhuda padixahı Həzəkıyaqə mundaq dəngarisaldılar: —

«Sən tayinidioqan Hudayingning sanga: «Yerusalemin Asuriyə padixahining qolioqə tapxurilmaydu» deginigə aldanma; ¹¹ mana, sən Asuriyə padixahlrining həmma əl-yurtlarnı nemə qiloqanlrını, ularnı öz ilah-butlirioqə atap həlak qiloqanlikini angliqansən; əmdi əzüng

19:2 Yəx. 1:1

19:7 «... Mən uningqə bir rohnı kirgüzimən; xuning bilən u bir ioqwanı anglap, öz yurtioqə qaytidu. Mən uni öz zeminida turoquzup kiliq bilən öltürgüzimən» — Yəxayaning muxu wəhiyini diqqət bilən okusingiz, u Həzəkıyaning (6-ayəttiki) təlipi boyiqə dua kılmay, bəlkı bıwasitə həwərqılərgə jawab bərdi. Qünki u allıburun Asuriyə toqruluk nuroqun bəxarətlərnı kıloqan. Huda muxu pəyt-əhwal toqruluk İsrailoqə ukturoqan (məsilən, «Yəx.» 10:5-21, 14:24-25ni kərüng). Bırək Həzəkıya wə ordısidikilər muxularnı wə uningdin baxkə kərgən karamət məjizilərnı («Yəx.» 38-babnımu kərüng) pütünləy untup qaloqan ohxaydu.

19:9 «Efiopiyyə padixahı Tirhakəh sizgə qarxi jəng kilməkqi bolup yoloqə qikti» — bu ix əməliyə əməs, həmdə xu qaoqda mümkün bolmioqanidi. Bırək Huda Əzi əwətküzgən «aldamqi roh»ning təsiri bilən uni ixəndürgən.

« Padixahlar «2» »

kutkuzulamsən?». ¹² Ata-bowilirim ҳалак қилоян аёлларнинг өз илаҳ-бутлири ularni қутқузоянму? Gozan, Ҳаран, Рəзəф хəһиридикилəрниқу, Telassarda туроян Edənləрниқу? ¹³ Hamat padixahi, Arpad padixahi, Səfarwaim, Hena ҳам Iwwah xəһərlirining padixahliri keni?»»..

¹⁴ Xuning bilən Həzəkəiya hətni əkəlgüqilərnin qolidin elip okup qıktı. Andin u Pərwərdigarnin öyigə kirip, Pərwərdigarnin aldiqə hətni yeyip koydi. ¹⁵ Wə Həzəkəiya Pərwərdigarə dua qilip mundak dedi: —

«I kerublar otturisida turoʻan Pärwärdigar, Israilning Hudasi: —

Sən Əzüngdursən, jahandiki barlıq əl-yurtlarning üstidiki Huda pəkət Əzüngdursən; asman-zeminni Yaratkuqisən..¹⁶ İ Pərwərdigar, kulikəngni təwən kəlip angliqajsən; kəzüngni aqkajsən, i Pərwərdigar, kərgəysən; Sənnaheribning adəm əwətip manggü həyat Hudani həkərətəlp eytkən gəplirini angliqajsən!¹⁷ İ Pərwərdigar, Asuriyə padixahləri həkikətən həmmə yurtlarni, xularəja bəkəndi boləjan yurtlarnimu harabə kəlip..¹⁸ ularning ilah-butlirini otka taxliwətkən; qünki ularning ilahləri ilah əməs, bəlki insan kəli bilən yasələjanliri, yaəjaq wə tax, halas; xunga asuriylar ularni həlak kildi. ¹⁹ Əmdi, i Pərwərdigar Hudayimiz, jahandiki barlıq əl-yurtlarəja Səning, pəkət Səninglə Pərwərdigar ikənlikəngni bildürəx üqün, bizni uning kəolidin kutkuzəjəysən!..).

²⁰ Xuning bilan Amozning oqli Yəxaya Həzəkiyaya söz əwətip mundak dedi: —

— Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: —

«Sening Manga Sənnahərīb toʻqiruluk kılıqan duayingni anglidim. ²¹ Pərwərdigarning uningqə karita degən səzi xudurki: —

«Pak qiz, yəni Zionning qizi seni kəmsitidu,

Seni mazak kılip külidu;

Yerusalemning kizi kəyninggə qarap bexini qayqaydu;

²² sən kimni mazak qılıp kupurluk qilding?

Sən kimgə qarxi awazingni kətürüp,

Nəziringni üstün qilding?

Israildiki Mukəddəs Boluqioja qarxi!

²³ Əlqiliring arkilik sən Rəbni mazak kılıp; —

«Mən nurojunliqan jəng hərwilirim bilən taq qokkisiqə,

Liwan taq̃ baq̃riliriŋa yetip kəldimki,

Uning egiz kedir dərəhlirini, esil qarıqaylırını kesiwetimən;

Mən uning əng qət turaloʻusioʻa,

Uning əng bük-baraksan ormanzarlikioğa kirip yetimən..

19:11 «əz ilah-butlirioğa atap halak kiliş» – bu degənlik ibraniy tilida pəket bir söz bilənla, yəni ««həram» kiliş» yəni ««həram» kiliş» bilənla ipadilininu.

19:13 «Hamat, Arpad, Səfarwaim, Hena və Iwwah» – muxu xəhərlərlə bəzilərlə nədə ikənlikini həritidin kərgili bolidu, bəziləri bizgə bəgüngə kədər naməlüm.

19:15 «kerublar otturisida turoʻjan» — muqaddas ibadathanidiki aʼng iqkiri oʻy, yaʼni «aʼng muqaddas jay» degaʼn oʻyda, Hudaning «raʼhim kersitidioʻjan orun-tahti» («kafarat tahti») («raʼhimgaʼh») bar idi. Muxu orunda Huda Israilning alahida qurbanliklirining kanlirini qobul qilatti. Orninging ikki taraʼpining harbirida altundin yasaloʻjan, tahtka karitiloʻjan birdin «kerub» bar idi. Musaning daʼwridin tartip Hudaning parlaq xan-xaripi sirlik halda xu tahtning ustda, yaʼni «kerublar otturisida» turoʻjani.

-Kerublar bolsa intayin küllük birhil pərxitilər bolup, Hudaning qıkarğan həküm-jazalirini bejiridu. «Kerublar otturısında turğan» degini, sən bizgə yekinxaxkan həm bizgə rəhim kərsətməkqi bolğan Hudasən» degənliktur.

19:17 «xularoşa bekindi bolon yurtlar» — muxu ibarini sezmusez tərcimə kılıqanda «bekindi» degən söz yok. Biz xərləx üqün uni qoxtuq.

19:22 «kupurluk» — kim özini Hudaning ornida qoyup, «həmmə ixi kılalaymən» desə, kupurluk kılğan bolidu, xundakla hamən bir küni yiktilidu.

19:23 «**Uning** **əng** **bük-baraxşan** **ormanzarlikli**» — bu ayəttiki «bük-baraxşan» degən söz ibraniy tilida «karməl» degən söz bilən ipadiliniđu. Karməl bolsa İsrailning əng munbət wə qirayilı jayı idi. Xuning bilən padixahning «uning «Karməl» ormanzarıqlıqta kirimən» degini «uning (Liwanıng) əng qirayilı jayıoŋa (heq tosalıqsız) barimən» degəndək po atidoŋan mənini ipadilıytti. Liwanda «Karməl» degən jay yok.

« Padixahlar «2» »

²⁴ Өzüm kuduk kolap yaqa yurtning süyini iqtim;
Putumning uqidila mən Misirning barlik derya-östənglirini kurutuwəttim — deding.

²⁵ — Sən xuni anglap bəkmioqanmiding?

Uzundin buyan Mən xuni bekitkənmənki,
Qədimdin tartip xəkilləndürgənmənki,
Həzir uni əməlgə axurdumki,

Mana, sən kəl'ə-qorənlək xəhərləni harabilərgə aylandurdung;

²⁶ Xuning bilən u yərdə turuwatқанlar küqsizlinip,

Yərgə karitip qoyuldi, xərməndə kəlindi;

Ular əsiwatқан ot-qəptək,

Yumran kək qəplərdək,

Əgzidiki ot-qəplər əsməy kurup kətkəndək boldi..

²⁷ Biraq sening olturəjiningni, ornungdin turəjiningni, qikip-kirginingni wə Manga qarxi
qaljirlixip kətkeningni bilimən;

²⁸ Sening Manga qarxi qaljirlixip kətkənlikningning, həkawurlixip kətkənlikningning kulikimoqa
yətkənliki tüpəylidin,

Mən karmikimni burningdin ötküzimən,

Yüginimni əozingə salimən,

Wə əzüng kəlgən yol bilən seni kayturimən..

²⁹ I Həzəkiya, xu ix sangə əlamət bexarət boliduki,

Muxu yili əzlükidin əskən,

İkkinqi yili xulardin qikқанlarmu siləning rizқinglar bolidu;

Üqinqi yili bolsa teriysilər, orisilər, üzüm kəqətlirini tikisilər;

Ulargin qikқан mewiləni yəysilər..

³⁰ Yəhudə jəmətining qeqip kutuloqan қaldisi bolsa yənə təwəngə қараp yiltiz tartidu,

Yukiriqa қараp məwə beridu;

³¹ Qünki Yerusalemnin bir қaldisi,

Zion təqjidin qeqip kutuloqanlar qikidu;

Samawi qoxunlarning Sərdari boləqan Pərwərdigarning otluқ muhəbbiti muxuni ada қilidu.

³² Xunga, Pərwərdigar Asuriyə padixahı toqruluқ mundaқ dəydu: —

U nə muxu xəhərgə yetip kəlməydu,

Nə uningə bir tal oқmu atmaydu;

Nə қalkanni kəturіp aldioqa kəlməydu,

19:24 «... Putumning uqidila mən Misirning barlik derya-östənglirini kurutuwəttim» — yukiriqi 22-ayəttə padixah
əzining təs ixlərni қiləydioqanlıқini, məsilən Liwan rayonidiki əng yukiri təqlərqə qikəydioqanlıқini (kəqmə mənisi,
bəlkim aliyanəp, küqlük padixahlardin üstünlүkkə erixidioqanlıқini kərsitidu), əng esil nərsilərgə erixidioqanlıқini
təswirləydu. Muxu 24-ayəttiki «putum... kurutuwəttim» degini, dehqanning puti bilənla topini ittirip erikni tosup, suni
kurutuwətkinidək, «Mən halisəmlə nəhayiti asanla həkəndəq ixni қiləlaymən, hətta Nil deryasinimu kurutuwetələymən»
degən mənmanlıқini bildürməqki.

19:26 «əgzidiki ot-qəplər...» — bu degənlikning bəxka hil təjimiqlirini uqritix mumkin.

19:28 «Mən karmikimni burningdin ötküzimən, yüginimni əozingə salimən...» — Asuriyə padixahlari muxundaқ
rəhimsiz yol bilən əsirlərni yalap mangattı.

19:29 «Muxu yili əzlükidin əskən, ikkinqi yili xulardin qikқанlarmu siləning rizқinglar bolidu; üqinqi yili bolsa teriysilər,
orisilər, üzüm kəqətlirini tikisilər; ulardin qikқан mewiləni yəysilər» — muxu meјizə ixənq-etikadni küqəytix üqin həm
həlkni kutқuzux üqin berilgən. Urux waқtıda terikқilik қilix mumkin əməs; Asuriyə qoxuni kətkəndin keyinki yilidimu,
qoxunidin kəlip қaloqlarlı parakəndiқilik қilixi mumkin idi. Xunga meјizə üqinqi yiloqləqə sozulidu.

— «Üzüm kəqətlirini tikisilər... mewisini yəysilər» degən wadə, tinqlık məzilning uzun bolidioqanlıқini kərsitidu (üzüm
tallirini əstürүkkə uzun waқit ketidu, əlwəttə).

— Kixiləning Asuriyə qoxunlirining tuyuқsiz qekinixini «tasadiپیlylıқtin» deməsliki üqin, bu ikkinqi meјizə berildi.
Xundaқtım, məzkur «Padixahlar» degən kitabқа қariqanda, həlkqlər yənila ikki meјizini tezla untuydu, Hudaqə
wapasizliқ қiliweridu.

« Padixahlar «2» »

Nə uningəja karita qaxalarnimu yasimaydu.

³³ U qaysi yol bilən kəlgən bolsa,

U yol bilən kaytidu wə muxu xəhərgə kəlməydu — dəydu Pərwərdigar,

³⁴ — Qünki Əzüm üqün wə Mening kulum Dawut üqün uni ətrapidiki sepildək qoqdap kutkuzimən»..

³⁵ Xu keqə xundək boldiki, Pərwərdigarning Pərixlisi qikip, Asuriyalıklarning bargahıda bir yüz səksən bəx ming əskərnı urdi; mana, kixilər ətigəndə ornidin turəqanda, ularning həmmisining əlgənlikini kərdi!..

³⁶ Xunga Asuriyə padixahı Sənnahərib qekinip, yoloja qikip, Ninəwə xəhirigə kaytip turdi.

³⁷ Wə xundək boldiki, u əz buti Nisroqning buthanisida uningəja qokunuwatqanda, oqulliri Adrammələk həm Xərezər uni qiliqlap əltürüwətti; andin ular bolsa Ararat degən yurtka keqip kətti. Uning oqpli Esarhaddon uning ornida padixah boldi..

Həzəkiya eqir kesəl bolidu, dua kilidu

2Tar. 32:24; Yəx. 38:1-22

20¹ Xu künlərdə Həzəkiya əjəl kəltürgüqi bir kesəlgə muptila boldi. Amozning oqpli Yəxaya pəyojəmbər uning kəxiəja berip, uningəja: —

«Pərwərdigar mundək dəydu: —

— Əyüng toqruluk wəsiyət kiləjin; qünki əjəl kəldi, yaximaysən» — dedi..

² Həzəkiya bolsa yüzini tam tərəpkə kilip Pərwərdigarəja dua kilip: —

³ I Pərwərdigar, Səning aldingda mening həqiqət wə pak dil bilən mengip yürğənlikimni, nəziring aldingda durus boləjan ixlarnı kiləjanlikimni əsləp qoyəjaysən, — dedi.

Wə Həzəkiya yioqlap ekip kətti.

⁴ Yəxaya qikip ordidiki ottura həyoijəja yətməstə, Pərwərdigarning səzi uningəja yetip mundək deyildi: —

⁵ Yenip berip həlkimning baxlamqisi Həzəkiyaəja mundək degin: —

«Pərwərdigar, atəng Dawutning Hudasi mundək dəydu: —

«Duayingni anglidim, kəz yaxliringni kərdüm; mana, Mən seni səkaytimən. Üqinqi künidə Pərwərdigarning əyigə qikisən.. ⁶ Künliringgə Mən yənə on bəx yil koximən; xuning bilən Mən seni wə bu xəhərnı Asuriyə padixahining kolidin kutkuzimən; Əzüm üqün wə kulum Dawut üqün Mən bu xəhərnı ətrapidiki sepildək qoqdaymən.

⁷ (Yəxaya bolsa: — «Ənjür poxkili təyyarlanglar, dedi. Ular uni elip kelip, yarisioja qapliwidi, u səkaydi. ⁸ Həzəkiya Yəxayadin: Pərwərdigar meni səkaytip, üqinqi küni uning əyigə qikidəjanlikimni ispatlaydijənoja kəndək bəxərtlik əlamət bolidu? — dəp sorijənidi.

⁹ Yəxaya: — Pərwərdigarning Əzi eytkən ixini jəzmən kilidəjanlikini sanga ispatlax üqün Pərwərdigardin xundək bəxərtlik əlamət boliduki, sən kuyaxning pələmpəy üstigə qüxkən sayisining on bəsküq əldioja mengixi yəki on bəsküq kəynigə yenixini halamsən? — dedi.

¹⁰ Həzəkiya: Kuyax sayisining on bəsküq əldioja mengixi asan; sayə on bəsküq kəynigə yansun, degənidi. ¹¹ Xuning bilən Yəxaya pəyojəmbər Pərwərdigarəja nida kildi wə U kuyaxning Aqaz

19:34 2Pad. 20:6

19:35 «Pərwərdigarning Pərixlisi» — Təwrat dəwridə intayin əlahidə xəhs idi. Bəzi ixlarda u Hudaning ornida kərünətti (məsilən, Təwratteki «Yar.» 18-babni kərüng). «Təbirlər»nimu kərüng.

19:35 Yəx. 37:36

19:37 «U əz buti Nisroqning buthanisida uningəja qokunuwatqanda, oqulliri Adrammələk həm Xərezər uni qiliqlap əltürüwətti» — muxu wəkə Sənnahərib İsraildin qekinixtin 20 yil keyin (miladiyədin ilgiriği 681-yili) boldi.

19:37 2Tar. 32:21; Yəx. 37:38

20:1 2Tar. 32:24; Yəx. 38:1

20:5 «atəng Dawut» — Həzəkiya Dawut pəyojəmbərnıng on üqinqi əwladi idi.

« Padixahlar «2» »

padixah kuroqan pələmpəy basquqiliri üstigə qüxkən sayisini yandurup, on basquq kəynigə mangdurdi).

Babil padixahidin kəlgən əlqilər ••• Qong bir hatalik

2Tar. 32:31-33; Yəx. 39:1-8

¹² Xu pəyittə Baladanning oqlı Babil padixahı Merodak-Baladan, Həzəkiyani kesəl bolup yetip kaptu, dəp anglap, hətlər hədiyə bilən əwətti. ¹³ Həzəkiya bolsa əlqilərnin gəpini tingxap, ularoqə barlik həzinə-ambarlırini, kümüxni, altunni, dora-dərmanlarni, sərhil maylarni, sawut-korallar ambiridiki həmmi wə baylıqlirining barlıqini kərsətti; ordisi wə pütkül padixahlıqı iqidiki nərsilərdin Həzəkiya ularoqə kərsətmigən birimu qalmidi.

¹⁴ Andin Yəxaya pəyoqəmbər Həzəkiyaning aldioqə berip, uningdin: — «Muxu kixilər nemə dedi? Ular seni yoxlaxqə nədin kəlgən?» — dəp soridi.

Həzəkiya: — «Ular yirak bir yurttin, yəni Babildin kəlgən» dedi.

¹⁵ Yəxaya yənə: — «Ular ordangda nemini kərdi?» dəp soridi.

Həzəkiya: — «Ordamda bar nərsilərnə ular kərdi; baylıqlirinning arisidin mən ularoqə kərsətmigən birimu qalmidi» — dedi.

¹⁶ Yəxaya Həzəkiyoqə: Pərwərdigarning səzini anglap qoyqin: —

¹⁷ — Mana xundak künlər keliduki, ordangda bar nərsilər wə bügüngə kədər ata-bowiliring to-plap, saqlap qoyqan həmmə Babiloqə elip ketilidu; heqnərsə qalmaydu — dəydu Pərwərdigar.

¹⁸ — Həmdə Babilliklər oqulliringni, yəni əzüngdin bolqan əwladliringni elip ketidu; xuning bilən ular Babil padixahining ordisida aqwat bolidu..

¹⁹ Həzəkiya əmdə öz-əzigə «Əz künlirimdə bolsa aman-tinqlik, Hudaning həqiqət-wapalıqı bolmamdu?», dəp Yəxayaqə: — «Siz eytkən Pərwərdigarning muxu səzi yaxhi ikən» — dedi..

²⁰ Həzəkiyaning baxqə əməlləri, jümlidin uning səltənitining qüdriti, uning kəndək kılıp xəhərgə su təminləx üqün kəl, xundakla su apiridioqan nor yasioqanlıqı «Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriləri» dəgən kitabta pütülgən əməsmidi?.

²¹ Həzəkiya ata-bowilirining arisida uhlidi; oqlı Manassəh ornida padixah boldi.

20:12 «Merodak-Baladan» — yaki «Berodak-Baladan». «Babil padixahı Merodak-Baladan... hətlər hədiyə bilən əwətti»

— Merodak-Baladan Asuriyə padixahı Sənnahərib tərripidin miladiyədin ilgiri 702-yılı oqulitildi. Muxu ixmu xu yilda bolqan boluxi kerək. Demək, bu ix, yəni 20-babta wə «Yəx.» 38-39-babta təswirləngən ixlar «2pad.» 18:17-37 wə 19-babtiki ixlardin ilgiri yüz bərgən. Əmdə nemixqə ulardin keyin hatiriləngən? Muxu ix toqruluk «Yəx.» 39:1diki izahatni kəring.

20:18 «Babilliklər oqullirini, yəni əzüngdin bolqan əwladliringni elip ketidu ... ular Babil padixahining ordisida aqwat bolidu» — kərtinüxtə addiy kəringən muxu wəqə üqün nemixqə muxu kəttik jazalıq səz qikidu? Pikrimizqə, üq səwəbi bar: —

—(1) Həzəkiya Hudaoqə: «Kədəmlirimni sanap mangimən» dəgən wədini bərgənidi, ləkin bu kətim Hudadin heq sorimay xundak kılqan;

—(2) Əlqilərnin kəlgənlikidin u bəlkim: «həzir mən «jahanoqə dangki qıkkən adəmmən», «kiqik dəlitimizning jahanda orni bar» dəp təkəbburlixip kətkən boluxi mumkin.

—(3) Muxulardin sirt, biliximizqə Merodak-Baladan Asuriyə imperiyəsizgə qarxi bir ittipakni bərpə kılmaqçı. U «təköllup kərsitidoqan» muxu pürsəttin paydilinip, Həzəkiyani ittipakqə kətnixixqə təkli kılqan. Əzini əlümdin kütquzqanlıqini, kuyaxning nurining «kəynigə yanoqanlıqı»dək intayin karamət məjizini kərgən, Hudaning «Mən silərnə Asuriyədin kütquzimən» dəgən wədisini angliqan Həzəkiya kəndəkmə hudəsiz bir əl-yurt bilən ittipaklaxmaqçı bolqandu?

—«Aqwat» — piqiwetilgən adam, «Yəx.» 56:4-ayəttiki izahatni kəring.

20:19 «Əz künlirimdə bolsa aman-tinqlik, Hudaning həqiqət-wapalıqı bolmamdu?» — Həzəkiya muxu səzlərnə yənə oquq eytixi mumkin. «Siz eytkən Pərwərdigarning muxu səzi yaxhi ikən» — muxu ayəttə, Həzəkiyaning öz-əzigə dəgənli baxqılaraq, hətta öz jəmətigə bolqan birhil biqəm, keyümsiz pozitsiyisini bildüridu. Yəxaya dəgən bəxarət əməliyəttə yüz yildin keyin əməlgə axuruloqan; waqitning sozuluxi bolsa bəlkim Yəhudaning keyinki bir padixahı (Yosiya)ning kəttik towa kılıxi tüpəylidin boldi.

20:20 2Tar. 32:30

Manassəhning Yəhudaning üstidiki səltəniti

2Tar. 33:1-9, 20

21¹ Manassəh padixah bolqanda on ikki yaxta bolup, Yerusalemda əllik bəx yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Həfzibah idi..² U Pərwərdigar Israillarning aldidin həydəp qikiriwətkən yat əlliklərnin yirginqlik adətlirigə ohxax ixlar bilən Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolqanni kildi.³ U atisi Həzakiya buzup yəkatkan «yukiri jaylar»ni kəytidin yasatti; u Baaloja atap kurbangahlarni saldurup, Israilning padixahi Ahab kılqandək bir Axərah məbud yasidi; u asmandiki nurojunlojan ay-yultuzlarəja bax urdi wə ularning kullukioja kirdi..⁴ U Pərwərdigarning əyidimu kurbangahlarni yasatti. Xu ibadəthana toqruluk Pərwərdigar: Mən Yerusalemda Mening namimni qoyimən, degənidi..⁵ U Pərwərdigarning əyining ikki həylisida «asmanning koxuni»əja kurbangahlarni atap yasatti..⁶ Əz oqlini ottin ətküzdi; jadugərqlik bilən palqilik ixlətti, əzigə jinkəxlər bilən əpsunqlarni bekitti; u Pərwərdigarning nəziridə san-sanəksiz rəzillikni kılıp uning əjəzipini kəzəjidi.⁷ U yasatkan «Axərah» oyma məbudni Hudaning əyigə koydi. Xu əy toqruluk Pərwərdigar Dawutka wə uning oqlı Sulaymanoja: — «Bu əydə, xundakla Israilning həmmə kəbililirining zeminliri arisidin Mən talliojan Yerusalemda Əz namimni əbədgigə kaldurimən; ⁸əgər Israil pəkət Mən ularəja tapiliojan barlik əmrlərgə, yəni Əz kulum Musa ularəja buyruəjan barlik kənunəja muwapik əməl kılıxka kəngül kəysila, Mən ularning putlirini ata-bowilirioja təkəsim kıləjan bu zemindin kəytidin neri kılmaymən», degənidi.⁹ Ləkin ular kulaq salmaytti; xunglaxkimu, Manassəh ularni xundak əzdurdiki, ular Pərwərdigar Israillarning aldidin həlak kıləjan yat əlliklərdin əxurup rəzillik kılatti.

¹⁰ Xunga Pərwərdigar Əz kulliri boləjan pəyqəmbərlərnin wasitisi arkilik mundaq dedi: —

¹¹ Yəhudaning padixahi Manassəh bu yirginqlik ixlarni kılıp, hətta uningdin ilgiri ətkən Amoriylar kıləjan barlik rəzillikdin ziyadə rəzillik kılıp, uning butliri bilən Yəhudanimu gunahka əzdurəjini üqün.¹² Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaq dəydu: —

«Mana, Yerusalembilən Yəhudaning üstigə xundak balayı'apət kəltürimənki, kimki uni anglisila kulakliri zingildap ketidu.¹³ Mən Samariyəni əlqigən tana wə Ahabning jəmətini təkxürgən tik əlqigüq yip bilən Yerusalembi təkxürtimən; kixi kaqini qaykəp sürtkəndin keyin düm kəmtürüp kəyqəndək, Yerusalembi qaykəp ərüyəmən..¹⁴ Mən mirasimning kəlojanliridim wəz kəqip, dümənlinirining kəlioja tapxurimən; ularni həmmə dümənlinirigə bulang-talang obyekt wə olja kılıp berimən; ¹⁵Qünki ular Mening nəzirimdə rəzil bolqanni kılıp, ularning ata-bowiliri Misirdin qikkən kündin tartip bügüngigə əjəzipimni kəzəjəp kəldi».

¹⁶ Manassəh əmdi pütkül Yerusalembi bir qetidin yənə bir qetigigə kənoja toldurup, kəp nahək kən təküzdi wə ohxaxla əzi kiliwatkan gunahı bilən Yəhudalarni əzdurup, ularning Pərwərdigarning nəziridiki rəzillikni kılıxioja səwəb boldi.

21:1 2Tar. 33:1

21:3 «asmandiki nurojunlojan ay-yultuzlar» — «asmanning koxuni» degən səz bilən ipadiliniidu. Təwrattin bilimizki, asmandiki yultuzlarning pərixitlər wə bəzi əhwalda asmandiki yaman küqlər, yəni jin-xəytanlar bilənmu munasiwiti bar («Zəb.» 147:4, «Ayup» 38:4-7, «Wəh.» 12:4ni kərug).

21:3 2Pad. 18:4

21:4 Kən. 12:5, 11; 2Sam. 7:13; 1Pad. 8:29; 9:3; 2Tar. 7:12; Zəb. 132:13, 14; Yər. 32:34

21:5 «asmanning koxuni» — muxu yərdə kuyax, ay wə yultuzlarni kərsitidu.

21:7 2Sam. 7:10; 1Pad. 8:16, 29; 9:3; 2Pad. 23:27

21:11 Yər. 15:4

21:13 «Samariyəni əlqigən tana» — xübhəsiszki, Hudaning Samariyəning üstigə qüxürgən jəza həkümünü kərsitidu; «Ahabning jəmətini təkxürgən tik əlqigüq yip» — Hudaning Ahabning jəmətining üstigə qüxürgən jəza həkümünü kərsitidu. «Am.» 7:7-8ni kərug. «kixi kaqini qaykəp sürtkəndin keyin düm kəmtürüp kəyqəndək, Yerusalembi qaykəp ərüyəmən» — bu səz, bəlkim, Hudaning Yerusalembin barlik əhalisini yirək kılıp, uni astin-üstün kiliwetidiojanlikini kərsitidu. 14-ayətni kərug.

21:14 «mirasim» — Israildiki on ikki kəbilə; «mirasimning kəlojanliri» — Israildin yaloquz kəlojan kəbilə, yəni Yəhudani kərsitidu.

« Padixahlar «2» »

¹⁷ Manassəhning baxka ixliri həm kılğanlirining həmmisi, jümlidin u sadir kılğan gunah «Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

¹⁸ Manassəh ata-bowilirining arisida uhlidi wə öz əyining beoqida, yəni Uzzahning beoqida dəpnə kılindi. Andin oqlı Amon uning ornida padixah boldi.

Amonning Yəhudaning üstidiki səltəni

2Tar. 33:21-25

¹⁹ Amon padixah bolqanda yigirmə ikki yaxta bolup, Yerusalemda ikki yıl səltənət kildi. Uning anisining ismi Məxulləmət idi; u Yotbahlıq Həruzning kizi idi. ²⁰ Amon atisi Manassəh kılqandək Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolqanni kılatti. ²¹ U atisi mangoğan barlıq yollarda mangatti; u atisi küllükida bolqan butlarning küllükida bolup, ularqə səjdə kılıp, ²² Pərwərdigarning yolida yürmə, öz ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarni tərək kildi. ²³ Əmdi Amonning hizmətkarliri padixahni kəstləp, uni öz ordisida əltürdi. ²⁴ Ləkin yurt həlki Amon padixahni kəstligənlərnin həmmisini əltürdi; andin yurt həlki uning ornida oqlı Yosiyani padixah kildi.

²⁵ Amonning baxka ixliri həm kılğanlirining həmmisi «Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

²⁶ U Uzzahning beoqida öz kəbrisidə dəpnə kılindi. Andin oqlı Yosiya uning ornida padixah boldi...

Yosiyaning Yəhudaning üstidiki səltəni

2Tar. 34:1-28

22¹ Yosiya padixah bolqanda səkkiz yaxta bolup, Yerusalemda ottuz bir yıl səltənət kildi. Uning anisining ismi Yədidah idi; u Bozkatlıq Adayaning kizi idi. ² Yosiya Pərwərdigarning nəziridə durus bolqanni kılıp, hər ixta atisi Dawutning barlıq yolida yürüp, nə onqə nə solə qətnəp kətmədi.

³ Padixah Yosiya səltənətinin on səkkizinçi yilida, padixah Məxullamning nəwrisi, Azaliyaning oqlı katip Xafanni Pərwərdigarning əyigə əwətip: ⁴ «Bax kahin Hilkıyaning kexioqə qikip xuni buyruoqinki, u Pərwərdigarning əyigə elip kelingən, dərwaziwənlər həlktin yioqan pulni sanisun. ⁵⁻⁶ Andin ular Pərwərdigarning əyini onxaydioqan ixlarni nazarət kıləuqı ixqilarəqə tapxurup bərsun. Bular həm Pərwərdigarning əyidiki buzuloqan yərləni ongxaxkə əydə ixligüqilərgə, yəni yaəqəqılər, tamqılər wə taxtixaxlərəqə bərsun. Ular muxu pul bilən əyni ongxaxkə lazim boləqan yaəqəq bilən oyuloqan taxlarni setiwəlsun, degin» — dedi.

⁷ Ləkin ularning kəlioqə tapxuruləqan pulning həsabi kılınmıdi. Qünki ular insap bilən ix kılatti.

⁸ Bax kahin Hilkıya katip Xafanoqə: — Mən Pərwərdigarning əyidə bir Təwrat kitabini tap-tim, dedi. Xuni eytip Hilkıya kitabni Xafanoqə bərdi. U uni oqıdi. ⁹ Andin keyin katip Xafan padixahning kexioqə berip padixahkə həwər berip: — Hizmətkarliri ibadəthanidiki pulni yioqıp Pərwərdigarning əyini onxaydioqan ix bexilirining kəllirioqə tapxurup bərdi, dedi. ¹⁰ Andin katip Xafan padixahkə: Hilkıya manga bir kitabni bərdi, dedi. Andin Xafan padixahkə uni oqup bərdi.

¹¹ Wə xundək boldiki, padixah Təwrat kitabining səzlrini angliəqanda, öz kiyimlirini yırttı...

¹² Padixah Hilkıya kahin bilən Xafanning oqlı Ahikəmoqə, Mikayaning oqlı Akbor bilən Xafan katipkə wə padixahning hizmətkari Asayaqə buyrup: — ¹³ Berip mən üqün wə hələk üqün, yəni pütkül Yəhudadikilər üqün bu tepiloqan kitabning səzliri toəqrisida Pərwərdigardin yol

21:18 2Tar. 33:20

21:26 Mat. 1:10

22:1 2Tar. 34:1

22:11 «padixah Təwrat kitabning səzlrini angliəqanda...» — tepiwelinoqan kitab Təwratning kaysi kismi boluxi kərak? Padixahning inkasi, yəni keyinki hərəkətlirigə, bolupmu «yukiri jaylar»ni yökıtxioqə kəriəqanda, «tepiwelinoqan kitab» qoqum bu ixni təkıtləyioqan «Kənun xərhi»ni öz iqigə aləqan.

« Padixahlar «2» »

soranglar. Qünki ata-bowilirimiz bu kitabning sezirigə, uningdiki bizlərgə pütülgənligigə əməl kixixkə kulak salmioqanlıki tüpəylidin Pərwərdigarning bizgə kəzoqaloqan oqəzipi intayin dəhxətlik, dedi.

¹⁴ Xuning bilən Hilkıya kahin, Ahikam, Akbor, Xafan wə Asayalar Harhasning nəwrisi, Tikwahning oqılı kiyim-keqək begi Xallumning ayali ayal pəyoqəmbər Huldahning kexioqə berip, uning bilən sezləxti. U Yerusalem xəhırining ikkinqi məhəllisidə olturatti.

¹⁵ U ularoqə mundaq dedi: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Silərnı əwətkən kixigə mundaq dənglar: —

¹⁶ Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana Mən Yəhüdaning padixahı oquqan kitabning həmmə sezlirini əməlgə axurup, bu jayqə wə bu yərdə turoquqilaroqə balayı'apət quxürimən. ¹⁷ Qünki ular Məni taxlap, baxkə ilahlaroqə huxbuy yekip, qollirining həmmə ixliri bilən Mening aqqikimni kəltürdi. Uning üqün Mening kəhrim bu yərgə kərap yandi həm əqürülməydu.

¹⁸ Ləkin silərnı Pərwərdigardin yol sorioqılı əwətkən Yəhüdaning padixahıqə bolsa xundak dənglar: Sən anglioqan sezlər toqrisida Israilning Hudasi Pərwərdigar xundak dəydu: — ¹⁹ Qünki kənglüng yumxək bolup, muxu jay wə uningda turoquqılarning wəyrənə wə lənətkə aylandurulidioqanlıki toqrisida ularni əyibləp eytkən sezlirimni anglioqiningda, Pərwərdigarning aldida əzüngni təwən kilip, kiyimliringni yirtip, Mening aldimda yioqıloqining üqün, Mənmü duayingni anglidim, dəydu Pərwərdigar. ²⁰ Buning üqün seni ata-bowiliring bilən yioqılxkə, əz kəbrənggə aman-hatirjəmlilik iqidə berixkə nesip kılımən; sening kəzlıring Mən bu jay üstigə quxüridioqan barlık külətlərnı kərməydu».

Ular yenip berip, bu həwərnı padixahkə yətküzdi.

Yosiya padixah islahat kildu

2Tar. 34:29-30; 35:1-27

23 ¹ Padixah adəmlərnı əwətip, Yəhüda bilən Yerusalemning həmmə aqsəkəllirini əz kexioqə qəkirtip kəldi. ² Padixah Pərwərdigarning əyigə qikti; barlık Yəhüdadiki ər kixilər wə Yerusalemda turuwatqanlarıning həmmisi, kahinlar bilən pəyoqəmbərlər, yəni barlık həlk, əng kikiqidin tartip qongioqıqə həmmisi uning bilən billə qikti. Andin u Pərwərdigarning əyidə tepiloqan əhdə kitabining həmmə sezlirini ularoqə oqup bərdi..

³ Padixah tüwrükning yenida turup Pərwərdigarning aldida: — Pərwərdigaroqə əgixip pütün kəlbim wə pütkül jenim bilən Uning əmlirini, həküm-guwahlıqliri wə bəlgilimilirini tutup, uxbu kitabta pütülgən əhdigə əməl kılımən dəp əhdigə əzini baqlidi. Xuning bilən həlkning həmmisimü əhdə aldida turup uningqə əzini baqlidi..

⁴ Andin keyin padixah bax kahin Hilkıya bilən orun basar kahinlaroqə wə həm dərwəziwənlərgə: — Baaloqə, Axərah butioqə wə asmanıning barlık koxunioqə atap yasaloqan barlık əswab-üşkünilərnı Pərwərdigarning əyidin qikiriwetinglar, dəp əmr kildi; u bularni Yerusalemning sirtida, Kidron etizlikidə kəydürdi wə küllirini Bəyt-Əlgə elip bardi. ⁵ U Yəhüda padixahlırining Yəhüda xəhərliridiki «yukiri jaylar»da həmdə Yerusalemning ətraplıridiki «yukiri jaylar»da huxbuy yanduruxkə tikligən but kahinlirini, xuningdək Baaloqə, kuyaxkə, ayoqə, yultuz türkümlirigə həmdə asmanıning barlık koxunioqə huxbuy yakkuqılarnı ixtin həydiwətti. ⁶ U Pərwərdigarning əyidin Axərah butni elip qikip Yerusalemning sirtioqə elip berip, Kidron jiloqisioqə apirip xu yərdə kəydürüp kukum-talkan kilip ezip, topisini addiy pukralarning

23:1 2Tar. 34:29

23:2 «Həmmə sezlirini ularoqə oqup bərdi» — ibraniy tilida: «həmmə sezlirini ularning kulaklırioqə oqup bərdi».

23:3 «tüwrükning yenida» — yəki «pəxtək üstidə». «kitabta pütülgən əhdigə...» — ibraniy tilida «kitabta pütülgən əhdə sezlirigə...».

23:5 «...ixtin həydiwətti» — yəki «...həlak kildi».

kəbriliri üstigə qeqiwətti. ⁷ Andin u Pərwərdigarning öyigə jaylaxқан бəqqiwazlarning turaloqlirini qeqip oqlatti; bu öylərdə yənə ayallar Axərah butқа qedir toquytti.

⁸ U Yəhuda xəhərliridin barlık kaһinlarni qakirtip, özigə yiqdi. Andin u Gəbadin tartip Bəər-Xebaqiqa kaһinlar huxbuy yaқidiqan «yukiri jaylar»ni buzup buloqiwaetti; u «dərwazilardiki yukiri jaylar»ni qeqip buzdi; bular «Xəhər baxlık Yəxuaning kuwiki»ning yenida, yəni xəhər kuwikiqə kirix yolining sol tərəpidə idi. ⁹ (əmdi «yukiri jaylar»diki kaһinlarning Yerusalemda Pərwərdigarning kurbangahıqə qiqixi qəkləngənidi; ləkin ular dawamlıq öz kərindaxliri bilən birgə pitir nanlardan yeyixigə muyəssər idi).

¹⁰ Yosiya heqkim öz oqlı yaki kizini Moləkkə atap ottin etküzmisun dəp, Hinnomning oqlining jilojısıdiki Tofətnimu buzup buloqiwaetti. ¹¹ Pərwərdigarning öyigə kiridoqan yolning eoјızida Yəhuda padixahliri kuyaxқа təkdim kiliп koyoqan atlarni xu yərdin yətkəp, «kuyax hařwiliri»ni otta kəydürdi (ular ibadəthanining hoylirioqə jaylaxқан, Natan-Mələk degən aoqwatning əyining yenida turatti). ¹² Padixah yənə Yəhuda padixahliri Ahařning balihanisining əgzsida salduroqan kurbangahlarni wə Manassəh Pərwərdigarning əyining ikki hoylisioqə yasatқан kurbangahlarni qeqip kukum-talkan kiliwaetti; u ularning topisini u yərdin elip, Kidron jilojısioqə qeqiwaetti. ¹³ Israilning padixahı Sulayman Yerusalemnin məxriк təripigə wə «Halak teoqi»ning jənobioqə Zidoniylarning yirginqliк buti Axtarot, Moabiylarning yirginqliк buti Kemox wə Ammonlarning yirginqliк buti Milkomoqə atap yasatқан «yukiri jaylar»nima padixah buzup buloqiwaetti. ¹⁴ U but tüwruklərnı parqilap, Axərah butlirini kesip yikitiп, ular turoqan yərlərnı adəm səngəkliri bilən toldurdi...

¹⁵ U yənə Israilni gunahқа putlaxturoqan, Nibatning oqlı Yəroboam Bəyt-Əldə salduroqan kurbangah bilən «yukiri jay»ni, ularni buzup qakti, andin keyin «yukiri jay»ni kəydürüp kukum-talkan kiliwaetti, Axərah butinimu kəydürüwaetti. ¹⁶ Yosiya burulup qarap, taqdiki kəbrilərnı kərup, adəm əwətip kəbrilərdiki səngəklərnı kolap qikiriп, kurbangah üstidə kəydürdi, xu yol bilən uni buloqiwaetti. Bu ixlar Pərwərdigarning kalamini yətküzüp, dəl ularni aldin'ala bəxarət kiliп jakarlioqan Hudaning adiminin səzining əməlgə axuruluxı idi. ¹⁷ Andin Yosiya: Kəz aldimdiki bu kəbrə texi kimning? — dəp soridi.

Xəhərdikilər uningoqə: Bu Yəhudadin kəlgən, silining Bəyt-Əldiki kurbangahni buzoqan muxu ixlirini bəxarət kilioqan Hudaning adiminin kəbrisi ikən, dedi.

¹⁸ Yosiya: — Uni koyunglar, heqkim uning səngəklirini midirlatmisun, dəp buyrudi. Xuning bilən ular uning səngəkliri bilən Samariyədin kəlgən pəyoqəmbərnin səngəklirigə heqkimni təgküzmidi.

23:8 «Gebadin Bəər-Xebaqiqa» — «Geba» Yəhudaning ximaliy qetidə, «Bəər-Xeba» uning jənobiy qetidə idi. «U ... barlık kaһinlarni qakirtip, ... andin u ... kaһinlar huxbuy yaқidiqan «yukiri jaylar»ni buzup buloqiwaetti» — Yosiya muxu yərlərnı buloqax bilən butpəraslarning keyin u yərnı «buloqanoqan, haram» dəp qarap, kaytidin xundak yolda ixlitixini mumkin əməs kiliх üqün idi. «dərwazilardiki yukiri jaylar» — yaki «tawapgahlarni».

23:10 «öz oqlı yaki kizini... ottin etküüz» — insaniy kurbanlıqlarnı kərsitixi mumkin. «Hinnomning oqlining jilojısı» — bu yər yənə «Hinnomning jilojısı», yəni «Ge-Hinnom» dəp atilatti (ərəbqə «jəhənnəm»).

23:11 «kuyaxқа təkdim kiliп koyoqan atlar» — bu atlar tirik atlar yaki at haқkılı boluxı mumkin idi. «Natan-Mələk degən aoqwatning əyi» — bəlkim mukəddəs ibadəthanining birər hoylisida boluxı mumkin idi.

23:13 «Halak teoqi» — muxu yərdə «Zəytun teoqi»ni kərsitidu. Butpəraslıktin buloqiniп kətkini түpəylidin uningoqə xundak haјwiy, kinayilik isim koyuloqan.

23:14 «U but tüwruklərnı parqilap,... ular turoqan yərlərnı adəm səngəkliri bilən toldurdi» — Yosiyaning muxu yərlərnı «adəmlərnin səngəkliri» bilən tolduruxı butpəraslarning keyin u yərlərnı «buloqanoqan, haram» dəp qarap, kaytidin xundak yolda ularni ixlitixini mumkin əməs kiliх üqün idi.

23:14 Mis. 23:24; 34:13; Qəl. 33:52; Kan. 7:5, 25; 12:3

23:15 1Pad. 12:32, 33

23:16 «Yosiya ... taqdiki kəbrilərnı kərup, adəm əwətip kəbrilərdiki səngəklərnı kolap qikiriп, kurbangah üstidə kəydürdi» — yukiriқi izahatni kəruң. «Pərwərdigarning kalamini yətküzüp, dəl ularni aldin'ala bəxarət kiliп jakarlioqan Hudaning adiminin səzi» — «1Pad.» 13:30-32ni kəruң.

23:16 1Pad. 13:2

« Padixahlar «2» »

¹⁹ Andin Yosiya Israilning padixahlari Pərwərdigarning oʻzini kozoqoqan, Samariyoning xəhərliridə yasatqan «yukiri jaylar»diki barlik oylarni qakti; u ularni Bəyt-əldə kılqandək kılıp, yokatti..²⁰ U u yərlərdiki «yukiri jaylar»oqa has bolqan həmmə kahinlarni kurbangahning üstidə oltürüp, kurbanlik kildi, andin ularning üstigə adəm səngəklirini köydürdi; u ahirda Yerusalemoqa yenip bardı.

Yosiya padixah «ötüp ketix heyti»ni ötküzidu

2Tar. 35:1-19

²¹ Padixah barlik həlkkə yarlik quxürüp: — Bu əhdə kitabida pütülgəndək, Hudayinglar Pərwərdigaroqa «ötüp ketix heyti»ni ötküzüglar, dəp buyrudi..²² «Batur hakimlar» Israilning üstidin həküm sürgən künlərdin tartip, nə Israil padixahlirining waqitlirida nə Yəhuda padixahlirining waqitlirida undak bir «ötüp ketix heyti» ötküzülüp bəkmioqanidi; ²³ Yosiya padixahning səltəniti on səkkizinçi yilida, Pərwərdigaroqa atap bu «ötüp ketix heyti» Yerusalemda ötküzüldi.

²⁴ Xuningdək Yosiya Yəhuda yurtida wə Yerusalemda pəyda bolqan jinkəxlər wə palqilarni, tərəfim məbudliri, hərqandək butlar wə barlik baxka lənətlik nərsilərnə zemindin yokatti. Uning xundak kılıxining məksiti, Hılqiya kahin Pərwərdigarning öyidin tapqan kitabta hatiriləngən Təwrattiki səzlərgə əməl kılıxtin ibarət idi..

²⁵ Uningdək Musoqa quxürülgən kanunoqa intilip pütün kəlbi, pütün jeni wə pütün küqi bilən Pərwərdigaroqa kaytip, özini beoixloqan bir padixah uningdin ilgiri bolmioqanidi wə uningdin keyinmu uningqa ohxax birsı bolup bəkmidi..²⁶ Lekin Pərwərdigarning aqqıki Manassəhning Özini rənjitkən barlik rəzillikliri tüpəylidin Yəhudaqa tutaxqandin keyin, Özining xiddətlik oʻzəpidin yanmıdi. ²⁷ Pərwərdigar: — Israilni taxloqandək Yəhudanımı Öz közümdin neri kılımən wə Özüm tallıqan bu xəhər Yerusalemnı wə Mən: — «Mening namim xu yərdə bolıdu» degən xu ibadəthanini tərək kılımən, dedi..

²⁸ Yosiyaning baxka əməlliri həm kılqanlirining həmmisi «Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

²⁹ Uning künliridə Misirning padixahi Pirəwn-Nəko Asuriyoning padixahioqa hujum kılqılı Əfrat dəryasioqa bardı. U qaoqda Yosiya padixah Pirəwn bilən soquxuxka qikti; lekin Pirəwn uni kərüp Məgiddoda uni oltürdi.

³⁰ Hizmətkarlıri uning əlükini jəng hərwisioqa selip Məgiddodin Yerusalemoqa elip kelip, uni əz kəbrisidə dəpnə kildi. Yurt həlki Yosiyaning ooqli Yəhoahazni məsih kılıp, atisining ornida padixah kildi..

Yəhoahazning Yəhudaning üstidiki səltəni

2Tar. 36:1-4

³¹ Yəhoahaz padixah bolqanda yigirmə üq yaxta bolup, üq ay Yerusalemda səltənət kildi. Uning anisining ismi Hamutal idi; u Libnahlik Yəramiyaning kızı idi. ³² Yəhoahaz bowiliri barlik kılqanliridək, Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolqanni kildi.

23:19 2Tar. 34:6

23:21 Mis. 12:3; Kan. 16:2; 2Tar. 35:1

23:24 «tərafim məbudliri» — kiçik, elip yürgüdək «qolaylıq butlar» idi.

23:24 Law. 19:31; 20:27; Kan. 18:11; Yəx. 8:19

23:25 «uningdək ... kanunoqa intilip pütün kəlbi, pütün jeni wə pütün küqi bilən Pərwərdigaroqa kaytip, özini beoixloqan bir padixah ... bolup bəkmidi» — bu səzlər uning Pərwərdigaroqa kaytip kattik towa kılıxi wə həkkaniylikka bolqan intilixliri jəhəttə eytilidu.

23:27 «xu ibadəthanini...» — ibraniy tilida «xu öyni...».

23:27 2Pad. 17:18, 20; 24:3

23:30 2Tar. 36:1

« Padixahlar «2» »

³³ ʔm̄di Pirəwn-Nəko uning Yerusalemda səltənət qilmasliki üqün, uni Hamat yurtidiki Riblahda solap qoydi wə Yəhuda zeminiya yüz talant kümüx bilən bir talant altun selik qüxürdi. ³⁴ Andin Pirəwn-Nəko Yosiyaning oşli Eliakimni atisining ornida padixah kılıp, ismini Yəhoakimya ezigrtti. U Yəhoahazni əzi bilən Misiroya elip kətti; Yəhoahaz Misiroya kelip xu yərdə əldi.

³⁵ Yəhoakim kümüx bilən altunni Pirəwngə bərdi; ləkin Pirəwnning xu buyrukini ijrə kılıp pulni tapxurux üqün yurtkə hərbi adəmning qamioya karap baj-alwan qoyqanidi; altun wə kümüxni u yurtning həlkidin, hərbiyə salqan əlqəm boyiqə Pirəwn-Nəkooya berixkə yiqqanidi.

³⁶ Yəhoakim padixah bolqanda yigirmə bəx yaxta bolup, on bir yil Yerusalemda səltənət kildi. Uning anisining ismi Zibadah idi; u Rumaqlik Pədayaning kizi idi. ³⁷ Yəhoakim bowiliri barlik qiloqliridək Pərwədigarning nəziridə rəzil bolqanni kılatti.

Yəhoakim Yəhuda üstigə səltənət kildu

24 ¹ Uning künliridə Babilning padixahi Nebokadnəsar Yəhudaoya hujum kilişkə qikti; Yəhoakim uningoya üq yiloyiqə bəkini boldi, andin uningdin tenip uning həkümranliqioya karxi qikti. ² Xu wəqitlarda Pərwədigar uningoya hujum kilişkə Kaldiylər bulangqılar xaykisi, Suriylər bulangqılar xaykisi, Moabiylər bulangqılar xaykisi, wə Ammoniylər bulangqılar xaykilirini qozojidi; u ularni Yəhudani həlak kiliş üqün qozojidi. Bu ixlər Pərwədigar Öz kulliri bolqan pəyoqəmbərlər arkilik agah qiloqlan səz-kalamining əməlgə axuruluxi idi. ³ Dərwəqə Pərwədigarning eytkinidək, Manassəhning gunahliri tūpəylidin Yəhudani Öz kəzliridin neri kiliş üqün, bu ixlər ularning bexioya qüxti. ⁴ Qünki Manassəhning nahək qan təküp, Yerusalemnə nahək qanlar bilən tolduroqini tūpəylidin, Pərwədigar Yəhudalarni əpu kilişkə kəngli unimaytti.

⁵ Yəhoakimning baxkə ixliri həm qiloqlanlirining həmmisi «Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» dəgən kitabta pütülgən əməsmidi?

⁶ Yəhoakim ata-bowilirining arisida uholdi; oşli Yəhoakin uning ornida padixah boldi.

⁷ Misirning padixahi bolsa öz yurtdin ikkinqi qikmidi. Qünki Babilning padixahi «Misir ekini»din tartip Əfrat dəryasioyiqə bolqan Misir padixahioya təwə zeminni tartiwaloqlanidi.

Yəhoakin səltənət kildu

2Tar. 36:9-10

⁸ Yəhoakin padixah bolqanda on səkkiz yaxta bolup, üq ay Yerusalemda səltənət kildi. Uning anisining ismi Nəhuxta idi; u Yerusalemlik Əlnatanning kizi idi. ⁹ Yəhoakin atisining barlik qiloqlanliridək Pərwədigarning nəziridə rəzil bolqanni kildi.

¹⁰ Babilning padixahi Nebokadnəsarning sərdarliri Yerusalemoja jəng qiloqli qikip, xəhərni kamal kildi. ¹¹ Uning sərdarliri xəhərni kamal kiliş turoqanda Nebokadnəsar əzimu xəhərninğ sirtioja qikti.

¹² Andin Yəhudaning padixahi Yəhoakin bilən anisi, barlik hizmətkarliri, əməldarliri wə aqwatliri Babil padixahining aldioja qikip uningoya tən bərdi. Xundak kiliş Babilning padixahi

23:33 «yüz talant kümüx» — bir talant bəlkim 30.6 kilogram idi.

23:34 «Eliakim» — bu isimning mənişi «Huda (Əlohim) turoquzidu»; «Yəhoakim» dēgənninğ mənişi «Pərwədigar (Yəhwəh) turoquzidu». Pirəwnning undak kilixtiki məksiti bəlkim birhəl həjwi-y-kinayilik kiliş yaki Hudaoya bolqan kupurluq bolsa kerak.

23:34 Mat. 1:11

23:35 2Tar. 36:5-8

24:1 2Tar. 36:6

24:2 2Pad. 20:17; 23:27

24:7 «Misir ekini» — Nil dəryasi əməs, bəlkə Sinay qəlininğ xərk tərpidiki kikiş dəryadur.

24:10 «sərdarliri» — ibraniy tilida «hizmətkarliri».

24:10 Dan. 1:1

« Padixahlar «2» »

öz sältəniting səkkizinchi yilida uni əsir kilip tutti..¹³ Nebokədnəsar Pərwərdigarning əyidiki barlik həzinilər bilən padixahning ordisidiki həziniləni elip kətti; Pərwərdigar agah bərginidək, u Israilning padixahi Sulayman Pərwərdigarning ibadəthanisi üqün yasatқан һəmmə altun қақа-əswablarni kesip səkti..¹⁴ Yerusalemnin barlik ahalisini, jümlidin һəmmə əməldarlar, һəmmə batur palwanlar, jəmiy bolup on ming əsirni wə barlik һünərwənlər wə təmürqilərnimu elip kətti; yurttiki həkting əng namratlardin baxқа һeqkim kəlmidi..¹⁵ U Yəhoakinni Babiloqa elip kətti wə xuningdək padixahning anisini, padixahning ayallirini, uning aqwatliri wə yurttiki mətiwərləni əsir kilip Yerusalemdin Babiloqa elip bardi..¹⁶ U batur-palwanlarning һəmmisini (yəttə ming idi), һünərwən wə təmürqiləni (jəmiy bir ming idi) — bularning һəmmisi jənggiwar adəmlər bolup, Babilning padixahi ularni əsir kilip, Babiloqa elip kətti..

¹⁷ Andin Babilning padixahi Yəhoakinning taqisi Mattaniyani uning ornida padixah kilip, uning ismini Zədəkiyaqa əzgərtti..

Zədəkiya Yəhuda üstidə sältənət kildu

2Tar. 36:11-21; Yər. 52:1-30

¹⁸ Zədəkiya padixah bolqanda yigirmə bir yaxta bolup, on bir yil Yerusalemda sältənət kildi. Uning anisi Libnahlik Yərəmiyaning kizi bolup, ismi Hamutal idi..¹⁹ Zədəkiya Yəhoakinning barlik kiləninidək, Pərwərdigarning naziridə rəzil bolqanni kilatti..²⁰ Pərwərdigarning Yerusalemoqa һəm Yəhudaqa қaratқан qəzipi түpəylidin, Pərwərdigar ularni Əz һuzuridin һəydiwətküqə bolqan ariliktə, təwəndiki ixlar yüz bərdi: — awwal, Zədəkiya Babil padixahioqa isyan kətürdi.

Nebokədnəsar Yerusalem xəhriqə bəsüp kirip, uni ixoqal kildu

25¹ Andin xundək boldiki, uning sältəniting tokkuzinchi yili, oninchi ayning oninchi künidə Babil padixahi Nebokədnəsar pütkül qoxunioqa yetəkqilik kilip Yerusalemoqa һujum kilixқа kəldi; һəmdə uni qorxiwelip bargah kurup, uning ətrapida қaxa-potəyləni kuruxti..² Xuning bilən xəһər Zədəkiyaning on birinchi yiləiqə muһasiridə turdi..³ Xu yili tətinqi ayning tokkuzinchi kuni xəһərdə eqir қəһətkilik һəmmini baskan wə zemindikilər üqünmu һeq ax-ozuk қəlməjanidi..⁴ Xəһər sepili bəsüldi; barlik jənggiwar ləxkərlər қaqmaqqi bolup, tün keqidə bədar tikiwetixti. Ular padixahning baqqisioqa yekin «ikki sepil» arilqidiki dərwezidin ketixti (kaldiylər bolsa xəһərnin һəryenida turatti). Ular Iordan jiləjisidiki «Arabah түzləngliki»ni boylap qeqixti..⁵ Lekin kaldiyələnin qoxuni padixahni qoqlap Yeriho түzlənglikidə Zədəkiyaqa yetixti; uning pütün qoxuni uningdin tarkilip kətkəndi..⁶ Wə ular padixahni tutup, Riblah xəһriqə, Babil padixahning aldioqa apardi; ular xu yərdə uning üstigə һəküm qiqardi..⁷ Babil padixahi Zədəkiyaning oqullirini uning kəz aldida қətl kildi; andin Zədəkiyaning kəzlini oyuwətti; u uni mis kixənlər bilən baqlap, Babiloqa elip bardi.

24:12 «aqwatliri» — yaki «ordidiki qojidarliri».

24:13 2Tar. 20:17; Yəx. 39:6

24:15 2Tar. 36:10; Əst. 2:6

24:16 Yər. 52:28

24:17 Yər. 37:1; 52:1

25:1 «Nebokədnəsarning sältəniting tokkuzinchi yili, oninchi ayning oninchi kuni» — miladiyədin ilgiri 588-yili, 15-Yanvar idi.

25:1 2Tar. 36:17 Yər. 32:2; 39:1; 52:4

25:3 «zemindikilər üqünmu һeq ax-ozuk қəlməjanidi» — baxқа birhil təjimişi «ətrapidiki zemindikilər üqünmu һeq ax-ozuk қəlməjanidi». Bu təjima toqra bolsa, «ətrapidiki zemindikilər» xəһər ətrapidiki zemindin qeqip panah izdəp xəһərgə kirgənləni kərsitidu.

25:3 Yər. 52:6

« Padixahlar «2» »

Muqaddas ibadathanining harab qilinixi

⁸ Wə bəxinqi ayning yattinqi künidə (bu Babil padixahı Nebokədnəsarning on tokkuzinqi yili idi) Babil padixahining hizmətkari, pasiban begi Nebozar-Adan Yerusalemoğa yetip kəldi. ⁹ U Pərwərdigarning öyini, padixahning ordisini və xəhərdiki barlıq öylərni köydürüwətti; barlıq bəhəywət imarətlərgə u ot qoyup köydürüwətti. ¹⁰ Wə pasiban begi yetəqıllıkdiki kaldiylərnin pütkül qoxuni Yerusaleminin ətrapidiki pütkül sepilini örüwətti.

¹¹ Pasiban begi Nebozar-Adan xəhərdə qaloğan baxka kixilərnı, Babil padixahı tərəpkə qeqip təslim boləğanlarnı və qaloğan hünərwənlərnı əsir kılıp ularnı elip kətti. ¹² Ləkin pasiban begi zemindiki əng namratların bir qismini üzümzarlıqlarnı pərwix kılıxka və terikqilik kılıxka kəldurdi.

¹³ Kaldiylər Pərwərdigarning öyidiki mistin yasaloğan ikki tüwrükni, das təgliklirini və Pərwərdigarning öyidiki mistin yasaloğan «dengiz»ni qeqip, barlıq mislirini Babiləğa elip kətti.

¹⁴ Ular yənə ibadətə ixtililidoğan idixlar, gürjək-bəlgürjəklər, lahxigirlər, piyalə-təhsilər həm mistin yasaloğan barlıq əswablarnı elip kətti; ¹⁵ huxbuydanlar və qaqılarnı bolsa, altundin yasaloğan bolsimu, kümüxtin yasaloğan bolsimu, ularning həmmisini pasiban begi elip kətti.

¹⁶ Wə Sulayman padixah Pərwərdigarning öyi üqün mistin yasatқан ikki tüwrük və «dengiz»ni, xundakla das təgliklirini elip kətti; bu mis saymanların eojirlikini əlqəx mumkin əməs idi.

¹⁷ Birinqi tüwrükning egizliki on səkkiz gəz, uning üstidiki taji bolsa mis bolup, egizliki üq gəz idi; uning pütün aylanmisi tor xəklidə həm anar nushisida beşəlgənidi, həmmisi mistin idi; ikkinqi tüwrükmu uningə ohxax bolup, umu anar nushisida beşəlgənidi.

¹⁸ Pasiban begi Nebuzar-Adan bolsa bax kahin Seraya, orunbasar kahin Zəfaniya və ibadəthanidiki üq nəpər ixikbəkərnimu əsirgə aldi. ¹⁹ U xəhərdin ləxkərlərnı baxkuridoğan bir əşwat əməldarnı, xəhərdin tapқан orda məşliqətqiliridin bəxini, yərlik həlkni ləxkərlikkə tizimlioquqi, yəni qoxunning sərdarining katipini və xəhərdin atmx nəpər yərlik kixini tutti.

²⁰ Pasiban begi Nebuzar-Adan bularnı Babil padixahining aldiğa, Riblahəğa elip bardı. ²¹ Babil padixahı Hamat zemindiki Riblahda bu kixilərnı qılıqlap əltürüwətti.

Xu yol bilən Yəhuda öz zeminidin sürgün kılindi.

Yəhuda Babiləğa sürgün kılınıdu

²² Yəhuda zeminida qaloğan kixilərnı, yəni Babil padixahı Nebokədnəsar kəlduroğan kixilərnı bolsa, u ularnı idarə kılıx üqün, ularning üstigə Xafanning nəwrisi, Ahikamning oqlı Gədalıyani təyinlidi. ²³ Dalada qaloğan Yəhudanın ləxkər baxlıqlrı həm ləxkərliri Babil padixahining Xafanning nəwrisi, Ahikamning oqlı Gədalıyani zemin üstigə həkümranlik kılıxka bəlgiligənlikini anqlap kaldi; xuning bilən bu ləxkər baxlıqlrı adəmliri bilən Mizpah xəhirigə, Gədalıyaning yenioğa kəldi; baxlıqlar bolsa Nətanıyaning oqlı Ixmail, Kareahning oqlı Yohanan, Nətofatlık Tanhumətning oqlı Seraya və Maakat jəmətidin birsining oqlı Jaazaniya

25:8 «bəxinqi ayning yattinqi küni... Babil padixahı Nebokədnəsarning on tokkuzinqi yili...» — miladiyədin ilgiri 586-yili, 14-Awoqust idi. «Yər.» 52:12nimu kərüng.

25:11 «qaloğan hünərwənlər» — yaki «top-top adəmlər».

25:13 «das təglikliri» — bular bolsa «dengiz»din kiçik boləğan daslarnı kəturidoğan təgliklərnı kərsitidu. Bu ayətlərdə tiləğa elinoğan jabduq-bisatlarnı kəprək quxinix üqün «1Pad.» 7:8-51-ayətni kərüng.

25:13 2Pad. 20:17; Yər. 20:5; 27:19

25:15 «huxbuydanlar və qaqılarnı bolsa, ... ularning həmmisini pasiban begi elip kətti» — bu altun-kümüx və mistin yasaloğan barlıq qaqa-quqılar və barlıq əswablar Yərəmiya pəyğəmbərnin ilgiriki bir bəxariti boyiqə, 54 yıldin keyin Pars imperatori Kərəxning pərmanı bilən Yerusalemoğa qayturuldi («Yər.» 27:21-22ni kərüng).

25:17 «gəz» yaki «jəynək» — jəynəktin kolning uqioqıqə boləğan ariliktur, təhminən 40-45 santimetr. «egizliki üq gəz idi» — «Yər.» 52:22də «bəx gəz» deyilidu. Səwəb, bəlkim üstidiki pərdəzlırini öz iqigə alidu.

25:17 1Pad. 7:15; 2Tar. 3:15; Yər. 52:21

25:19 «bir əşwat əməldar» — yaki pəqət «bir əməldar».

25:22 Yər. 40:5, 9

« Padixahlar «2» »

idi.²⁴ Gədalıya ular wə adəmlirigə: «Kaldiylərgə bekinixtin qorqmanglar; zeminda olturaqlixip Babil padixahioja bekinginglar, xundak qilsanglar silərgə yahxi bolidu» dəp kəsəm kildi.²⁵ Əmdi yəttinqi ayda xundak boldiki, xahzadə Əlixamaning nəwrısı, Nətanıyaning oolı İxmail on adəm elip kelip, Gədalıyani həm Mizpahda uning yenida turojan Yəhudiylar wə Kaldiylərnı urup oltürdi.²⁶ Xuning bilən barlık həlk, kiqik bolsun, qong bolsun, wə ləxkər baxlıqlırı ornidin turup Mısıroja kirdi; qünki ular Kaldiylərdin qorqatti.

Yəhoakinning sürgün bolux jəryanı

Yər. 52:31-34

²⁷ Wə xundak boldiki, Yəhuda padixahı Yəhoakin sürgün boləjan ottuz yəttinqi yili on ikkinqi ayning yigirmə yəttinqi künı munu ix yüz bərdi; Əwil-Merodak Babiləja padixah boləjan birinqi yili, Yəhuda padixahı Yəhoakinning kəddini kətürüp, uni zindandin qıqardı;²⁸ U uningəja mulayim səz kılıp, uning ornini əzi bilən birgə Babilda turojan baxqa padixahlarning ornidin yukiri kildi;²⁹ Xuning bilən Yəhoakin zindandiki kiyimlirini seliwetip, əmrining qələjan hər bir künidə hərdəim padixah bilən billə həmdastıhan boluxqa muyəssər boldi.³⁰ Uning nesiwisi bolsa, Babil padixahining uningəja beqıxlıəjan daimlik iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yəni uningəja əmrining hər bir künı muyəssər kılınəjan.

25:23 Yər. 40:7

25:27 «on ikkinqi ayning yigirmə yəttinqi künı» — «Yər.» 52:31də «on ikki ayning yigirmə bəxinqi künı» deyilidu. Azad bolux jəryanida nəqqə kün ətsə kerək.

Qoxumqə söz (1- wə 2-qismioqa)

Muxu yərdə biz pəkət bu hatirilərdiki kəp kizik wəkələr wə xəhsiy tarihlərdin birnəqqini tallap kişiqə tohtilimiz.

Sulaymanning oqəlibiliri wə məqlubiyətliri

Dawut Huda üqün bir ibadəthana kürməkqi boləanda Huda uningə: «Sən mən üqün bir əy yasiməqqumusən? — ...Yək, Mən sən üqün əy kərup berimən... ləkin sening oqlung bolsa... Mən üqün əy kəridu» — dəgənidi. Hudaning dəgənliri təwəndikidək hatiriləngən: —

«Mən həzir sanga həmmə düxmənlingdin aram berimən; əmdi Mənki Pərwərdigar sanga xuni dəymənki, Pərwərdigar sanga bir əy kərup beridu» — dəydu.

Künliring toxup, ata-bowiliring bilən əlumdə uhliqiningda Mən əz puxtingdin boləan nəslingni sening urningda turoquzup, padixahliqini məzmət kəlimən. Mening namim üqün bir əyni yasəquqi u bolidu, wə Mən uning padixahliq təhtini əbədgigə mustəhkəm kəlimən. Mən uningə Ata bolimən, u Manga oql bolidu. Əgər u gunah kəlsə insənləring tayiqi bilən wə adəm baliləring sawək-duməlxəli bilən tərbiyə berimən. Əmma Mən sening əldingdə ərwətkən Sauldin məhəir-xəpkitimni juda kəloqinimdək, uningdin məhəir-xəpkitimni juda kəlməymən. Xuning bilən sening əyüng wə sening padixahliqə əldingdə həmixə məzmət kəlinidu; təhting əbədgigə məzmət turoquzulidu» («2Sam.» 7:11-16).

Muxu yərdə Huda Dawutka əsasən «Sening oqlungning təhti mənggü mustəhkəm turidu... wə u Mening əyümni kəridu» dəgəndin kəyin, Dawutning oqlining gunah kəlix məmkinqiləli, xundəklə tərbiyə jəzasi beriləx kərkəliki tiləqə əlinidu. Əmma təht «əbədgigə» bolidu. Bu wədə Zəbur 72-küydə kəytilinidu. İsrəildiki «Rəbbilər» (ustəzlə)ning həmmisi dəwərdin-dəwərgigə bu səzləni, Dawutning Sulaymandin təhimu uluq bolidəqan bir əwladı, yəni Kətkəzəquqi-Məsəih dunyəqə kəlidu, dəp qəxəndürəp kəlgən. Ular: «mənggü turidəqan təht» Uningkidur, wə U Sulayman kəroqan ibadəthanidin təhimu uluq mənggü bir ibadəthanini kəroquqi bolidu, dəp kərayitti. Biz uləring bu xərhini toqra, xundəklə Nəsəratlik Əysədə əməlgə axuruldi, dəp kərayimiz.

Xunga biz Sulaymanning oqəlibiliri wə əwatliqini kəlgüsədə Məsəihning qəksiz uluq oqəlibiliri wə əwatliqini əldin'ələ kərsətkən bir hil bəxərat, dəp ixinimiz. Sulayman kəroqan «Hudaning əyi»mu dərwəkə Məsəih kəlgüsədə kəridəqan «Hudaning tirik əyi» boləan jəməətni əldin'ələ kərsitidu («Mat.» 16:18, «Ros.» 7:44-50, «Əf.» 2:19-22, «1Pet.» 2:4-10ni, xundəklə «Həgəy»diki «qoxumqə söz»diki «Hudaning əyi» toqərluk izəhətlərimu kərugə).

Sulaymanning oqəlibiliri wə əwatliqi əhir berip qəxkənləxi bilən tūgəydu. Xunga heli rəxənki, Nətan pəyoqəmbər Dawutka yətkəzgən bəxəratni (yukiridə nəkil kəltürgən «2Sam.» 7:11-16) əməlgə axurəquqi pəkət Məsəihdur. Həqkim ümidlirini Məsəihdin bəxə birsigə bəqlimisun! Sulaymanning qəxkənləxkənliki üstidə yənə «Həkmət toqləquqi»tiki «qoxumqə söz»də wə «Küyləring küyi»ning xərhidə tohtəlduk.

« Padixahlar «2» »

Mukəddəs ibadəthana və Sulaymanning ordisi toqʻruluk nemixka xunqə kəp təpsilatlar bizgə təminlinidu?

Əgər deginimizdək məzkur kitab «nijatning tarihi»ning bir qismi bolsa, awwal mukəddəs ibadəthanidiki xunqə kəp təpsilatlar, andin Sulaymanning öz ordisdiki təpsilatlarıning nijat bilən zadi nemə aləqisi bardu? 5-7-bablarning həmmisi degüdək bu ikki öyning inqikə təpsilatlıridin tərkib tapkan. Kitabning ahirida oqurmən nuroqun əmgəklərnıng nətijisi boləqan bularning həmmisining wəyran kilinoqanlıqını kəridu. Awwal ibadəthana həm Sulaymanning ordisining həywətlik pərdəzlırı wə kimmətlik buyumlırı Misirning padixahı Xixak Pırəwn tərıpidin bulap ketilidu («1Pad.» 14:26). Gərqə Yəhüdanıng keyinki padixahlırı bularning kəp kismını əsligə kəltürgən bolsımu, muxu bezəklər uzun ətəyıl Suriyə padixahıqə para berix üqün qaytidin kirip eliwetilidu («2Pad.» 12:18), andin yənə İsrail padixahı Yoax tərıpidin bulap ketilidu («2Pad.» 14:14). Keyin yənə ikki kətim Asuriyə padixahıqə para berix üqün kırilidu (16:816, 18:16). Ahir berip Babil padixahı kelip ularnı qaytidin yalingaqılaydu («2Pad.» 24:13); andin Huda Babil padixahını Yəhüdanıng həm Əzigə həm insanoqə boləqan wapasızlıqını jazalax koralı kılıp, unıng wasıtisi arkılık Yerusalemnıng kəp kismını, jümlidin ibadəthanını kəydürüwetidu («2Pad.» 25:8-18).

Bu toqʻruluk «toluk qüxəngigə igimiz» deyəlməymiz, əmma pikrimizni otturiqə qoyimiz. Bizningqə, bu təpsilatlar İsrail wə Yəhüdiyəgə qüxürülkən külpət-pajəni təkıtləx, xundakla tehımu roxən kılıx üqün kərsıtılidu. Hudanıng nəziridə bınalar yaki qıraylık buyumlarıning qanqə kimmətlik boluxidin kət'ıynəzər, insanlar haman ularnıng hərəkandikidin kəp kimmətliktur, əlwəttə. Xunga bu ikki bınanıng qıraylık bezək-buyumlırınıng yökıtilixi birhil təmsıldur, dəp qaraymız. Qanqılık əkil-parasət, qanqılık sədikə-təhpılər, qanqılık wakıt wə əjir-əmgək Hudanıng ibadəthanısı wə Sulaymanning ordisiqə singdürülgən-hə! Yəttə yıl qoxuləqan on üq yıl wakıt sərp kılınıp yasaləqan bu imarətlər nətijidə qandək boldı?! Xuningqə ohxax, Huda İsrail həlkını tərbiyə kərgən, manga guwahlık beridıqan, danalıknı kərsıtıdıqan bir həlk bolsun dəp, ularəqə qanqılık əjir singdürgəndu? — Lekin ahir berip həmmisi ularnıng əhməklikı bilən uquruluq kətkənidi. Həm yənə xuningqə ohxax, Hudanıng qanqılık muhəbbiti, qanqılık danalıqı wə ətəmhörluğu hərбір insan balısını yarıtix üqün singdürülgəndu? («Zəbur» 139:1-18ni kərüng). Muxundək bibahə dəsmayını ətiwarlaymızmu? Yaki bizning Yaratquqimizəqə kulək salmaslıqımız tüpəylidin bularning həmmisimu pajəlik həlda pütünləy israp bolup yökəkə qıqamdu?

Hudanıng İsrail bilən tüzgən əhdisi — «Hudanıng jaza-tərbiyisining bəx baskuqı»

Huda İsrail bilən tüzgən əhdidiki «jaza-tərbiyining bəx baskuqı»ning təpsilatlırı Musa pəyoqəmbər arkılık berilgən, «Law.» 14:26-26 wə «Qan.» 28-babta tepilidu).

Kışıqə kılıp eytkanda, Huda İsrailəqə, Əzümgə itaətmən bolsanglar, silərgə mehir-xəpkət kərsətküqi wə qoqdıoquqi bolimən, dəp kəp yərlərdə enik wədə kıləqan. Birək ular əksiqə itaətmən bolmioqan bolsa, unıng jaza-tərbiyisi tədrijiy bexioqə qüxidu. Bu jaza-tərbiyining bəx baskuqını təwəndikidək yiqinqakıaxkə bolidu. Itaətsizlikı eqırlaxkənsəri jaza-tərbiyimu eqırlıxip baridu: —

« Padixahlar «2» »

(1) Waba-kizitmining qüxiixi, düxmənlərnin «ixik aldida» turuxi, düxmənlər aldida asanla məqlup boluxi («Law.» 26:14-17).

(2) Yamoqur az, həsulning naqar boluxi («Law.» 26:18-20).

(3) Yawayi yirtkuc haywanlarning kəpiyixi, ularning insanlarəja wə mallarəja hujum kilixi (buning kəqmə mənisı bəlkim dələt iqidiki mükimsizlik, tərtipsizlik wə qanunsizliqnımu kərsitidu) («Law.» 26:21-24).

(4) Xəhərlərnin muhasirigə elinixi, kəhətqilik, ularning düxmənlər wə Yaq, yurtluqlarning aldida boysunduruluxi wə xularning kattik baxkurux tüzümi astida yaxixi («Law.» 26:25-27).

(5) Düxmənlərnin eq elixi, kaytidin xəhərləni kərxiwelixi, xəhərlər wə yər-zeminning wəyran boluxi, sürgün boluxi, sürgün boləjinida wəhimə astida yaxixi («Law.» 26:27-39).

«Padixahlar»diki hatirilərdin okurmənlərnin ezi Israiləja wə Yəhudəja bu tədrijiy jazalar arkilik kərsitilgən agah-bexarətləni bayqiyalaydu. Okurmən yənə bəlkim bu agah-bexarətlərnin pəyoqəmbərlərnin səzliri bilən hərdaim təkitləngənlikini kərxıi mumkin. Lekin ahir berip həmmisi bikar bolidu. «Padixahlar» degən tarih muxu «jaza-tərbiyining bəxinqi baskuqi», yəni pütkül həlkning sürgün boluxi bilən ahirlixidu.

Hudaning padixahlıqqa boləjan muddia-məksətliri; padixahlıqning kəmqilikliri

Muxu yərdə biz yənə «Samuil»diki «koxumqə səz»din təwəndiki səzləni alimiz: —

«Yakup pəyoqəmbər əmrining ahirida oqullirioja Huda Israiləja Yəhudə kəbilisi iqidin padixah bekitip tikləydu, həmdə uning padixahlıqi Məsih bilən ahirlixidu, dəp bexarət beridu: —

**«Xahanə həsa Yəhudadin ketip kəlmaydu,
Yəhudaning puxtidin kanun qikəroquqi əksüməydu,
Taki xu həkuk İgisi kəlgüqə kütidu;kəlgəndə,
Jahan həkliri Uningəja itaət kilidu»** («Yar.» 49:10).

Təwrattiki «Kanon xərhı» degən kitabta Musa pəyoqəmbərnu xuningəja bexarət kiliduki, Israilning kəlgüsində qokum bir padixahı bolidu (17:14-20) wə padixah Yəhudadin qikidu (33:7). Əmdi Israil padixah tələp kiləjanda Huda narazilikini bildürgən tursa, undakta Uning padixahlıq toqrisidiki əsliy wədilirining nemə məqsiti bar idi?».

Huda «batur həkimlar»ning dəwrində pəyoqəmbər-həkimlar arkilik Israiləja «arkida turup wasitilik yetəkqilik» kiləjanidi. Xundək yetəkqilici astida Uning ular bilən tüzgən əhdisi boyiqə pəkət ular Əzigə itaətmən bolsila, U ularəja yetəkqi, kəqdiəquqi wə daim bərikətligüqi boluxkə kapalət bərgənidi. Əmdi U ularning Əzining xundək yetəkqilikigə ixənməydiəjanliqini aldin'ala obdan bilgəqkə, əslidila ularəja bir padixah təyinləxni iradə kiləjanidi, dəp ixinimiz. Biraq Israil hətta Uning xu pilanida bekitilgən wəqitni kütməyła, Uningəja tehimu ixənmigən həlda aldirap **«Padixah bərgəysən!»** dəp tələp kildi. («1Sam.» 8:4-8də mundaq hatirə bar: —

« Padixahlar «2» »

«U waqıtta Israilning h  mm  a sakalliri Ramahda j m bolup Samuilning k xi ja kelip uning ja: — Mana s n keriding, o qulliring bolsa sening yolliringda y rm ydu. Bax a  ll rd  bolojand k  stimizg  h k m s ridiojan bir padixah bekitkin, dedi.

Ularning « stimizg  h k m s ridiojan bir padixah bekitkin» degini Samuilning k nglig  eqir k ldi. Samuil P rw rdigar ja dua kiliwidi, P rw rdigar Samuil ja: — H lk sanga h rnem  eytsa ular ja k lak salojin; q nki ular seni  m s, b lki  stimizg  padixah bolmisun d p Meni taxlidi. M n ularni Misirdin q karojan k ndin tartip b g nki k ngiq  ular xund k ixlarni kilip, Meni taxlap bax a ilahlar ja ibad t kilip k lg n.  mdi ular sanga h m xund k kilidu».

Bir k tim  ysa M sih Hudaning h lki arisida tal k b rm slik ker k, d p t lim b rg nd , p risiyl r Uning ja munda  bir soalni koyidu: —«**Unda ta, Musa p y  mb r nem   q n T wrat kanunida  r kixi  z ayalo ja tal k hetini b rsila andin uni koyuwetixk  bolidu, d p buyruojan?**»

U ular ja munda  jawab b rdi: — «**Tax y r klilinglardin Musa p y  mb r ayalliringlarni tal k kilixk  ruhs t kilojan; lekin al mn ng baxlimida bund k  m s idi**» («Mat.» 19:7-8).

Biz muxu y rd  ohxax yolda «Nemixk  Huda  sli xund k kilixni halimisa, Samuil arkilik Israil ja padixah t yinlidi?» d p soriojan bols k, u b lkim ohxaxla «Tax y r klilinglar t p ylidin Samuil p y  mb r sil rg  bir padixah t yinlidi» d p jawab berixi mumkin bolatti.

Biz h q aqan «Mana, bu ixlarni tol k q xinimiz» dey lm ymiz. Lekin bizd  xuning ja kilq  guman yokki, Hudaning t p m ks t-pilani ahirida ular ja birdinbir h kikijiy padixahni, y ni  z S z-Kalami bolojan  ysa M sihni padixah s pitid  t yinl xtin ibar t idi. W  gahi waqitlarda Huda b zi padixahlarda k lg sidiki h kikijiy m ngg  padixahni k rsitidiojan «bexar tlik tarih» yaki «bexar tlik kiyap tl r»ni bizg  k ldurojan. M sil n Dawut: —

- (1) B yt-L h md  tu jildi.
- (2) K mb   l, orni t w n ailid  qong boldi.
- (3) U padiqi idi.
- (4) U p y  mb r idi.
- (5) G r   u «padixah» d p m sih kilinojan bolsimu, u  z h lki, j mlidin h k mdar t ripidin q tk  kekildi. Lekin q tk  kekilojan waqitlarda Huda uning ja k p «muhlislar»ni b rg n. Xu qaojimu u «yat  ll r» t ripidin izz t-h rm tk  sazaw r boldi.
- (6) Azab-ok b tl r arkilik andin  z h lkining m  jlubiy tliri bil n u «padixah», «Israilning pada b k qujsi» d p etirap kilinojan, xan-x r pk  erixk n.

Sulayman danalikida w  rawaj tap kinida w  H z kiya padixah iman-etikadi arkilik Israilning d xmni Asuriy ning  stidin   lib  k zano jnidimu bizg  M sihni k rsitidiojan «bexar tlik obraz»larni k ldurojan. O urm n hatiril rni o u janda  zi bax a xund k obrazlarni k r laydu, d p ixinimiz.

Yolidin yanqan pəyoqəmbər («1Pad.» 13-bab)

Hudaning mundak namsiz hizmətkarioqə tapxuroqan sirlik əmrigə bəlkim həyran kəliximiz mumkin: — «**Qünki Pərwərdigar Öz səzini yətküzüp manga buyrup: Sən ya nan yemə ya su iqmə, barqan yolung bilən qaytip kəlmə, — degən, dedi.**

Əmrining birinqi kışmini rosul Pawlusning səzliri arqilik qūxiniximiz bəlkı toqridur: — «**Ətiqadsızlar bilən bir boyunturukqə qetilib təngsizlikdə bolmanglar; qünki həqkanıylik wə kəbihlik otturisida qandakmu ortaklik bolsun? Yoruklukning qarangoquluk bilən qandak həmrəhlikı bolsun?**» («2Kor.» 6:14). Bəyt-Əldə nemə yorukluk bolatti? — qünki Huda nemixqə ularning butpərəslikining üstigə Öz həkūmini jakarlawqə baxqə bir yurttiki adəmnı əwətixi kerək?

Əmrning ikkinqi kışmi sirlikraktur — «**Barqan yolung bilən qaytip kəlmə**» degənnıng nemə əhmiyiti bar? Muxu soalqə toluk jawab berimiz deyəlməymiz; pəkət xuni bayqaymizki, Israilning «qəl-bayawanda kezix» waqitlirida Huda ularni yetəkliginidə bir qetimmu kəynigə mangduruqini yok. Wə biz bolsaq «Mukəddəs Rohta mengix»imizda (məsilən «Gal.» 5:16) rohiy jəhəttin həqqaqan «kəlgən yol bilən yenip mangəqinimiz» yok. Qünki Hudaning yollirida hər bir ix hərdaim yepyengidur («2Kor.» 5:17ni kəring). Həq bolmioqanda, Huda bizgə nemə kərsətmə tapxursa qūxənsəkmu, qūxənmişəkmu ada kəliximiz lazim.

Bəyt-Əldiki «kəri pəyoqəmbər» həliki namsiz pəyoqəmbərni qakirip: «**Mən həm səndək bir pəyoqəmbərdurmən; wə bir pərixətə Pərwərdigarning səzini manga yətküzüp: — uningə nan yegürüp, su iquzgilı əzüng bilən əyünggə yandurup kəl, dedi**» dəp uningə yaloqan gəp kıləqini Hudaning adimining gumanini dərhal qozəqixi kerək idi. Bəyt-Əldə turoqan bu «kəri pəyoqəmbər»ning rohiy əhwalı qandək idi? Nemixqə u Bəyt-Əldə xunqə uzun turupmu xu yərdiki butpərəslik toqruluk həqqandək əyiblik bexarət yətküzmişəndu?! Undək adəmgə ixinixning nemə həjiti? Hudaning əmrliri bir-birigə zit bolamdu?

Əmdi u nemixqə uning bilən qaytip kətti? Yaloquzluktinmu? Birsı uni həqikiy pəyoqəmbər dəp bilip hərmitini kıləqini qūnmu? Yaki pəkət aqlik yaki ussuzluktinmu? (u xu künı bəlkim az degəndə 25 kilometr yol mangəqanidi).

U xu «kəri pəyoqəmbər» bilən qaytkanda əzigə tapxoquruloqan əmrning ikki kışmioqə hilaplik kildi. U həm «yəp-iqtı» həm «kəlgən yol bilən qaytti».

Bu «kəri pəyoqəmbər»gə nemə türtkə boləqanlikı üstidə tohtilixning anqə həjiti yok. Bu türtkilərnıng nemə boluxidin kət'inyəzər ular həsəthorluk wə kayəyü-həsərtni (nemixqə Huda bu bexarətnı yətküzüxkə meni ixlətmigən, degəndək) əz iqugə aləqan bolsa kerək. Wə ahir berip Huda dərwaqə uni ixlitidu — uning bexariti əzini wə mehmanni uyatqə kalduridu.

Bu ixlarda bizgə nisbətən addiy lekin eqir sawaqlar bardur: —

(1) Hudaning yollirida yaki əmrliridə həqqandək zitlik bolmaydu wə həqqaqan bolmaydu. U hərdaim hər əhwalda ohxax; Uning yolliri hərdaim birhildur. Uning allıqəqan roxən ayan kıləqan wəhıylirigə maslawmaydioqan hərəkandək «bexarət», təlim yaki muzakirini dərhal qətkə kəqix kerək. Həmmidin üstün turidioqan wəhiyi bolsa mukəddəs yazmilar, əlwəttə.

« Padixahlar «2» »

(2) Huda bizgə məlum bexarət yoki xəhsiy vəzipini ayan qiləjan bolsa (muxu namsiz bəndigə ayan qiləjandək), birinqidin bu bexarət Uningdin kəlgənlikini jəzmləxtürüximiz zərür (mukəddəs yazmılarning yorukluğu bilən sürüxtürüp); ikkinqi, jəzmləxtürgəndin keyin uni ada qiləjuqə hərəkəndək adəm yoki hərəkəndək ix səwəbidin uni qəldin berip qoymaslıqımız, uningdin ongojimu, soləjimu keyip kətməslikimiz kerək.

Bu wəqə toqruluk bəlkim yənə ahırkı bir soal boluxi mumkin. Pəqət bir wahlik tamak üqünla, Hudaning jazasi nemixkə xunqə eoqır bolidu? Xübhəsiszki, jawab Huda bizgə eoqır məs'uliyətni, məsilən, xu yərdikidək Öz səz-kalamini məlum bir padixahkə wə xundakla pütkül bir əlgə yətküzüxnə tapxurojan bolsa, lekin həwərqining Uning əmrini anglimiojan birər yeri bolsa, U kəp wəqitlarda uni roxən jazalimisa bolmaydu. Xundək kilmisa, U yətküzgən həwər angliəjuqlarning nəziridə suslaxkən bolidu.

Iliyas pəyoqəmbərning Hərəb teoqioja boləjan səpiri («1Pad.» 19-bab)

Iliyas pəyoqəmbər nemixkə Hərəb teoqioja («Hudaning teoqi»)oja uzun səpər kildi? Xu yərdə yüz bərgən ixlarni kəndək qüxəndürələymiz?

Buni qüxinix üqün Iliyas pəyoqəmbərning Hərəb teoqioja qiləjan səpiridin burunkı ixlarni əsləp ətayli. Iliyas pəyoqəmbər Israilni towioja oyətiwətilsun dəp, iman-ixənqlik dua kilixi bilən Huda üq yerim yil asmanni yəmoqır berixtin tohtitip qoyəjanidi. Andin Hudaning oti asmandin qüxkəndə, həlk kərünüxtə towa kilip Baal (ular əslə qokunəjan but)ning «pəyoqəmbər»lirini ətürüwətidu (18-bab). Əmma hanix Yizəbəl yənə Iliyaskə, sening kallangni almisam, dəp həwər əwətip təhdit salidu. Xübhəsiszki, Iliyas Ahab padixah towa qiləjandu, dəp oyliojan yoki həq bolmiojanda, həlk Yizəbəlning muxundək təhditigə qarxilik kərsitip, uningəja yol qoymas, dəp ümid kilatti. Hudaning küq-küdriti xunqə roxən ayan kilinəjan turukluk, həlk kəndəkmə yənəla xunqə passip, yənəla xunqə nomussiz kərkunqək bolidu? Uni dəhxətlik birhil yəlojuzluk besiwaldi. U zadi nemə dəp bu həlk üqün jəpa tartip, nəqqə yil dua-tilawət kilip kəlgən? U həlkni towəja kəltürüxkə dawamlilik intilsə nemə payda?!

Uning küqlük iradisi sunduruldi. Gərqə u əslidə nəqqə yil Yizəbəl hanix ələja sürüwatkan butpərəslikkə kərkəmay iman-ixənqi bilən qarxilik kərsətnə bolsimu, u həzir zor aqqıq rohiy azabta bolup, uningdin əzini kaqurdi. Uning səpirining mənzili Hərəb, yəni Sinay teoqi idi (19:7-8). Xu yərdə Huda Musa pəyoqəmbərgə ayan bolup uningəja Təwrat kanunini tapxurup Israil bilən əhdisini tüzgənidi. Iliyasning məksətliri toqruluk pəqət pərəz kilalaymiz; lekin Hudaning uning bu uzun səpirigə yol qoyəjanlikini, xundakla səpər üqün məjizə bilən uni kuwwətləndürgənlikini kərimiz (19:8). Əmdi pikrimiz xuki, Iliyasning tüp məksətliri Israilning Hudaning həlki boluxkə «tuəqulojan» jəyoja, yəni Huda Musa arkilik əslidə ular bilən əhdə tüzüp ularni «Mening həlkim» dəp bekətkən jəyoja kaytmaqçı idi. U tolimu tənqliktə, Hudadin Öz həlkining qüxkünləxkənlik toqruluk «Həlkəning bu nəqqə yüz yillik tarihining zadi nemə mewisə bar?» dəp soriməkçı bolidu. «Bu həlkəning kəbihlikigə kəra! Muddia-məksətliring məəqlup bolmidimu? Həmmimiz ümid kilip kəlgən xərəplik mənzil kəni? Sən: — **«Hayatim bilən kəsəm kilimənki, pütkül yər yüzü Mening xan-xəripim bilən kaplinidu!»** dəp wədə qiləjanidingəju! («Qəl.» 14:21). Kəni, bu xan-xərəp kəyərdə?!...».

Iliyasning pəyoqəmbərlik hizmitidiki türtkilirini uning Hudaning soaliəja boləjan jawabida kərimiz (14-ayət): **«Samawi kəxunlarning Sərdari boləjan Huda Pərwərdigar üqün zor otluq muhəbbət bilən həsət kildim. Qünki Israilar Sening əhdəngni taxlap kurbəngəhliringni yikiti,**

Sening pəyoqəmbərliringni kiliq bilən oltürdi. Mən, yaloquz mənla qaldim wə ular mening jenimni aloqili kəstləwatidu.». Bir insanning Huda üçün kizojin boluxi uluq ixtur. Buningda otluk muhəbbət həm birhil həsət bar — demək, insanlarning Hudadin baxka ilahlaroqa ibadət kilixioqa qidimay, xən-xərəpni Uningdin baxka hərəkəndə xəhskə birixkə boləjan kərəlməsliktur. Huda Özining jamaitigə xundak bir rohta boləjan adəmlərni bərgəy! Xundak türtkilər adəmnı keydüridu: — **«Sening öyüngə boləjan otluk muhəbbətim özümni qulojiwaldi»** («Yh.» 2:17). Lekin Hudaning xən-xəripı üçün keygən kixi baxkilaroqa nisbətən kəprək sinaklaroqa uqrixi mumkin — uning kizojinliki pəkət öz ixini bilgən kixi bilən selixturoqanda əzigə kəprək soallarnı koyuxka həydəydu. Pəkət u Hudaning danaliki həm ixənqlikigə mutlək ixənmişə, bəlkim özini xübhə wə tənglikkə qəktürüp koyuxi mumkin. Iliyas pəyoqəmbər wə Qəməldürgüqi Yəhyaning nuroqun ohxaydioqan yərlirining boluxi əjəb ixtur. İkkisinin ahirda xübhigə qəmüp ketixi bu ohxax yərliridin biridur («Mat.» 17:10-13, «Luqa» 1:17, «Mal.» 4:5, 6ni kəring).

Əməliyəttə Iliyas uzundin buyan hərıp-qarqiojinidin Pərwərdigaroqa (14-ayəttə) səmimiyyə jawab bərməydu **«Mən, yaloquz mənla qaldim wə ular mening jenimni aloqili kəstləwatidu»**. Əməliyəttə Iliyasning az degəndimu Hudaqa sadik boləjan yənə yüz bir kixi toqruluk həwiri bar idi («1Pad.» 17:4ni kəring — xu yərdə Obadiya Pərwərdigarning pəyoqəmbərliridin yüzini elip padixahdin yoxurup koyojanliki tiloqa elinidu (bu yüz pəyoqəmbər Əzigə ohxax jasaratlik bilən Hudaning həwirini jakarlioqan bolmisimu, ular Baal degən butka qokunup tizlanmioqanlar idi). Huda bir'azdin keyin Iliyasning hata kəzkarixini tehimu tüzütüp koyidu.

Biz birinqidin baykaymizki, Iliyas Hərəbkə yətkəndə «oqaroqa kirdi». «Oqar» ibraniy tilida **«axu oqar»** deyilidu. Demək, u oqar tonux bir jay idi. Yəhudiy əlimilər («rabbi»lar) bu oqarnı Huda Musa pəyoqəmbərnin aldidin etüp ketiwetip, xən-xəripining bir kismini uningə ayan kilix üçün Musanı yoxurup koyojan jay idi, dəp karaytti («Mis.» 33:21-22ni kəring). Biz bu karaxka orunluk dəp kayilmiz.

Lekin Hudaning Iliyaska degini wə kərsətkənliyi Musa pəyoqəmbərgə kərsətkənligigə ohxax əməs idi. Huda Iliyasni oqarning aqzioqa qikixka buyrup: **«Mən etüp ketimən»** dedi. Musaning Sinay teoqida turoqan waqtidikigə ohxax, Iliyastimu birnəqqə həyətlik ixlar yüz bərdi — dəhxətlik xamal, yər təwrəx wə ot Iliyasning kəz aldidin etti. Lekin Hudaning huzuri bu üç hədisining həqkaysisida əməs idi. Andin **«boxkina, mulayim bir awaz anglandi»** wə Iliyas Pərwərdigarning bu awazida hazır boluxini bildi.

Huda Iliyastin **«Bu yərdə nemə kilisən?»** dəp soraydu. U dad-pəryadlini təküp beridu. Biz yukirida eytkənimizdək, uning dad-pəryadlini toqrisida eytkənliyi toluk toqra bolup kətməsimu, ləkin Huda uni əyibliməydu, bəlkı uningə kaytip berip hizmitini dawam kilixka orun basarlarnı bəlgiləxka buyruydu. Iliyasning Hudaning jazalirini elip berix hizmitigə Yəhu wə Həzaəlni, pəyoqəmbərlik hizmitigə Elixani orun basarlar, dəp bekitip «məsih kilix»i kərək bolidu. Andin Huda uningə, əməliyəttə sən yaloquz əməs, İsrail iqidə Manga sadik boləjan yənə yəttə ming adəm bar, dəydu.

Iliyas əslidə Hudadin «əlsəm» dəp tilidi. Huda bizning dua-tiləklirimizni daim dəl soriqinimizdək ijabət kilmasliki əməliyəttə bəhtimizdur. Ahirida Huda Iliyas pəyoqəmbərni Əzigə tirik həlida elip kətti!

« Padixahlar «2» »

Əmdı xamal, yər təwrəx, ot wə «**boxkina, mulayim bir awaz**» wə Hudaning jawabi toqırulıq nemə dəymiz? Xübhısızki, ular İliyaska (wə bizgə) az degəndimu üq muhım sawakni ęgitix üqün berilidu: —

(a) Bizning izdiginimiz baxka birsiningkigə ohxax bolıan kəqürmix (İliyas Musa pəyoqəmbərning kəqürmixigə ohxax bolıan kəqürmixni izdigəndək) əməs, bəlki Hudaning Əzi boluxı kerək. İliyas əslidə İsrailni towioqə kəltürüx üqün iman-ixənq arkılik asmandın ot qüxürgənidi. İsrail tehiqə towa kılmiqanıdi. Əmdı İliyas ularning həkikiy həlda towa kılıxi üqün Huda Əz küq-kudritini tehımu həywətlik wə dəhxətlik həlda kərsətmisə bolmaydu, dəp oyliqanlıqıqə ixinimiz. Ləkin Huda Əzining tinq, xiwirlapmu, hətta yoxurun həlda ixliyəldiqlanlıqınımu kərsətti. Bu iqlar iqidə Huda İliyastin sorioqan yoxurun bir soal bar: «Mening yollirimdin razımusən? Manga həkikiy ixənəmsən?»

(ə) Gahı wəqıtlarda özimizni pütkül dunyada yaloqız (heqkim manga ohxax dərdlik əməs; heqkim mening həlimoqə yetəlməydu yaki meni qüxənməydu) dəp həs kılıximiz mumkin. Əməliyətlə undək əməs. Həlbuki, Huda gahı wəqıtlarda etiqadimizni tawlıx üqün bu həwərnı bizgə enik kərsətməydu yaki bizgə ohxax dərdədxlar bilən uqraxırmaydu.

(b) Huda həywətlik yaki karamət iqlarda boluxı natayin. Bıraql bu künlərdə kəp adəmlər xundəkl oylaydu. Buning bilən ular atalmix «pəyoqəmbərlər», «rosullar» yaki «məjizə yaratquqlar» tərıpidin asanla aldinip ketidu. Wə biz əz dəwrimizdikilərnı oyoqıtix üqün kerək bolıqını karamət iqlar wə məjizilərdur, dəp oylisəkl hatalaxqan boluximiz mumkin; Hudaning baxka yolliri bar, məsilən Həzəəl wə Yəhu arkilik asta yürgüzülgən «oyoqıtix jazaliri» bilən yaki «**boxkina, mulayim bir awaz**» bilən ixliximu mumkin.

«Pəyoqəmbərni urux» («1Pad.» 20-bab)

Bu babta bir pəyoqəmbərning həwərnı asiylik kılıqan Ahab padixahqə yətküzüx üqün, qəlītə bir tədbirni ixlətkənlikı hatirilinidu. Biz bu yərdə həwərning əzi üstidə əməs (oqurmən uning məzmunını əzi qüxinələydu), bəlki adəmnıng bəxini katuruxı mumkin bolıan həwərnı yətküzüx tədbiri üstidə tohtilimiz. Məsilidə ikki soal bar: —

(a) Həwər nemixkə xundəkl qan ekıtix usulı bilən yətküzülüxi kerək? Yəni, həwər yətküzgən pəyoqəmbər nemixkə baxka pəyoqəmbər tərıpidin uruluxı kerək?

(ə) Nemixkə uni uruxni rət kılıqan pəyoqəmbər xunqə eoqir jazaqla uqrioqan? Munasiwətlik ayətlər (35-38) təwəndikidək: —

«Pəyoqəmbərlərnıng xagırtlırınıng biri Pərwədigarning buyruki bilən yənə birigə: Səndin etünimən, meni uroqın, dedi. Ləkin u adəm uni uroqılı unimidi. Xuning bilən u uningqla: — Sən Pərwədigarning səzini anglimioqınıng üqün mana bu yərdin kətkiningdə bir xir seni boqıup ęltüridu, — dedi. U uning yenidin qıkkanda, uningqla bir xir uqlap uni ęltürdi.

Andin keyin u yənə bir adəmni tepip uningqla: Səndin etünimən, meni uroqın, dedi. U adəm uni kəttik urup zəhmiləndürdi. Andin pəyoqəmbər berip əz kiyapitini ęzgərtip, kəzlırını tengik bilən tengip yol boyida padixahni kütüp turdi» (35-38).

« Padixahlar «2» »

(a) Həwər yətküzgən pəyojəmbər nemixka baxka pəyojəmbər tərripidin uruluxi kerək?

Birinqidin, Ahab padixahdək jaħil wə kaj adəmning diqqitini tartix üqün, tolimu alahidə bir usul kerək idi. Keyin, Rəb Əysa ohxax səwəbtin kaj Israillarni oyojtitix wə oylandurux üqün kəp həkikətlərnə təmsil bilən əgitətti. Birak Hudaning xundak yolda Əz həlkini biwasitə azablaydiqan ixni buyruxi intayin az uqraydiqan ixtur. Dərwəqə, Təwratta Huda Musa pəyojəmbər arkilik həlkigə əzigə gül qəktürux yaki matəm bildürux üqün əzini kesixni mən'i kəloqan («Law.» 19:28). Bu yərdə yətküzülgən həwərnəng tolimu eqir ikənlikini təkitləx üqün, uni yətküzux yolida bir adəm yarilinixi kerək idi.

Addiy kilip eytkanda, bu pəyojəmbərnəng yarilinixining əzi Ahab padixahka «Sening itaətsizlikəng tüpəylidin kəp Israillar ohxaxla yaridar bolup, ziyən tartidu» degəndək həwərnimu yətküzdi.

(ə) Yətküzgən pəyojəmbər nemixka baxka pəyojəmbər tərripidin uruluxi kerək? wə (b) nemixka uni uruxni rət kəloqan pəyojəmbər xunqə eqir jazaqə uqriqan?

Hərəkəndək adəm əz-əzini uruxi intayin təs ix, əlwəttə. Əgər pəyojəmbər addiy bir puqradin «Meni ur» dəp tələp kəloqan bolsa, u («kəna əhdə» dəwridə) bundak qəlitə buyrukning həkikətən Hudaning iradisi ikənlikini kəndək bilətti? Lekin baxka bir pəyojəmbər bolsa bu ixning Hudaning iradisi ikənlikini kərələydiqan boluxi kerək idi. Birinqi adəmning rət kilixining nətijisi xirning uni yirtip əltürüxi yənə bu həwərnəng tori barlikini təkitləydi. Məlum bir əlnəng həyat-mamat ixliri birsining kalamoqə itaət kilixka ziq baqlanoqan əhwalda, Hudaning bəndiliri Hudaning səz-kalamioqə itaət kilixni əz ixtiyaridiki bir ix dəp kərisə kət'iy bolmaydu. Muxu yərdə Ahab padixahning Bən-Hədad degən bu rəzil adəmni qoyuwetixi dəl muxundək bir əhwal idi; bu Israilning qismiti bilən ziq baqlinixlik. Xu məzgildə Hudaning jazaliri xunqə roxən qəlinəqan wəqətlərdə, Uning muddia-məqsətlirini tosux intayin eqir hətərlik bir ixtur. Bolupmu Uning həküm-jazaliri yər yüzidə axkarilinidiqan künlərdə, Uning səz-kalamini obdan bilix wə Uningə itaət kilix insanning birdinbir bihətər baxpanahı bolidu.

«U ata-bowiliri arisida uhlidi» (1:21, 2:10, 11:21, 11:43 wə baxka yərlərdə)

— «Təbirlər»ni kərüng.